

ผลการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบหน้าที่การงาน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนวัดรางบัว กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

คุณหญิง ทรัพย์ประเสริฐ

๒๖ พ.ค. ๒๕๓๕

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สิงหาคม ๒๕๒๙

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

178284

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปัญหานี้จนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

..ผศ.ดร. วรวิทย์ ธรรม...ประธาน ..ผศ.ดร. วรวิทย์ ธรรม...ประธาน

..[Signature]...กรรมการ ..[Signature]...กรรมการ

.....[Signature].....กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ก็ด้วยความกรุณาจากอาจารย์พรหมพิศ วาณิชยการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการเขียนและทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจพรพรณ เกตุพิทักษ์ รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการสร้างแบบทดสอบ และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา หาสิตะพันธุ์ ที่กรุณาเป็นกรรมการร่วมสอบปากเปล่า

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการและคณะอาจารย์โรงเรียนวัดรางบัว ที่กรุณาให้ความสะดวกและความช่วยเหลือในการดำเนินการทดลอง และขอขอบคุณ คุณจิตรมาศ นิลวัฒนานนท์ ที่ให้ความช่วยเหลือในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการทดลอง

ขอขอบคุณ คุณสุชี ยี่ตัน คุณวัสนีย์ จันทรง และเพื่อน ๆ ทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่ ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัยเสมอมา

คุณวี ทรัพย์ปรง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	8
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน	8
	ความหมายและขอบข่ายของความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน ..	8
	การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน	11
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน	13
	งานวิจัยในต่างประเทศ	13
	งานวิจัยในประเทศ	14
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทสมมติ	16
	ความเป็นมาของสถานการณ์สมมติ	16
	ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติ	17
	จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมติ	19
	หลักในการนำการแสดงบทบาทสมมติไปใช้ในการเรียนการสอน ..	22
	ขั้นตอนในการใช้การแสดงบทบาทสมมติ	23
	เทคนิคในการแสดงบทบาทสมมติ	26

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทสมมติ	28
งานวิจัยในต่างประเทศ	28
งานวิจัยในประเทศ	29
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	30
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	31
ประชากร	31
กลุ่มตัวอย่าง	31
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	32
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ	32
แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงาน	32
โปรแกรมการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงาน โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ	34
โปรแกรมการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงาน โดยใช้การสอนตามปกติ	41
การดำเนินการทดลอง	44
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	45
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	52
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	52
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	52

บทที่	หน้า
กลุ่มตัวอย่าง	52
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	53
การดำเนินการทดลอง	53
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	54
อภิปรายผล	55
ข้อเสนอแนะ	60
บรรณานุกรม	62
ภาคผนวก	71

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงานของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนการใช้ การสอนตามปกติ	47
2 การพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงานของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ	48
3 การพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงานของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการใช้การสอนตามปกติ	49
4 เปรียบเทียบการพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงานของนักเรียน กลุ่มทดลองภายหลังการใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนกลุ่มควบคุม ภายหลังการใช้การสอนตามปกติ	50
5 เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงานของนักเรียนกลุ่มทดลอง ภายหลังการใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลัง การใช้การสอนตามปกติ	51

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงถึงความเป็นผู้มีวุฒิภาวะทาง
ค่านิยม และเป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคม เพราะบุคคลแต่ละคน
มีบทบาทที่จะต้องกระทำมากมายในสังคม เช่น บทบาทพลเมืองที่ดี บทบาทของลูก บทบาท
ของพ่อแม่ บทบาทของครู บทบาทของนักเรียน เป็นต้น ถ้าทุกคนรู้จักรับผิดชอบเป็นอย่างดี
ก็ย่อมทำให้สังคมนั้นมีความสงบสุข เจริญรุ่งเรือง ประเทศชาติก็พัฒนาไปก้าวหน้า (ละม้ายมาศ
ศรีศักดิ์ และจรรยา สุวรรณทัต 2510 : 112) มีคนกล่าวว่า ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน
(วารสาร พ.ศ.ล. ฉบับที่ 90 ข.ค. 2522 : 14) การกระทำทุกอย่างจะดีหรือเลว
จะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบต่อการงานของบุคคล เนื่องจาก
ทุกคนต้องมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติทั้งของตนเอง และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในค่านางาน
และในค่านางานบุคคล ผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการงานสูงย่อมเอาใจใส่ต่อหน้าที่ของ
ตนทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ไม่ละเลยทอดทิ้ง (สัญญา
สัญญาวิวัฒน์ 2514 : 76) ผู้รับผิดชอบต่อการงานที่มอบให้งานที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหน้าที่
ของตนนั้นสำคัญที่สุดและจะต้องปฏิบัติให้ดีที่สุดด้วย (ประเทิน มหาพันธ์ ม.ป.ป. : 72)
ส่วนบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการงานต่ำ ย่อมไม่สนใจในหน้าที่ของตนทำสิ่งใดก็
ปล่อยปละละเลย ก่อให้ตนเองและสังคมเสียหาย ความรับผิดชอบต่อการงาน จึงเป็น
คุณลักษณะที่พึงปรารถนาของสังคม และเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลอันจำเป็นต่อการพัฒนา
ประเทศ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2514 : 76) และการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย
(ละเมียด ลิมอักษร 2514 : 7)

คุณลักษณะค่านางานความรับผิดชอบนี้สามารถปลูกฝังได้ด้วยการอบรมเลี้ยงดู โดยการฝึก
ให้เด็กทำตนเอง (Craig. 1976 : 274 - 275) เริ่มต้นด้วยการให้เด็กรู้จักการ

ช่วยเหลือตัวเองในเรื่องการรับประทานอาหาร การขยับถ่าย การแต่งกาย เป็นต้น เมื่อเด็กรู้จักการช่วยเหลือตัวเองแล้ว ความรับผิดชอบต่อตนเองก็จะเกิดขึ้น แล้วค่อย ๆ ขยายไปถึงการมอบหมายงานและหน้าที่ต่าง ๆ ที่ความยากง่ายของงานเหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็กจะเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานให้แก่เด็ก เมื่อโตขึ้นเด็กจะมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม การอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยการฝึกให้พึ่งตนเอง ดังกล่าวจึงมีบทบาทในการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานแก่เด็ก

แต่เมื่อพิจารณาการอบรมเลี้ยงดูในสังคมไทยแล้วทำให้รู้สึกไม่มั่นใจว่าจะส่งเสริมพัฒนาการด้านความรับผิดชอบได้อย่างไร เพราะลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของคนไทยนั้นไม่ส่งเสริมความเป็นอิสระ ผู้อาวุโสคอยดูแลรับผิดชอบผู้น้อยตลอดเวลา การอบรมเลี้ยงดูในลักษณะที่วุ่นวาย เป็นการบั่นทอนบุคลิกภาพ ด้านความเป็นอิสระไม่มุ่งมั่นให้เด็กได้หาความสำเร็จในชีวิต (วีรยุทธ วิเชียรโชติ 2513 : 40 - 41) การอบรมเลี้ยงดูในลักษณะดังกล่าวจึงไม่ส่งเสริมพัฒนาการด้านความรับผิดชอบแก่เด็ก และจากการรวบรวมผลการวิจัยทางการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในประเทศไทย ปรากฏว่าคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ไม่พึงประสงค์มากที่สุดในทุกภาคมี 3 คุณลักษณะคือ ระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ (อุบล เรียงสุวรรณ 2522 : 90)

ด้วยเหตุที่ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในการทำงาน และเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ดังนั้นในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนปี 2525 - 2529 จึงมีแนวทางมาตรการให้พัฒนาบุคลิกลักษณะเชิงจริยธรรมของเยาวชน 3 ด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การมีสติจะและการมีวินัย ในตนเอง (แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน 5 ปี 2525 - 2529 : 5, 149, 150, 151) ดังนั้นความสำนึกในหน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของบุคคล จึงเป็นคุณลักษณะหนึ่งของคนไทยที่ประเทศชาติต้องการ และมีความจำเป็นต้องปลูกฝังให้ถึงพร้อมในสถานการณ์ปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ 2522 : 1) ฉะนั้นครูจึงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานแก่เด็ก

การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานให้กับเด็กมิใช่ด้วยการตักเตือนว่ากล่าวอบรมเท่านั้นแต่ต้องให้ปฏิบัติอย่างจริงจังจึงจะก่อให้เกิดความเคยชิน เกิดเป็นนิสัย และน้ำใจที่ฝังแน่นเป็นคุณธรรมและค่านิยมต่อไป เพราะในการเรียนรู้ใด ๆ นั้นจะต้องให้เกิดผล 3 ประการ คือเกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติได้และเกิดเป็นน้ำใจ หรือความรู้สึกนึกคิดในทางที่ดีต่อสิ่งนั้น ๆ การปฏิบัติจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเรื่องหนึ่ง (การปลูกฝังจริยธรรมและวัฒนธรรมให้แก่เด็ก 2522 : 70) วิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับการเรียนการสอนแบบกิจกรรม ซึ่งการสอนแบบกิจกรรมนี้จะเป็นการให้เด็กเข้าร่วมในกิจกรรมเด็กได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การสร้างสถานการณ์ การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น (สุรวัช ศรีวัช 2521 : 44 - 45) ทัศนา แชมมณี (ทัศนา แชมมณี 2519 : 41) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีสอนโดยการแสดงบทบาทสมมตินั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน โดยมีการสร้างสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติขึ้นมาให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น และถือเอาการแสดงออกทั้งทางความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้การแสดงบทบาทสมมตินับว่าเป็นวิธีการฝึกการแก้ปัญหา และการตัดสินใจวิธีหนึ่งเพราะในสถานการณ์และบทบาทที่สมมติขึ้นมาให้คล้ายคลึงกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงนั้นมักจะมีปัญหา และข้อขัดแย้งต่าง ๆ มากมาย การที่ให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่าง ๆ โดยไม่ต้องฝึกหรือเตรียมตัวมาก่อนนั้น ผู้แสดงจะต้องแสดงไปตามธรรมชาตินับว่าเป็นการช่วยฝึกให้ผู้แสดงได้เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมและหาทางแก้ไขปัญหาย่างธรรมชาติ และชม ภูมิภาค (ชม ภูมิภาค 2525 : 5) ก็กล่าวไว้ว่า เทคนิคประการหนึ่งที่มีประโยชน์ต่อการสร้างคุณธรรมได้ดีก็คือการแสดงบทบาทสมมติ

เท่าที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงคาดว่า การแสดงบทบาทสมมติ จะเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้พัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานในเด็กได้ และการแสดงบทบาทสมมติ ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงท่าทาง ความรู้สึก ความคิดเห็น ฝึกทักษะทางด้านภาษา ทำให้นักเรียนสนุกสนานเพลิดเพลินไปเพื่อการเรียน ซึ่งสอดคล้องตามหลักจิตวิทยาการเรียนการสอน และยังช่วยทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย ด้วยเหตุผล

ดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำการสังเกตแบบทสมมติมาใช้ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งอยู่ในวัยที่เหมาะสมสำหรับการปลูกฝังความรับผิดชอบและการเคารพสิทธิผู้อื่น (นวลศิริ เปาโรหิตย์ จันทมาศ ปริญญา และอรทัย ชื่นมนุญย์ 2518 : 165) เพื่อที่จะทำให้เด็กโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานในอนาคต อันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้แบบทสมมติ ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียน
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้การสอนตามปกติ ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยการใช่แบบทสมมติกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางแก่ครูอาจารย์ ครูแนะแนวและผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในอันที่จะนำแบบทสมมติไปใช้ในการพัฒนาบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียน และเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ อีกต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นนักเรียนชายและหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2529 จำนวน 130 คน

จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 520 คน ซึ่งได้จากการคัดเลือกผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัด
ความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงานต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ซึ่งผู้วิจัยจัดให้เป็นกลุ่ม
ความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงานต่ำ

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิงในระดับ
ศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร 2529 จ.
30 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย และแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15
คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง

3. ตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือวิธีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงาน

2 วิธี ดังนี้

3.1.1 บทบาทสมมติ

3.1.2 การสอนตามปกติ

3.2 ตัวแปรตาม คือ ความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงาน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงาน หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของบุคคล
แสดงออกด้วยการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ความเอาใจใส่ในการทำงาน หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แ
การปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริงที่จะทำงานในหน้าที่ของตนหรืองานที่ตนได้รับมอบ
ให้เสร็จเรียบร้อยไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง และหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความ
เสื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบอยู่

1.2 ความเพียรพยายาม หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงความอดทน ไม่ย่อท้อต่อการทำงาน เมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานซึ่งเป็นหน้าที่ของคนที่จะต้องรับผิดชอบนั้นจะต้องพยายามแก้ไขปัญหาและอุปสรรคนั้นด้วยตนเองอย่างสุดความสามารถ

1.3 ความละเอียดรอบคอบ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการรู้จักคิดใคร่ครวญในงานที่จะทำเพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์ รู้จักคิดก่อนทำว่างานนั้นจะมีผลดีผลเสียอย่างไรบ้าง และเมื่อทำงานเสร็จแล้วต้องตรวจทานว่าถูกต้องเรียบร้อยแล้วหรือไม่

1.4 การตรงต่อเวลา หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการทำงานให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด รู้จักรักษาวินัยตามนัด และรู้จักว่าเวลาไหนควรทำอะไร

1.5 การยอมรับผลการกระทำของตน หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำไป ไม่ว่าผลของงานนั้นออกมาดีหรือไม่ก็ทำตาม

1.6 การปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น หมายถึงลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว ถ้าไม่ดีก็ต้องพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

ความรับผิดชอบต่อการงานนี้ สามารถวัดได้ด้วยแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อการงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. บทบาทสมมติ หมายถึง ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์และบทบาท แล้วให้ผู้เรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดงในแต่ละครั้ง ซึ่งมีการฉลัดเปลี่ยนผู้แสดงให้ได้แสดงครบทุกคน เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการแสดงและผู้วิจัยต้องช่วยดูความเหมาะสมของผู้แสดงในบทบาทนั้น ๆ ด้วย การแสดงนั้นจะต้องแสดงโดยที่ไม่ทราบล่วงหน้ามาก่อน โดยผู้เรียนที่เหลือจะช่วยกันวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นในบทบาทการแสดง และนำความรู้ที่ได้จากกลุ่มไปประยุกต์กับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

ขั้นตอนในการใช้การแสดงบทบาทสมมติ มีขั้นตอนใหญ่ ๆ ตามลำดับดังนี้
ขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง ขั้นแสดงเพิ่มเติม และ
ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

3. การสอนตามปกติ หมายถึง วิธีการสอนที่ผู้สอนใช้ในกลุ่มควบคุม เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานโดยใช้การบรรยาย ตลอดจนการซักถามและอภิปรายซึ่งมีเนื้อหาเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง ในการสอนแต่ละครั้ง จะสอนตามโปรแกรมการสอนตามปกติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน วัดรางบัว เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2529 ที่มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานค่า จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

4.1 กลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยวิธีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน จากบทบาทสมมติ

4.2 กลุ่มควบคุม หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยวิธีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน จากการสอนตามปกติ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบหน้าที่การงาน และบทบาทสมมติตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบหน้าที่การงาน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบหน้าที่การงาน
 - 2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 2.2 งานวิจัยในประเทศ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทสมมติ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทสมมติ
 - 4.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยในประเทศ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบหน้าที่การงาน

ความหมายและขอบข่ายของความรับผิดชอบหน้าที่การงาน

ได้มีผู้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ดังนี้

บราวเน และคอตน์ (Browne and Cohn, 1958 : 58) กล่าวถึงลักษณะของความรับผิดชอบว่า ได้แก่ ความไว้วางใจได้ ความคิดริเริ่ม ความไม่ย่อท้อ ต่ออุปสรรค การทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาทำให้ดีกว่าเดิม และผู้ที่มีความรับผิดชอบหน้าที่การงาน คือ ผู้ที่สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริต และตรงต่อเวลา

แกทเทล (Gattell. 1963 : 145) ได้กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูง จะต้องมีความรับผิดชอบหน้าที่ คือ มีความบากบั่นบากเพียรยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ส่วนบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่ำ จะถือเอาความสะดวกเป็นเกณฑ์ มักหลีกเลี่ยงกฎข้อบังคับ

ฟลิปโป (Filippo. 1966 : 122) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า เป็นความผูกพันในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ พันธะผูกพัน หน้าที่การงาน และวัตถุประสงค์

ชวาล แพริทกุล (ชวาล แพริทกุล 2514 : 33) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบหน้าที่การงานว่า หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงาน และติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในค่านที่เป็นผลดี และผลเสียโดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดหมาย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้รับงานมา

ละเมียด ลิมอักษร (ละเมียด ลิมอักษร 2517 : 8) ก็ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง การปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริงและขยันขันแข็ง เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ไม่ถือเอาความรอบใจหรืออารมณ์เป็นใหญ่ ใช้ความบากบั่นพยายามแก้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ความรับผิดชอบหน้าที่การงานจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งของการปฏิบัติงาน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2514 : 77) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบหน้าที่การงาน จะต้องประกอบด้วยความขยันหมั่นเพียร ความละเอียดรอบคอบ ความสามารถและความรอบรู้ ความเอาใจใส่และความฝ่าฝืนแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ (วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ 2526 : 5) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบหน้าที่การงานว่า หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่การงานของตน ด้วยความเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียร อุตุน ท่ออุปสรรคไม่ย่อท้อ มีความละเอียดรอบคอบ

ข้อดีคือ ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง พยายามปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รู้จักวางแผนงาน และป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในวงงานที่ตนรับผิดชอบ

✓ ประเพณี มหาชนธ์ (ประเพณี มหาชนธ์ ม.ป.ป. : 72) ได้กล่าวเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการงานว่า เนื่องจากทุกคนต้องมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติทั้งของตนเองและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในค่านการงานและในค่านส่วนบุคคล ดังนั้นก็ควรจะตั้งใจทำงานหน้าที่ของตนให้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมายมา ไม่ละเลยทอดทิ้ง ผู้ที่มีความรับผิดชอบในการงานเป็นผู้ที่เอาใจใส่ในการงานของตน คอยหาทางให้การงานของตนก้าวหน้า และหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องเสื่อมเสียในวงงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ ผู้รับผิดชอบหน้าที่ที่ยอมถือว่างานที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของตนนั้นสำคัญที่สุด ซึ่งจะละเลยหลีกเลี่ยงไม่ได้จะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด และปฏิบัติตามระเบียบต่าง ๆ ที่วางไว้ให้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับหน้าที่แต่ละอย่าง ผู้ที่รับผิดชอบในหน้าที่จะต้องเป็นข้อเสียหายอย่างร้ายแรง ถ้าตนปฏิบัติงานในหน้าที่บกพร่องไป ดังนั้นจึงยอมไม่มอบงานของตนให้ผู้อื่นทำแทน เพื่อเห็นแก่ความสะดวกสบายเป็นครั้งคราว

สาโรช บัวศรี (สาโรช บัวศรี 2522 : 129) ได้อธิบายถึงขอบข่ายของพฤติกรรมของความรับผิดชอบต่อการงานว่า ได้แก่ เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผลของงานนั้น ๆ ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว การพอระเบียบกฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเอง มีอารมณ์หนักแน่น เมื่อเผชิญกับอุปสรรค รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี มีความเพียรพยายาม มีความละเอียดรอบคอบ ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งของตนเองและสังคม ตรงต่อเวลา และยอมรับผลการกระทำของตน

คู่มือการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยมพื้นฐาน เรื่องความรับผิดชอบ (คู่มือการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยมพื้นฐาน เรื่องความรับผิดชอบ ม.ป.ป. : 53) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อการงานว่า หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลของการกระทำนั้น และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

จากความหมายและขอบข่ายของความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของบุคคล ที่แสดงออกด้วยการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนด้วยความเอาใจใส่ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือ หลีกเลียง มีความเพียรพยายามเพื่อสู่เป้าหมาย มีความละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลา หอมรับผลการกระทำของตน และพยายามปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น

การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน

ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน เป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมตั้งแต่ในวัยเด็ก คุณลักษณะนี้จะพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่น และจากวัยรุ่นจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ในระยะแรก ๆ ของชีวิต เด็กยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยผู้อื่นตลอดเวลา แต่เมื่อ โตขึ้นจะมีความสามารถต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้นทีละน้อย จะค่อย ๆ เรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น (เอนกกุล กริแสง ม.ป.ป. 81) การพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานให้กับเด็กควรจะเริ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป เริ่มด้วยการให้ทำงานที่ง่าย ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและมีประสบการณ์ ในการทำงานด้วยตนเอง (Hurlock. 1978 : 244)

มิตตัน และแฮริส ได้ให้ข้อเสนอแนะในการฝึกความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน ดังนี้ (Mittton and Harris. 1962 : 407 - 416)

1. การฝึกความรับผิดชอบ ควรเริ่มตั้งแต่เด็กยังอายุน้อย ๆ
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติจริงให้เด็กมีส่วนร่วม ในการทำงาน
3. การจัดประสบการณ์ได้แก่รับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน ควรให้เหมาะสมกับ วัยและความสามารถของแต่ละบุคคล
4. ควรให้เด็กได้ทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเขา
5. ในการฝึกความรับผิดชอบนั้น ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นไม่ควรเร่งรัดเด็กจนเกินไป
6. ต้องระลึกไว้เสมอว่าในการทำงานนั้นเด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่

7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้ว ก็ควรให้เด็กได้รับนิชมอบอย่างเต็มที่

8. การให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถก็อาจเป็นอันตรายแก่เด็กได้

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

2521 : 21) ได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานไว้ดังนี้คือ

1. หักไม่ขัดความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนไปตกแก่ผู้อื่น
2. ฝึกหัดให้เกิดนิสัยรับผิดชอบตั้งแต่เด็กทั้งทางบ้านและโรงเรียน
3. ชี้แจงให้รู้จักขอบเขตหน้าที่การงานของตนว่ามีอะไรบ้าง เมื่อรู้หน้าที่ของตนเองแล้ว จะไม่ไปก้าวกายงานของผู้อื่น

นอกจากนี้ เพื่อประกอบกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน โรงเรียน ควรมุ่งสอนให้เด็กสร้างสมหลักธรรมประจำใจ ดังต่อไปนี้คือ (ถ่อ ศวัสดิพาณิษฐ์ 2505 : 54)

1. การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนและเคารพในสิทธิของผู้อื่น
2. การทำงานให้สำเร็จเป็นขึ้นเป็นอันโดยไม่ละทิ้งงานที่ได้รับไว้แล้ว
3. ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

สรุปข้อเสนอแนะในการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของบุคคลได้ว่า ควรฝึกให้นิสัยรับผิดชอบตั้งแต่ในวัยเด็ก ทั้งทางบ้านและทางโรงเรียน โดยเริ่มให้ทำงานที่ง่าย ๆ เหมาะสมกับวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล และเมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้วก็ควรให้เด็กได้รับนิชมอบอย่างเต็มที่ มีประสบการณ์ในการทำงานด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น หักไม่ขัดความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนให้แก่ผู้อื่น ให้ทำงานสำเร็จเป็นขึ้นเป็นอัน โดยไม่ละทิ้งงานที่ได้รับไว้แล้ว ชี้แจงให้เด็กรู้จักขอบเขตหน้าที่การงานของตนว่ามีอะไรบ้าง เพื่อไม่ให้ไปก้าวกายงานของผู้อื่น และต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นซึ่งทั้งหมดนี้จะเป็นการปลูกฝังให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อน้าที่การงาน

งานวิจัยในต่างประเทศ

เพค และ ฮาฟวิกเฮิร์ส (Peck and Havighurst. 1963 : 12) ได้ศึกษาพฤติกรรมของเด็กรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย และแบบใช้อำนาจ พบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวประชาธิปไตยมีความเป็นอิสระในตนเอง และรับผิดชอบมากกว่าเด็กจากครอบครัวแบบอิตาเลียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1964 : 661) ที่พบว่า ผลของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยวิธีประชาธิปไตย คือ ให้ความรัก ความสนใจ และเห็นความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก เป็นมิตร ซื่อสัตย์ คล่องแคล่วว่องไว มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม พึ่งตนเอง สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ และทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบต่อการงาน ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอิตาเลียนจะทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ขาดความรู้สึกรอบคอบ ขาดความรู้สึกลอยล้า หรือทำตามกฎอย่างเคร่งครัด ทำให้ขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และขาดความรับผิดชอบต่อการงาน เพราะไม่เคยตัดสินใจด้วยตนเอง เช่นเกี่ยวกับการศึกษาของ เลวิน ลิปพิท และไวท์ ที่พบว่า การปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น ทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน รู้จักให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ ส่วนการปกครองแบบอิตาเลียน จะทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าว เนื่องจากรู้สึกว่า ตนถูกบังคับกดขี่ ขาดความรับผิดชอบ และการปกครองแบบปล่อยปละละเลย ก็จะทำให้เป็นคนไม่รู้จักความรับผิดชอบและไว้วางใจไม่ได้ (กอ สวัสดิ์พาณิชย์ และคนอื่น ๆ 2512 : 178 - 181 อ้างอิงมาจาก Lewin, Lippit and White. n.d.)

สำหรับการศึกษาของ เพค (Peck. 1958 : 347 - 350) พบว่า ความรับผิดชอบในหน้าที่การงานขึ้นอยู่กับการฝึกวินัย และการฝึกวินัยโดยอาศัยความรักจะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบในหน้าที่การงานสูงขึ้นด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เชียร์ส และเลวิน ซึ่งได้สัมภาษณ์พ่อแม่ของเด็กอนุบาลจำนวน 379 คน เกี่ยวกับการฝึกอบรมเด็ก พบว่า การให้ความรัก และการยอมรับลูกในฐานะที่เป็นสมาชิก

ของครอบครัว และการฝึกวินัยโดยใช้เหตุผล จะช่วยให้เด็กทำตามที่พ่อแม่ต้องการ และ ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านความรับผิดชอบต่องานสูงขึ้น (วารินทร์ ม่วงสุวรรณ 2517 : 11 อ้างอิงมาจาก Sears and Levin. 1957 : 415) สำหรับ วิกกินส์ (Wiggins. 1971 : 289) ได้กล่าวถึงการศึกษาของ กอว์ (Gough) เกี่ยวกับการควบคุมตนเองของผู้ที่มีปัญหาทางความประพฤติเล็กน้อย ผู้ที่มีระดับวินัยแห่ง ตนสูง จะมีความรับผิดชอบต่องานที่สูง มีความอดทนมากกว่า มีเหตุผลที่ดีเป็น ของตนเอง และมีความยืดหยุ่นในความคิด และพฤติกรรมทางสังคม

ฟลาเฮอร์ตี้ และ รุทเซล (Flaherty and Reutzol. 1965 : 409 - 411) ได้ศึกษาเพื่อหาลักษณะบุคลิกภาพของนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียน สูงและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนต่ำ โดยใช้แบบทดสอบ CPI (The California Psychological Inventory) วัตถุประสงค์ต่างกันต่าง ๆ และ ใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการเรียนในชั้นปีที่ 1 พบว่า ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ได้คะแนนบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบสูงกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และ แม็คเคลแลนด์ (Mc Clelland. 1953 : 10) ได้ศึกษาลักษณะของบุคคลที่มี แรงจูงใจได้สัมฤทธิ์สูง พบว่า บุคคลนั้นมีความรับผิดชอบสูงด้วย

สำหรับ สโตรทเธอร์ แจ็ค และเพจ (Breckenridge. 1955 : 80 citing Strother, Jack and Page. n.d.unpaged) พบว่า เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรู้สึกรับผิดชอบ และสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย

ผลงานวิจัยในประเทศ

มัญจรี บุณนาค (มัญจรี บุณนาค 2514 : 70 - 86) ศึกษาเปรียบเทียบ สังคมประเพณีของพ่อแม่กับบุคลิกภาพของเด็กในนครหลวงกรุงเทพ - ชนบุรี และต่างจังหวัด พบว่า สังคมประเพณีด้านการฝึกความเป็นอิสระ การฝึกความมีระเบียบวินัย และการฝึก

ความล้มเหลว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคลิกภาพด้านความสามารถในการรับผิดชอบ แต่สังคมประกิตด้านการระงับความก้าวร้าวมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรับผิดชอบ

เกื้อกูล ทาสิทธิ์ (เกื้อกูล ทาสิทธิ์ 2514 : 82 - 84) ศึกษาเปรียบเทียบ สังคมประกิต และบุคลิกภาพของบุคคลจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน พบว่า ความรับผิดชอบสัมพันธ์กับความมั่นคงทางอารมณ์ ความเป็นระเบียบแบบแผน ความมั่นใจในตนเอง ความสามารถในการควบคุมทางจิตใจ และความสามารถในการบังคับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปราณีต สุขอุดม (ปราณีต สุขอุดม 2514 : 76 - 85) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกภาพระหว่างคนไทยและคนจีน ผลการศึกษาพบว่าเด็กวัยรุ่นที่มีความรับผิดชอบต่อการทำงานสูง จะมีความมั่นคงทางอารมณ์ บังคับตัวเองได้ มีระเบียบวินัย นอกจากนี้ความสามารถในการรับผิดชอบยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความต้องการผลสัมฤทธิ์

กรุณา กิจชัยน (กรุณา กิจชัยน 2517 : 85) ศึกษาเกี่ยวกับความมีวินัย ในตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่าความเชื่อมั่นในตนเองเป็นลักษณะหนึ่งของ ผู้มีวินัยในตนเอง และนอกจากนั้น ผู้มีวินัยในตนเองจะมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานด้วยความออกหน้ามีเหตุผล และมีความยืดหยุ่นในพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าผู้ที่ขาดวินัยในตนเอง และวรรณวิภา ทองงอก (วรรณวิภา ทองงอก 2517 : 9) พบว่า วินัยในตนเอง เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงานและการเรียน เนื่องจากมีความตั้งใจจริง บุคคลที่มีวินัยในตนเองต้องเป็นบุคคลที่เข้มแข็ง และมีความมั่นคงในจิตใจ มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน

สโธศ พูลนวม (สโธศ พูลนวม 2523 : 22 - 45) ได้ศึกษาผลของ ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 886 คน พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และความรู้สึกรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความซื่อสัตย์อีกด้วย

อารีย์ เกรนบุรี (อารีย์ เกรนบุรี 2520 : 47 - 48) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบ และเชื่อมั่นในตนเอง ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันในทางบวก

จากเอกสารและผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูในบรรยากาศแบบประชาธิปไตย คือ การให้ความรัก ความเป็นอิสระและเห็นความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็กกล้าที่จะตัดสินใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าเผชิญกับความจริงในชีวิตด้วยความมั่นใจจนสามารถพึ่งตนเองได้ จะเป็นการปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรับผิดชอบต่องาน นอกจากนี้อย่างมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ช่วยเสริมให้เด็กมีการพัฒนาความรับผิดชอบมากขึ้น คือ ความมีระเบียบวินัย ความสามารถในการควบคุมตนเองทางจิตใจบังคับตนเองได้ ความมั่นคงทางอารมณ์ ความอดทน ความมีเหตุผล ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ และความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งทั้งหมดนี้จะเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยเสริมได้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานมากขึ้น

ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน เป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน และการเรียน ดังนั้นจึงควรปลูกฝังคุณลักษณะนี้ให้แก่เยาวชน ซึ่งโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝัง ให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติต่อไป

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทสมมติ

ความเป็นมาของสถานการณ์สมมติ

สถานการณ์สมมติ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในวงการทหารมาก่อนวงการอื่น ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ในการฝึกอบรมของทหารกองอาสากรมผู้จัดการอเมริกัน

(AMERICAN MANAGEMENT ASSOCIATION) ได้นำมาปรับปรุงใช้ในวงการธุรกิจ โดยนำสถานการณ์จำลองมาใช้ฝึกผู้ที่จะทำงานธุรกิจในการตัดสินใจหาทาง ๆ และต่อมา ก็ใช้ในการฝึกหัดนักบินที่ยังขาดความชำนาญ โดยให้ฝึกจากเครื่องบินที่จำลองเหมือนของจริง

สถานการณ์จำลองที่นำมาใช้ในการศึกษา มีผู้นำมาใช้เมื่อไม่นานมานี้เอง โดย เจฟเฟอร์สัน ทาวน์ชิพ สกูล ดิสทริกต์ (Jefferson Township School District) ได้เป็นผู้เริ่มนำมาใช้ในวงการศึกษาก่อนเป็นครั้งแรก สำหรับฝึกผู้บริหารการศึกษา ต่อมาในปี พ.ศ. 2504 เอส ไอ เคิร์ก (S.I. Kerch) ได้นำการแสดงผลบทบาทสมมติมาใช้กับนิสิตเพื่อเตรียมตัวก่อนออกฝึกสอนที่รัฐโอเรกอน ในปี พ.ศ. 2505 - 2506 มีการยอมรับวิธีการนี้กันบ้าง และในระหว่างปี พ.ศ. 2506 - 2508 เป็นระยะที่มีผู้ยอมรับวิธีการนี้ด้วยความพึงพอใจ

ในระหว่างปี พ.ศ. 2508 ถึงปัจจุบันนี้ได้มีการใช้การแสดงผลบทบาทสมมติมากขึ้น เพราะก่อนหน้านี้มีรายงานว่า มีการต่อต้านการนำสถานการณ์สมมติมาใช้เพื่อการศึกษา คนส่วนมากคิดว่าการแสดงบทบาทสมมติเป็นสิ่งที่ให้ความสนุกสนาน ไม่ได้ความรู้อะไร แต่ถึงแม้จะมีการต่อต้านการใช้สถานการณ์สมมติก็ยังมีผู้ใช้ในการเรียนการสอนอยู่ และนับตั้งแต่ พ.ศ. 2508 เป็นต้นมา ก็มีผู้นิยมใช้วิธีการนี้อย่างแพร่หลายมากขึ้น

ความหมายของการแสดงผลบทบาทสมมติ

การแสดงผลบทบาทสมมติเป็นเทคนิคที่นำมาใช้ในการสอนอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

แชฟเทิล และแชฟเทิล (Shafteel and Shafteel. 1967 : 83 - 84) ได้ให้ความหมายของการแสดงผลบทบาทสมมติไว้ว่า หมายถึง วิธีการเรียนรู้สภาพชีวิตในสังคมโดยลงมือ และเป็นแนวทางที่จะช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การแสดงผลบทบาทสมมติจะแบ่งไว้ซึ่งมวลประสบการณ์ และกลวิธีแก้ปัญหาหลายด้านหลายทาง เช่น การอภิปรายปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา และให้คำจำกัดความโดยผ่าน

ขั้นตอนต่าง ๆ คือ การแสดงบทบาทสมมติปฏิกิริยาตอบสนองของผู้ที่มีบทบาทที่แสดง การเลือกบทบาทที่เหมาะสมและการ ระบุแนวโน้ม

เพลเยอร์ และวอลฟอร์ด (Paylor and Walford. 1972 : 19)

ได้ให้ความหมายของบทบาทสมมติว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้รวมบทบาทในสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อฝึกว่าตนควรมีพฤติกรรมแบบใด จึงจะแก้ปัญหา ได้ดีที่สุด ผู้แสดงต้องรับบทบาทของตน เพื่อให้เข้าใจ และมีอารมณ์ในการแสดง

ลี (Lee. 1974 : 316) ได้ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติ ไว้ว่า หมายถึง การเรียนรู้จากการดูบทบาทของผู้แสดงในสถานการณ์สมมติขึ้น การแสดง บทบาทสมมติ จากการแสดงละคร คือ ผู้แสดงบทบาทสมมติจะต้องคิดคำพูดและแสดงท่าทาง โดยไม่มีการเตรียมบทพูดไว้ล่วงหน้า การแสดงบทบาทสมมติจะกระทำซ้ำใหม่ได้ จนกว่า จะเป็นที่ยอมรับและยอมรับ

ทิกนา แชมมลี (ทิกนา แชมมลี 2519 : 41) กล่าวว่าไว้ว่าบทบาทสมมติ เป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่าง ลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน โดยผู้ที่สอนสร้างสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติขึ้นมาให้นักเรียน ได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็นและถือเอาการแสดงออกทั้งทางความรู้สึก และ พฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้การแสดงบทบาทสมมติ นับว่าเป็น วิธีการฝึกการแก้ปัญหา และการตัดสินใจวิธีหนึ่ง เพราะในสถานการณ์ และบทบาทที่สมมติ ขึ้นมาให้คล้ายคลึงกับสิ่งที่ เป็นจริงนั้นมักจะมีปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ ผ่าเข้ามาด้วย การที่ ผู้เรียนได้เลือกที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ โดยไม่ต้องฝึกหรือเตรียมตัวมาก่อนนั้น ผู้แสดง จะต้องแสดงไปตามธรรมชาติ โดยที่ไม่รู้ว่าผู้แสดงคนอื่นจะมีปฏิกิริยาตอบโต้อย่างไร นับว่าเป็นการช่วยฝึกให้ผู้แสดงได้เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมและหาทางแก้ปัญหาตัดสินใจ อย่างธรรมชาติ

พนัส หันนาคินท์ (พนัส หันนาคินท์ 2520 : 167) ได้กล่าวถึงการแสดง บทบาทสมมติไว้ว่า การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยเปลี่ยนเจตคติของผู้แสดงบทบาทได้ดี โดยเฉพาะสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งหรือสถานการณ์ที่เรามักจะซ่อนความรู้สึกอันแท้จริงไว้ หรือจากการแสดงบทบาทแล้ว ครูอาจจะเปิดการอภิปรายโดยการถาม เช่น "ในตอนนี้

นักเรียนแสดงนั้นมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง" "ในสัปดาห์จริงหากพบเหตุการณ์เช่นนั้น นักเรียนจะอย่างไร" "จากการแสดงนี้เราได้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องอะไรบ้าง"

กรมวิชาการ (กรมวิชาการ 2522 : 22 - 23) ได้เขียนถึงบทบาทสมมติว่าการแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่จะให้นักเรียนได้แสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง เลียนแบบของจริง ตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น เช่น ท่าเดิน ท่ากลม ท่าโกรธ ตีใจ หรือการแสดงบทบาทสมมติเป็นพ่อแม่ พี่น้อง เล่นขายของ ตำรวจจับผู้ร้าย แม่ค้า ฯลฯ โดยที่คิดแสดงท่าเองว่า ถ้าเป็นคนนั้นจะต้องทำอย่างนั้นพูดอย่างนี้ ในการแสดงนั้นครูต้องพยายามแทรกสิ่งที่ต้องการเน้น หรือเนื้อหาที่ต้องการฝึก เช่น ท่าทาง มารยาทในการพูดการแสดงคำและสำนวน น้ำเสียง ฯลฯ อย่างไรก็ตามการแสดงที่นำมาสอดแทรกในคอนิคของบทเรียนจะทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน ได้ใช้ความคิด ได้แสดงท่าทางเลียนแบบและออกความคิดเห็นในการฝึกทักษะในการเรียนภาษาได้เป็นอย่างดี

จากความหมายของการแสดงบทบาทสมมติ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พอสรุปได้ว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมการสอนอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กออกมาแสดงท่าทางเป็นบุคคลต่าง ๆ จากสถานการณ์ที่สมมติขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน เป็นการให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าจะเป็นตามธรรมชาติ และถือเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึก และความประพฤติของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้

จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมติ

การแสดงบทบาทสมมติเป็นสิ่งที่ครูจะนำไปใช้ได้มาก เพราะบทบาทสมมติช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลายอย่าง ดังที่ จิศนา แคมมณี (จิศนา แคมมณี 2519 : 42) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมติไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่า พฤติกรรมทุกพฤติกรรมย่อมมีสาเหตุการที่ทำให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่าง ๆ ที่ถูกจำกัดอยู่ในสภาพการณ์ต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่ผลักดันให้คนต้องแสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกไป ความเข้าใจนี้จะช่วย

ให้ผู้เรียนไม่กังวลจิตใจจะว่าง ๆ ก่อนที่จะพิจารณาถึงสาเหตุนอกจากนี้ยังจะช่วย
ให้ผู้เรียนได้แนวทางในการแก้ปัญหาให้ตรงจุดอีกด้วย

2. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความเข้าใจนี้
จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

3. ช่วยลดความตึงเครียดของผู้เรียน กล่าวคือ ในบางครั้งผู้เรียนอาจเกิด
ความตึงเครียดและทำให้แสดงออกในรูปพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น กลั่นแกล้งเพื่อน
ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการเรียนได้ การแสดงบทบาทสมมติ จะช่วยให้ผู้เรียนได้ระบาย
ความรู้สึกนั้น ๆ ออกมา ทำให้ผ่อนคลายความเครียดได้

4. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจคาถาโยมของตน และหาหลักยึดเหนี่ยว
ในการดำรงชีวิตของตน ในขณะที่ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติอยู่นั้น ผู้เรียนจะมีพฤติกรรม
การตัดสินใจ ที่แสดงให้เห็นถึงคาถาโยมของตน การที่มีโอกาสได้แสดงอภิปราย และวิเคราะห์
ถึงคาถาโยมเหล่านั้นจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้น

5. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดีขึ้น คือ
จะมีความมั่นใจมากขึ้น สามารถปรับตัวได้ รู้จักตัดสินใจได้ด้วยตนเอง มีความเป็นตัว
ของตัวเอง กล้าแสดงออก กล้าคัดค้านเมื่อถึงคราวที่จำเป็น เมื่อผู้เรียนสามารถพัฒนา
ความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองได้ ก็นับว่าเป็นพื้นฐานของความเจริญทางจิตใจที่จะส่งผล
ให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่อย่างปกติสุข และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้น
การเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนได้เหมาะสมในสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็น การแสดงบทบาทสมมติจะ
ช่วยให้การเรียนรู้นี้เป็นจริงและสนุกสนานยิ่งขึ้น

7. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมในหลาย ๆ
บทบาท เพราะคน ๆ หนึ่งมักจะมีหลายบทบาทในชีวิตจริง เช่น เป็นพี่ เป็นลูก เป็นหลาน
เป็นนักเรียน เป็นหัวหน้าชั้น เป็นต้น ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกฝนบทบาทต่าง ๆ เพื่อค้นหา
พฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม ในสถานการณ์แต่ละอย่าง การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยได้

เพราะฝึกฝนให้ผู้เรียนได้พบกับสถานการณ์และบทบาทต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก อันจะเป็นประโยชน์เมื่อผู้เรียนไปประสบกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ในชีวิตจริง"

8. ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การแสดงบทบาทสมมติแทบทุกบทบาท จะมีสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งอยู่ ผู้แสดงจะต้องใช้วิจารณญาณ ไหวพริบในการแก้ปัญหา จึงนับว่าวิธีการนี้ช่วยฝึกเรื่องการแก้ปัญหา และการตัดสินใจได้อย่างดี

9. ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนา ความสามัคคีในกลุ่มให้ดีขึ้น ในการทำงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่มมักจะมีปัญหาขัดแย้งกันอยู่เนือง ๆ ความขัดแย้งนี้ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกัน และกัน เกิดความแตกแยกกันในหมู่คณะ "และถ้าหากความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเองล้มเหลว ย่อมจะทำให้การทำงานเป็นกลุ่มไม่ได้ผลทีเดียว" การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยแก้ไขได้ เพราะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนยอมรับผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น อันจะเป็นแนวทางนำไปสู่ความเข้าใจและความสามัคคีปรองดองกัน ในที่สุด

10. ช่วยให้ผู้เรียนรู้ถึงความต้องการของผู้เรียน ในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถจะบอกความต้องการของตนออกมาได้ ครูอาจจะจัดบทบาทสมมติให้ผู้เรียนได้แสดง ซึ่งผู้เรียนอาจจะเปิดเผยความต้องการของตนออกมาโดยไม่รู้ตัว เป็นการเปิดโอกาสให้ครูเข้าใจผู้เรียนได้มากขึ้น และสามารถให้ความช่วยเหลือได้ถูกต้อง

นอกจากนี้ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ 2522 : 10 - 13) กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติว่าเป็นการฝึกนักเรียนในการแก้ปัญหา เฉพาะหน้า ช่วยให้นักเรียนได้รู้ถึงความขัดแย้ง ความจริงของโลกจากสถานการณ์สมมติที่ครูจัดขึ้น ช่วยให้การสอนของครูมีชีวิตชีวา ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะอภิปรายปัญหา ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการแสดงออกช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาการทางกาย สังคม ภาษา และความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ส่วน เมกา สัตยธรรม (เมกา สัตยธรรม 2524 : 52) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติจะทำให้การเรียนสนุกสนาน มีชีวิตชีวามากขึ้น ทั้งยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงคุณลักษณะเด่น ๆ ในด้านต่าง ๆ ออกมา เช่น การพูดเก่ง การแสดงบทบาทเหมาะสม ไหวพริบในการแสดง นอกจากนี้ ชูศรี สนิทประชากร (ชูศรี สนิทประชากร 2525 : 14 - 15) ได้กล่าวไว้ว่า

การแสดงผลบาทสมมติจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องชัดเจนขึ้นเพราะเรื่องนั้น ๆ จะเป็น เรื่องที่สมมติจากเรื่องจริง ซึ่งจะเป็นการฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะนำไปปฏิบัติใน สภาพจริงด้วย เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก มีการอภิปรายและวิเคราะห์ เรื่องราวนั้น ๆ เป็นประโยชน์ในการฝึกให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหา หัดสนใจและสามารถ นำการแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติดังที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การแสดงผลบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับ ตนเองและมีความเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น โดยที่นักเรียนจะได้มีโอกาสทดลองฝึกเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคมได้หลาย ๆ บทบาท เพื่อปรับพฤติกรรมให้ถูกต้องเหมาะสม สามารถหัดสนใจและแก้ปัญหาได้ และทำให้ครู รู้จักนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

หลักในการนำการแสดงผลบาทสมมติไปใช้ในการเรียนการสอน

ในการนำบทบาทสมมติไปใช้ในการเรียนการสอนนั้น วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์ (วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์ 2522 : 27 - 29) ได้ให้หลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

1. การแสดงผลบาทสมมติควรใช้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ไม่ควรใช้เพื่อการบันเทิงเพียงอย่างเดียว
2. ในการแสดงผลบาทสมมติไม่ควรกำหนดเวลาแน่นอนตายตัวลงไป
3. เรื่องที่นำมาใช้ ไม่ควรเป็นเรื่องที่ยากเกินไป เป็นเรื่องที่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากอภิปรายเมื่อแสดงจบแล้ว
4. การแสดงผลบาทสมมติจะได้ผลเต็มที่เมื่อนำมาใช้ติดต่อกันพอสมควร ไม่ใช่เป็นเพียงการค้นการเรียนเพียงครั้งหรือสองครั้ง เพื่อแก้ความเบื่อหน่ายของ ผู้เรียนเท่านั้น
5. ควรใช้การแสดงผลบาทสมมติ เมื่อต้องการให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และฝึกทักษะในการปฏิบัติตนในเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์

นอกจากนี้ สุจิตรา บัวคำภา (สุจิตรา บัวคำภา 2525 : 20) ได้กล่าวถึง การนำการแสดงบทบาทสมมติมาใช้ในการเรียนการสอนว่า ส่วนใหญ่มีสองวิธีคือ

1. การใช้บทบาทสมมติแบบเตรียมบทไว้พร้อม หมายถึง ผู้สอนได้เตรียมบทไว้ล่วงหน้า ผู้แสดงอาจแสดงตามบทบ้าง คิดบทบาทขึ้นแสดงเองบ้าง แต่ต้องตรงกับเนื้อเรื่องที่กำหนด

2. การใช้บทบาทสมมติแบบไม่มีบทเตรียมไว้ หมายถึง ผู้แสดงไม่ต้องฝึกซ้อมมาก่อน เมื่อเรียนถึงเรื่องใด คนใด ก็ออกมาแสดงโต้ตอบโดยแสดงไปตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง

ขั้นตอนในการใช้การแสดงบทบาทสมมติ

พิศนา แรมมณี (พิศนา แรมมณี 2519 : 44 - 47) กล่าวถึงกระบวนการในการใช้การแสดงบทบาทสมมติไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการใช้บทบาทสมมติแบบเตรียมบทไว้พร้อม หรือแบบไม่มีบทเตรียมไว้มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นขั้นตอนใหญ่ ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็นสองตอน คือ

ก. การแจกแจงและกำหนดขอบเขตของปัญหา ครูจะต้องวิเคราะห์แยกแยะสถานการณ์ออกมาให้ได้ว่าอะไรคือปัญหา หรือจุดที่ต้องการให้ผู้เรียนเห็นและเรียนเพื่อความเข้าใจและกำหนดขอบเขตของปัญหาที่จะสอน

ข. การกำหนดสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติเมื่อได้ปัญหาที่ชัดเจนแล้ว ครูจะต้องกำหนดสถานการณ์สมมติที่ง่ายและชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งเขียนบทบาทสมมติที่จะให้ผู้เรียนแสดง บทบาทสมมติที่เขียนขึ้นนี้ ควรจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบกับปัญหาและข้อขัดแย้ง เพื่อฝึกฝนการแก้ปัญหาและตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

ก. การอุ่นเครื่อง หมายถึง การนำผู้เรียนให้ไปสู่เรื่องที่จะศึกษา หรือปูพื้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่จะเรียน ครูอาจจะเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติให้ผู้เรียนฟัง

ข. การเลือกตัวผู้แสดง อาจเป็นไปได้ในสองลักษณะ คือ อาจจะเลือกผู้แสดงที่มีลักษณะใกล้เคียง หรือลักษณะตรงกันข้ามกับลักษณะของบทบาทที่มอบหมายให้ก็ได้ ในกรณีแรกการแสดงจะช่วยให้กลุ่มเข้าใจปัญหาได้ดี เพราะการแสดงเป็นไปโดยไม่เคอะเขิน ในกรณีหลัง การแสดงจะช่วยให้ผู้แสดงและผู้ชมได้เข้าใจถึงบทบาทของผู้ที่มีลักษณะแตกต่างออกไป ดังนั้นการเลือกตัวผู้แสดงจึงขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายการแสดงและการสอนเป็นสำคัญ

ค. การจัดฉากแสดง เป็นการ จัดฉากแบบสมมติขึ้นมา เพื่อให้การแสดงนั้นดูใกล้เคียงกับความเป็นจริง การจัดฉากอาจจะเป็นไปในลักษณะแบบง่าย ๆ โดยการเลือกโต๊ะเพียงตัวเดียวไปจนถึงการจัดฉากแบบหรูหรา

ง. การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูควรช่วยให้ผู้เรียนหัดสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ การเตรียมผู้ชม หรือผู้สังเกตการณ์เป็นสิ่งจำเป็น ไม่เช่นนั้นการอภิปรายและวิเคราะห์หลังการแสดงนั้นจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

จ. การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง การที่ผู้เรียนจะแสดงบทบาทสมมติให้เป็นไปอย่างธรรมชาติได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้แสดง ถ้าผู้แสดงมีความสบายใจ การแสดงจะเป็นไปอย่างธรรมชาติ ดังนั้นครูจำเป็นต้องช่วยขจัดความตื่นเต้น ประหม่า และความวิตกกังวลของผู้แสดงออกไปด้วยวิธีต่าง ๆ

ฉ. การแสดง เมื่อผู้แสดงและผู้ชมพร้อมแล้ว ผู้แสดงก็เริ่มแสดงได้ การแสดงนี้ควรให้เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีการชักจูงกัน นอกจากนี้กรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ครูอาจเข้าไปช่วยได้ตามโอกาส

ช. การตัดบท เมื่อผู้แสดงได้แสดงไปเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ครูควรตัดบทหรือหยุดการแสดง ไม่ควรปล่อยให้การแสดงเดินเยื้อไป จะทำให้เสียเวลาและผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย การตัดบทจะทำได้ในกรณีต่อไปนี้

1. เมื่อการแสดงนั้นได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปรายได้
2. กลุ่มอาจจะเคาได้ว่าเรื่องราวจะเป็นอย่างไร ถ้ามีการแสดงต่อไป
3. ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้เพราะเกิดความเข้าใจผิดบางประการ

4. การแสดงจบเรื่อง

ขั้นที่ 5 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

การวิเคราะห์การแสดงมักจะเป็นไปในรูปการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้แสดงกับผู้สังเกตการณ์ การอภิปรายจะเป็นไปในรูปแบบไหน ก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเรียน บางครั้งอาจจะมีการให้ผู้แสดงได้เปิดเผยความรู้สึกและเสนอความเห็นก่อน แล้วจึงให้ผู้สังเกตการณ์เสนอความคิดเห็น การอภิปรายนี้จะต้องเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา และเป็นที่เป็นเหตุของการแสดงออก และพฤติกรรมที่พบแสดงออกมา โดยปกติการอภิปรายจะไม่มุ่งถึงว่าใครแสดงดี ไม่ใช่อะไร นอกจากวัตถุประสงค์ของการแสดง คือ การฝึกทักษะการแสดง การเรียนรู้ทั้งหลายจะอยู่ตรงขั้นนี้เป็นสำคัญ ครูจะต้องช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้คิดและหาคำตอบ โดยอาจใช้วิธีการตั้งคำถามช่วย

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้วกลุ่มอาจจะเสนอแนะแนวความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือถ้าหากการแสดงครั้งแรกยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจ ครูอาจจะให้มีการแสดงซ้ำ หรือเพิ่มเติมก็ได้ เพื่อคุณลักษณะหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็น ครูจะสามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ครูควรจะกระตุ้นให้นักเรียนได้อภิปรายทั่ว ๆ ไป ซึ่งโดยมากจะเป็นการเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องของกันและกันทั้ง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวความคิดกว้างขวางขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่าสิ่งที่เรียนนั้นเกี่ยวข้องกับความเป็นจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะหาข้อสรุปหรือได้แนวความคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

จากขั้นตอนในการใช้การแสดงบทบาทสมมติดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การแสดงบทบาทสมมตินั้น ครูจะต้องกำหนดขอบเขตของปัญหาสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติ ครูอธิบายให้ผู้แสดงเข้าใจถึงบทบาทที่ตนจะต้องแสดงว่าทำอะไรจึงจะเหมาะสม ส่วนผู้สังเกตการณ์นั้น ครูจะต้องช่วยให้รู้จักสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ไปด้วย เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ก่อนอภิปรายและวิเคราะห์หลักการแสดง

เทคนิคในการแสดงบทบาทสมมติ

ในด้านเทคนิคการแสดงบทบาทสมมติ ชอว์ (Shaw) กับไมเออร์ (Maier) และ The Adult Education Association of U.S.A. ได้เสนอเทคนิคการแสดงบทบาทสมมติไว้หลายประการ คือ

1. การแลกเปลี่ยนบทบาท (Role reversal) เป็นวิธีการที่ผู้แสดงจะหมุนเวียนบทบาทที่กำหนดไว้ในสถานการณ์หนึ่ง จนครบทุกบทบาท วิธีนี้จะช่วยให้ผู้แสดงเข้าใจบทบาทอย่างฉะฉาน
2. การแสดงโดยมีลูกคู่ (Doubling) วิธีการนี้เป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้แสดงได้เปิดเผยความรู้สึก ทศนคติ และความคิดเห็นของตนโดยผ่านการแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ (Open communication) การแสดงบทบาทวิธีนี้ผู้ช่วยหรือลูกคู่ (Doubler) จะเป็นผู้ช่วยการแสดง โดยแสดงทศนคติที่เขาคิดว่าผู้แสดงรู้สึก แต่ไม่แสดงออกมา
3. การแสดงบทบาทที่มีลูกคู่มากกว่า 1 คน (Mass doubling) วิธีนี้เหมือนกับวิธีที่ 2 แต่มีลูกคู่มากกว่า 1 คน เพื่อช่วยให้ได้ความคิดหลาย ๆ ความคิด
4. การแสดงบทบาทที่ผู้แสดงรำพึงกับตนเอง (Soliloquy) โดยสร้างบทบาทว่าฟังออกมาดัง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้แสดงและกลุ่มเกิดความเข้าใจทศนคติ และความรู้สึกที่ดีต่อกัน
5. การแสดงบทบาทผสม (Multiple role-playing) บทบาทเดียวกันแต่อาจแสดงพร้อม ๆ กัน หลาย ๆ กลุ่ม และมีการอภิปรายกลุ่ม
6. การแสดงบทบาท 2 บทบาท (Monodrama) วิธีการนี้เป็นการให้ผู้แสดงคนเดียว แสดงบทบาท 2 บทบาท โดยผู้แสดงจะต้องแสดงบทบาทกลับไปกลับมา วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้แสดงมีความเข้าใจในบทบาททั้ง 2 ได้ดีขึ้น
7. การใช้วิธีรูปภาพสะท้อน (The mirror technique) วิธีการนี้ใช้การแสดงเป็นหมู่ โดยนำปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มมาแสดง เพื่อช่วยให้เจ้าของ

ปัญหาแลเห็นตนเองว่าเป็นอย่างไรจากการดูเพื่อนแสดงบทบาทของตน ซึ่งเปรียบเสมือนกระจกเงาสท้อนให้เห็นภาพของตนเอง เช่น ในกลุ่มมักมีผู้ที่คัดออกไม่กล้าแสดงตัวหรือแสดงบทบาท ครูจะนำวิธีการนี้มากระตุ้นให้เขาเห็นตนเอง และกล้าแสดงออกมากขึ้น

8. การหมุนเวียนบทบาท (Role rotation) วิธีการนี้จะใช้ได้เมื่อต้องการคำตอบเกี่ยวกับปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ การให้ผู้แสดงหมุนเวียนบทบาท จะช่วยให้ได้รับการตอบสนองเกี่ยวกับปัญหานั้นได้หลายวิธี ซึ่งจะช่วยให้เปรียบเทียบวิเคราะห์และสรุปปัญหานั้นได้

9. วิธีการเสียดสี (The skit-completion method) วิธีนี้เป็น การแสดงบทบาทจำลองที่ใช้กับผู้ชมมาก ๆ ได้ การแสดงจะให้บรรจุความซับซ้อนหรือการเสียดสีที่ต้องการ จะต้องกำหนดบทบาทที่จะแสดงน้อย ๆ และเน้นส่วนที่เป็นความขัดแย้งให้ชัดเจนขึ้น การแสดงบทบาทจำลองโดยวิธีนี้จะเริ่มด้วยการดำเนินเรื่องตามบทที่เขียนไว้ (Script) ซึ่งจะใช้เพื่อขยายข้อมูล และช่วยสร้างสภาพการณ์ที่จะช่วยให้สมาชิกสามารถศึกษาบทบาทต่าง ๆ ได้

10. การแลกเปลี่ยนบทบาทเป็นกลุ่ม (Group role reversal) วิธีการนี้จะใช้เพื่อให้สมาชิกเข้าใจถึงความรู้สึก ความคิด และทัศนคติของผู้อื่นโดยกำหนดให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้รับบทบาทของสมาชิกคนอื่นภายในช่วงเวลาหนึ่ง แล้วกลุ่มจะได้รับปัญหาซึ่งสมาชิกทุกคนจะต้องร่วมกันแก้ไขโดยการสวมบทบาทของผู้อื่นที่เขาแสดงอยู่ และในช่วงสุดท้ายของการแสดง จะเป็นการอภิปรายเกี่ยวกับการรับรู้ที่สมาชิกได้รับจากการแสดงบทบาทของผู้อื่น

11. การแสดงบทบาทของผู้ชม (Audience role - playing) วิธีการนี้ใช้กับผู้ฟังเป็นจำนวนมาก ๆ โดยจุดประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มผู้ชมเกิดความรู้สึก และทัศนคติ วิธีการนี้จะเริ่มจากการสร้างทัศนคติในทางลบให้แก่ผู้ชม แล้วจะมีการให้ประสบการณ์ใหม่หลายชนิด ซึ่งจะช่วยให้ผู้ชมค้นพบทัศนคติที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง จากการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินี้ จะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทุกครั้งที่ได้รับประสบการณ์ใหม่

ทัศนคตินี้สามารถจะวัดได้จากการให้แสดงบทบาท และกรอกแบบสอบถาม หรือให้แต่งเรื่องต่อให้จบ (เขาวภา เกษะคุปต์ 2517 : 70 - 75 อ้างอิงมาจาก Shaw and Nader. n.d. : unpagged)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทสมมติ

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในต่างประเทศได้มีผู้สนใจ และทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้บทบาทสมมติกันมาก โดยเฉพาะในวงการศึกษาค้นคว้าให้ความสนใจและทำการวิจัยโดยใช้บทบาทสมมติเพื่อปลูกฝังทัศนคติบางประการ และเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็ก คือ

ทราวิสส์ และปีเตอร์ (Traviss and Peter. 1974 : 3581 - A) ได้ศึกษาการปลูกฝังความยุติธรรมกับนักเรียนระดับ 5 โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติประกอบการเรียน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีพัฒนาการทางศีลธรรมในเรื่องความยุติธรรมดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาร์ช และเซราฟิซ (Marsh and Serafice. 1977 : 141) ซึ่งได้ศึกษาความเข้าใจในเรื่องความยุติธรรมโดยใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนอายุ 4 - 10 ปี จำนวน 20 คน จากการวิจัยนี้พบว่านักเรียนมีพัฒนาการในเรื่องความยุติธรรมเพิ่มขึ้น

มาร์เกส และหลุยส์ (Marguess and Louise. 1978 : 3397 - A) ได้วิจัยเรื่องการใช้บทบาทสมมติกับค่านิยมบางประการของนักเรียน คือ ความซื่อสัตย์ เคารพในสิทธิของผู้อื่น การพิจารณาผู้อื่น โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง สำหรับนักเรียนระดับ 3 และใช้เวลา 2 ชั่วโมง สำหรับนักเรียนระดับ 5 ภายหลังจากการแสดงบทบาทสมมติแล้ว ค่านิยมของนักเรียนระดับ 3 เปลี่ยนแปลงจากเดิมในเรื่องความซื่อสัตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอีก 2 เรื่องไม่แตกต่างกัน ส่วนค่านิยมของนักเรียนระดับ 5 มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและในปีเดียวกัน แมนเดลบอม (Mandelbaum. 1976 : 859-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการฝึกเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางศีลธรรมตามหลักของ

เพียเจต์ และโคลเบอร์ก โดยใช้การแสดงผลบทบาทสมมติกับการไม่ผิด โดยทดลองกับนักเรียน 84 คน ทดสอบโดยการสัมภาษณ์ ผลปรากฏว่า การฝึกโดยใช้การแสดงผลบทบาทสมมติมีผลดีกว่าการไม่ฝึก

เกลดเลอร์ (Geller. 1978 : 219) ได้ทดลองใช้บทบาทสมมติประกอบการเรียนเพื่อปลูกฝังการเชื่อฟังกับนักเรียนจำนวน 91 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ใช้บทบาทสมมติมีการเชื่อฟังมากกว่ากลุ่มที่เรียนโดยไม่ใช้บทบาทสมมติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในปีเดียวกัน วากเนอร์ (Wagner. 1978 : 441) ได้ทดลองใช้การแสดงผลบทบาทสมมติกับนักเรียนอายุ 8 - 9 ปี เกี่ยวกับความเข้าใจ และเห็นใจชาวอินเดียนแดง โดยให้นักเรียนแสดงเป็นชาวอินเดียนแดงที่ถูกถูกรานแย่งที่ นักเรียนเกิดความรู้สึกประทับใจ สงสาร และเห็นใจอินเดียนแดงมากขึ้น

งานวิจัยในประเทศ

วรที สิริพิทุร (วรที สิริพิทุร 2525 : 39 - 40) ได้ศึกษาการพัฒนาโน้ตภาพแห่งตน โดยใช้บทบาทสมมติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้แสดงผลบทบาทสมมติที่ครูกำหนดสถานการณ์ให้ มีโน้ตภาพแห่งตนสูงขึ้นจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฉลวยศรี มีใจเย็น (ฉลวยศรี มีใจเย็น 2526 : 57) ได้ศึกษาการทดลองใช้การแสดงผลบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูแก่เวทียของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านกตัญญูแก่เวทียของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีแสดงผลบทบาทสมมติสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ

สุนัย ชุ่มจิต (สุนัย ชุ่มจิต 2523 : 68) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงผลบทบาทสมมติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทบาทสมมติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกับกลุ่มควบคุม ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีทัศนคติค่านิยมสัมพันธสูงกว่ากลุ่มควบคุมด้วยเช่นกัน

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นว่า การแสดงบทบาทสมมติมีส่วนช่วยให้บุคคลมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่ทำงานได้ เนื่องจากคุณลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบนั้นจะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อการทำงาน เช่น ยอมรับผลการกระทำของตนเอง เป็นต้น และการทำงานในหน้าที่ของตนนั้นอาจต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะต้องมีการเชื่อฟัง เคารพในสิทธิของผู้อื่น ไม่ก้าวร้าวสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น นอกจากนี้ยังต้องมีความยุติธรรมในการทำงานอีกด้วย ดังที่ กอ สวัสดิ์พาณิชย์ (กอ สวัสดิ์พาณิชย์ 2505 : 54) ได้กล่าวถึงหลักในการปลูกฝังความรับผิดชอบต่องานที่ทำงาน ไว้ว่า "ควรมุ่งสอนให้เด็กสร้างสมหลักธรรมประจำใจ ดังนี้ คือ การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน เคารพในสิทธิของผู้อื่น และมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น" และการเรียนการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติเป็นการฝึกฝนให้แสดงบทบาทต่าง ๆ นั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้ลึกซึ้งของตนเอง และของผู้อื่นยิ่งขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นพื้นฐานของความเจริญทางจิตใจที่จะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การแสดงบทบาทสมมดียังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สำรวจคำนึงมในการทำงานของตน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการทำงานของตนเองมากขึ้น และการที่ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่าง ๆ นั้นก็จะเป็นหนทางที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้พฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมในการทำงาน พร้อมทั้งจะนำไปปฏิบัติในการทำงานในชีวิตจริง และการแสดงบทบาทสมมดียังทำให้ผู้เรียนสนุกสนานในการเรียน จึงทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการตั้งสมมติฐาน

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยใช้บทบาทสมมติ มีการพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่ทำงานสูงขึ้น
2. นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยใช้การสอนตามปกติ มีการพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่ทำงานสูงขึ้น
3. นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยใช้บทบาทสมมติ มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำงานสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การดำเนินการทดลอง
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2529 จำนวน 130 คน ที่มีความรับผิดชอบต่อการงานต่ำ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2529 ที่มีความรับผิดชอบต่อการงานต่ำ จำนวน 30 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 15 คน กลุ่มทดลอง 15 คน

วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการดังนี้

ให้นักเรียนจำนวน 520 คน ซึ่งกำลังเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว ปีการศึกษา 2529 ตอบแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อการงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จากนั้นนำคะแนนของ

นักเรียนทุกคนมาเรียงจากสูงไปต่ำแล้วคัดเลือกผู้ที่ไต่คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ออกมาได้จำนวน 130 คน ซึ่งผู้วิจัยจัดให้เป็นกลุ่มที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานต่ำ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากกลุ่มนี้มาจำนวน 30 คน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วสุ่มกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 15 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งโดยการจับฉลากให้กลุ่มหนึ่งเป็น กลุ่มทดลอง อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุมเพื่อดำเนินการทดลองต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
2. โปรแกรมการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานโดยรับทบทวน สมมติ
3. โปรแกรมการสอน เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานโดยใช้การสอน ตามปกติ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง ตามลำดับดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การงาน
 - 1.2 ให้นิยามปฏิบัติการของความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
 - 1.3 สร้างแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานโดยปรับปรุงจาก แบบสอบถามความรับผิดชอบของ วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ พิจิตรรา พงษ์จินดากร และนิภา วิจิตรศิริ โดยดัดแปลงภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำไปตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อบกพร่องของแบบสอบถาม
 - 1.4 ลักษณะของแบบสอบถามและการตรวจให้คะแนน

1.5 การหาคุณภาพของแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

1.5.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานใช้วิธี Face Validity โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร นัทรศุกุล พิจารณาเป็นคำถามที่สามารถวัดได้ตรงตามคุณลักษณะต่าง ๆ ตามนิยามปฏิบัติการที่พึงไว้หรือไม่ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนที่จะนำไปใช้จริง

1.5.2 การหาค่าอำนาจจำแนก นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ได้ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม คัดเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในภาคผนวก

1.5.3 นำแบบสอบถามที่ต้องการศึกษาจำนวน 30 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นแบบ Coefficient Alpha ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในภาคผนวก

2. โปรแกรมการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน และบทบาทสมมติจากทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างโปรแกรมการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานโดยใช้บทบาทสมมติ

2.2 สร้างโปรแกรมการสอนด้วยการใช้บทบาทสมมติ ซึ่งโปรแกรมการสอนจะประกอบไปด้วยสถานการณ์และบทบาทสมมติที่ส่งเสริมการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติของการสอนแต่ละครั้ง มีขั้นตอนใหญ่ ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1. ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของปัญหาที่จะสอน หรือจุดที่ต้องการให้ผู้เรียนเห็นและเรียนเพื่อความเข้าใจ
2. ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์สมมติ และเขียนบทบาทสมมติที่จะให้ผู้เรียนแสดง

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอนคือ

1. การอุ่นเครื่อง หมายถึง ผู้วิจัยและนักเรียนสนทนาซักถามหรือเล่าประสบการณ์ให้ฟังซึ่งกันและกัน เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เรื่องที่จะศึกษา หรือปูพื้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่จะเรียน
2. การเลือกตัวผู้แสดง ในการทดลองนี้ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดงในแต่ละครั้ง ซึ่งมีการฉลัดเปลี่ยนผู้แสดงให้ไว้แสดงครบทุกคน เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการแสดง และผู้วิจัยช่วยดูความเหมาะสมของผู้แสดงในบทบาทต่าง ๆ ด้วย
3. การจัดฉากแสดง เป็นการ จัดฉากแบบสมมติขึ้นมาเพื่อให้การแสดงนั้นดูใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งในการทดลองนี้ ผู้วิจัยจัดฉากในลักษณะแบบง่าย ๆ เช่น เลื่อนโต๊ะเพียงตัวเดียว จัดเก้าอี้ เตรียมอุปกรณ์ในการแสดงเล็กน้อย ๆ มาเป็นต้น
4. การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงในครั้งนั้น ๆ เป็นผู้สังเกตการณ์คือช่วยกันสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ในการแสดง เพื่อนำไปสู่การอภิปรายและวิเคราะห์ผลการแสดงร่วมกันในขั้นที่ 3
5. การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ก่อนการแสดง ผู้วิจัยให้ผู้แสดงลองแสดงท่าทางต่าง ๆ เช่น คี๊ใจ เสียใจ โกรธ เป็นต้น เพื่อช่วยขจัดความตื่นเต้น ประหม่า วิตกกังวล แล้วจึงให้ผู้แสดงเริ่มแสดงตามบทบาทที่ตนได้รับ
6. การแสดง ให้ผู้แสดง แสดงตามบทบาทที่ตนได้รับ

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

เมื่อผู้แสดงแสดงจบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์ อภิปรายร่วมกันว่า ที่ตัวละครแสดงไปแล้วนั้นเป็นอย่างไร มีวิธีการแก้ปัญหาที่ดีหรือไม่ ควรทำอะไรแก้ไขเพิ่มเติม โดยผู้วิจัยจะช่วยพูดเสนอแนะหรือกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มพูด และผู้วิจัยอาจแทรกการวิจารณ์เพิ่มเติมบ้าง ทั้งนี้การอภิปรายจะต้อง เป็นไปอย่างตรงไปตรงมา เน้นที่เหตุผลของการแสดงและพฤติกรรมที่พบแสดงออกมาโดยไม่มุ่งว่าใครแสดงดี ไม่ใช่อะไร

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ถ้าหากการแสดงครั้งแรกยังไม่เป็นที่พอใจ ผู้วิจัยอาจจะให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมก็ได้ ซึ่งอาจจะแสดงซ้ำหลายครั้งจนกว่าจะพอใจ หากผู้วิจัยเห็นว่า การแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นอาจจะข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายทั่ว ๆ ไป โดยมากจะให้ ผู้เรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องให้กันและกันฟัง การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์กันนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวความคิดกว้างขวางขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียน เห็นว่าสิ่งที่เรียนนั้นเกี่ยวข้องกับความเป็นจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะหาข้อสรุปหรือ ได้แนวความคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

2.3 นำบทบาทสมมติไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งไม่ใช่ นักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องในด้านความเหมาะสมของสถานการณ์ และ บทบาทสมมติ ตลอดจนวิธีการและระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น และเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

โปรแกรมการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

ครั้งที่	หัวเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย
1	ปฐมนิเทศ		1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานและประเภทของความรับผิดชอบ 2. นักเรียนสามารถเข้าใจความหมายของคำว่า "งานที่เป็นหน้าที่ประจำ" และ "งานที่ได้รับมอบหมายเป็นครั้งคราว" 3. เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจวิธีการของบทบาทสมมติหน้าที่และจุดมุ่งหมายของการแสดงบทบาทสมมติ 4. เพื่อให้ให้นักเรียนได้รู้จักสนิทสนมกันมากขึ้น
2	ความเอาใจใส่ในหน้าที่การงานของตน	"เสียเพราะใคร"	1. เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนให้สำเร็จเรียบร้อยตรงต่อเวลาไม่คั่งค้าง 2. เพื่อให้ให้นักเรียนมีความตั้งใจและเอาใจใส่ในการทำงานในหน้าที่ของตนอย่างจริง ๆ จัง ๆ 3. เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นถึงผลของการหลีกเลี่ยงการทำงานในหน้าที่ของตน

ครั้งที่	หัวเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย
3	ความเอาใจใส่ ในหน้าที่การงาน ของตน	"พริกเป็นเหตุ"	1. เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จเรียบร้อยตรงต่อเวลา ไม่คั่งค้าง 2. เพื่อให้นักเรียนมีความตั้งใจและเอาใจใส่ในหน้าที่ของตนอย่างจริงจัง ๆ จัง ๆ 3. เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงผลของการหลีกเลี่ยงการทำงานในหน้าที่ของตน
4	ความเอาใจใส่ ในงานที่ได้รับ มอบหมาย	"นายสุคจับขโมย"	1. เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงคุณค่าของความรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ตนได้รับมอบหมาย 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตน ไม่ละเลยทอดทิ้งหน้าที่การงานที่ตนได้รับมอบหมาย
5	ความเอาใจใส่ ในงานที่ได้รับ มอบหมาย	"เข้าค่าย"	1. เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงคุณค่าของความรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ตนได้รับมอบหมาย 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตน ไม่ละเลยทอดทิ้งหน้าที่การงานที่ตนได้รับมอบหมาย

ครั้งที่	หัวเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย
6	ความเพียรพยายามในการทำงาน	"ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น"	1. เพื่อให้นักเรียนมีความอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการทำงาน 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้
7	ความละเอียดรอบคอบในการทำงาน	"วารีจ่อมสระเพรา"	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดก่อนทำเพื่อให้งานนั้นถูกต้องและสมบูรณ์ 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักตรวจทานงานที่ทำว่าถูกต้องเรียบร้อยหรือไม่
8	การตรงต่อเวลาในการทำงาน	"เจื้อยสมชื้อ"	1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของการตรงต่อเวลาได้ 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตรงต่อเวลาในการทำงานร่วมกับคนอื่น เพื่อให้งานนั้นประสบผลสำเร็จ 3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักประโยชน์ของการตรงต่อเวลา และโทษของการไม่ตรงต่อเวลา
9	การตรงต่อเวลาในการทำงาน	"เรื่องของมาโนช"	1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของการตรงต่อเวลาได้ 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตรงต่อเวลาในการทำงานร่วมกับคนอื่น เพื่อให้งานนั้นประสบผลสำเร็จ

ครั้งที่	หัวเรื่อง	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย
10	การยอมรับใน การกระทำ ของตน	"แจกันแตก"	3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักประโยชน์ของ การตรงต่อเวลาและโทษของการ ไม่ตรงต่อเวลา 1. เพื่อให้ให้นักเรียนกล้ายอมรับความจริง ในสิ่งที่ตนกระทำ
11	การปรับปรุงงาน ในหน้าที่ของตน	"เรื่องของวิภา"	1. เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักติดตามผลงาน ที่ตนได้ทำไปเพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น
12	สรุป		1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้พูดคุย อภิปราย และสรุปเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่อง ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน 2. เพื่อเป็นการสร้างความประทับใจ

หมายเหตุ แต่ละกิจกรรมใช้เวลาประมาณ 50 นาที

3. โปรแกรมการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานโดยใช้
การสอนตามปกติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานเพื่อนำมาสร้างโปรแกรมการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานโดยใช้การสอนตามปกติ

3.2 สร้างโปรแกรมการสอนด้วยการใช้การสอนตามปกติ ซึ่งมีเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนเช่นเดียวกับบทบาทสมมติแต่การสอนตามปกติจะมีวิธีการสอนโดยใช้วิธีการบรรยาย ตลอดจนการซักถามและอภิปรายเป็นส่วนใหญ่

โปรแกรมการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานโดยใช้การสอนตามปกติ

ครั้งที่	หัวข้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย
1	การปฐมนิเทศ	1. นักเรียนสรุปได้ว่าบุคคลควรมีความรับผิดชอบ 2. เพื่อให้ นักเรียนได้รู้จักสนิทสนมกันดีขึ้น
2-3	ความหมายของความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานและประเภทของความรับผิดชอบ	1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของความรับผิดชอบได้ 2. นักเรียนสามารถเข้าใจความหมายของคำว่า "งานที่เป็นหน้าที่ประจำ" และ "งานที่ได้รับมอบหมายเป็นครั้งคราว"

ครั้งที่	หัวเรื่อง	จุดมุ่งหมาย
4	การเอาใจใส่ในงานที่เป็นหน้าที่ประจำ	3. นักเรียนสามารถบอกความหมายของความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงานได้ 4. นักเรียนบอกประเภทของความรับผิดชอบได้ 1. เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จเรียบร้อย ตรงต่อเวลา ไม่คั่งค้าง 2. เพื่อให้นักเรียนมีความตั้งใจและเอาใจใส่ในการทำงานในหน้าที่ของตนอย่างจริงจัง ๆ จัง ๆ 3. เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงผลของการหลีกเลี่ยงการทำงานในหน้าที่ของตน
5	การเอาใจใส่ในงานที่ได้รับมอบหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงคุณค่าของความรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ตนได้รับมอบหมาย 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตน ไม่ละเลยทอดทิ้งหน้าที่การงานที่ตนได้รับมอบหมาย
6	ความเพียรพยายามในการทำงาน	1. เพื่อให้นักเรียนมีความอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการทำงาน 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

ครั้งที่	หัวเรื่อง	จุดมุ่งหมาย
7	ความละเอียดรอบคอบ ในการทำงาน	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดก่อนทำเพื่อให้งานนั้นถูกต้องและสมบูรณ์ 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักตรวจทานงานที่ทำว่าถูกต้องเรียบร้อยหรือไม่
8	การตรงต่อเวลาในการทำงาน	1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของการตรงต่อเวลาได้ 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตรงต่อเวลาในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้งานนั้นประสบผลสำเร็จ 3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักประโยชน์ของการตรงต่อเวลา และโทษของการไม่ตรงต่อเวลา
9	การยอมรับในการกระทำ ของตน	1. เพื่อให้นักเรียนกล้ายอมรับความจริงในสิ่งที่ตนกระทำ
10	การปรับปรุงงานในหน้าที่ ของตน	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดตามผลงานที่ตนได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น
11	สรุป	1. นักเรียนสามารถสรุปเนื้อหาของความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานได้

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งได้ใช้วิธีการทดลองแบบ Randomized Pretest - Post test Controlled Group Design

วิธีการทดลองมีลำดับขั้นดังนี้

1. ขั้นการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ให้นักเรียนที่เป็นประชากรตอบแบบสอบถาม ความรับผิดชอบหน้าที่การงาน แล้วนำรายชื่อนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ที่ 25 มาสุ่มอย่างง่ายให้ได้จำนวน 30 คน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วแบ่งกลุ่มตัวอย่าง ออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 15 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง แล้วสุ่มโดยการจับสลาก ให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม
2. ขั้นทดลอง
 - 2.1 เก็บคะแนนความรับผิดชอบหน้าที่การงานของนักเรียนแต่ละคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากการสอบในขั้นการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ไว้เป็นคะแนนความรับผิดชอบ หน้าที่การงานก่อนการทดลอง
 - 2.2 ดำเนินการสอนบทบาทสมมติกับกลุ่มทดลองตามโปรแกรมการสอน ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามปกติตามโปรแกรมการสอนที่สร้างขึ้น การดำเนินการสอนนี้จะกระทำในเวลา 15.10 น. หลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอนตามปกติ โดยจะกระทำทุกวัน ยกเว้นวันเสาร์ - อาทิตย์ สลับวันกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
3. หลังจากสิ้นสุดการทดลองใช้บทบาทสมมติและการสอนตามปกติ ตามโปรแกรม การสอนของแต่ละกลุ่มแล้ว ทำการสอบวัดทั้ง 2 กลุ่มอีกครั้งหนึ่งโดยใช้แบบสอบวัดเดิม
4. นำผลการสอบความรับผิดชอบหน้าที่การงาน ก่อนและหลังการทดลอง มาวิเคราะห์หาค่าสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2522 : 51, 100)
2. หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบเป็นรายข้อ โดยใช้ค่าสถิติ t-test แบบ Independent (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2524 : 96)
3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน โดยใช้สูตร Coefficient Alpha (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2524 : 171)
4. เปรียบเทียบความสามารถในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ค่าสถิติ t-test แบบ Dependent (ชูศรี วงศ์รัตนะ 2527 : 201)
5. เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ค่าสถิติ t-test แบบ Independent (ชูศรี วงศ์รัตนะ 2527 : 179)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. การตรวจสอบพื้นฐาน

เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนใช้
แบบทดสอบกับนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนการใช้การสอนตามปกติ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

2.1 ศึกษาการพัฒนาความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของนักเรียนกลุ่มทดลอง
ก่อนและหลังการใช้แบบทดสอบ

2.2 ศึกษาการพัฒนาความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของนักเรียนกลุ่มควบคุม
ก่อนและหลังการใช้การสอนตามปกติ

2.3 เปรียบเทียบการพัฒนาความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของนักเรียน
กลุ่มทดลองภายหลังการใช้แบบทดสอบกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังการใช้สอน
ตามปกติ

2.4 เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของนักเรียนกลุ่มทดลอง
ภายหลังการใช้แบบทดสอบกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังการใช้การสอนตามปกติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการให้บทบาทสมมติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนการใช้การสอนตามปกติ ปรากฏผล ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการให้บทบาทสมมติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนการใช้การสอนตามปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	15	57.2	16.6	-.6171
กลุ่มควบคุม	15	58.2	22.8857	

จากตาราง 1 ปรากฏว่า ความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ก่อนการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานไม่แตกต่างกัน

2. ศึกษาการพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้บทาสมมติ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 การพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้บทาสมมติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
ก่อนทดลอง	15	57.2	16.6	13.4065**
หลังทดลอง	15	71.8666	38.6952	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 ปรากฏว่า ความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้บทาสมมติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ การใช้บทาสมมติทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่การงานสูงขึ้น

3. ศึกษาการพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการใช้การสอนตามปกติ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 การพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการใช้การสอนตามปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	s^2	t
ก่อนทดลอง	15	58.2	22.8857	4.1621 ^{**}
หลังทดลอง	15	66.1333	49.6952	

^{**} มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 ปรากฏว่า ความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการใช้การสอนตามปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ การสอนตามปกติทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่สูงขึ้น

4. เปรียบเทียบการพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังการใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังการใช้การสอนตามปกติ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบการพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนกลุ่มทดลอง ภายหลังการใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังการใช้การสอนตามปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_D$	S_D^2	t
กลุ่มทดลอง	15	14.6666	17.9523	3.0642**
กลุ่มควบคุม	15	7.9333	54.4952	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่การงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือการสอนโดยใช้บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่การงานมากกว่าการสอนตามปกติ

5. เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อการงานของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังการใช้บทาหสมมติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังการใช้การสอนตามปกติ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อการงานของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังการใช้บทาหสมมติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังการใช้การสอนตามปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	15	71.8666	38.6952	2.3622*
กลุ่มควบคุม	15	66.1333	49.6952	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรับผิดชอบต่อการงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ การสอนโดยใช้บทาหสมมติทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการงานสูงกว่าการสอนตามปกติ

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษานผลของการใช้บทบาทสมมติ ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียน
2. เพื่อศึกษานผลของการใช้การสอนตามปกติ ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียนที่ได้รับการทดลอง โดยการใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยการใช้บทบาทสมมติมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานสูงขึ้น
2. นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยการใช้การสอนตามปกติมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานสูงขึ้น
3. นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยการใช้บทบาทสมมติมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2529 โรงเรียนวัดรางบัว เขตภาษีเจริญ จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน โดยสุ่มมาจากนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ได้

คณะเนตว่าค่าตำแหน่งเปอร์เซนไทล์ที่ 25 ลงมา และยินยอมเข้ารับการทดลองด้วยความสมัครใจ แล้วแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มละ 15 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย แล้วสุ่มโดยการจับสลากให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
2. โปรแกรมการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานโดยใช้บทบาทสมมติ
3. โปรแกรมการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานโดยใช้การสอนตามปกติ

การดำเนินการทดลอง

1. นำแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานไปให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นประชากรทำ นำนักเรียนที่ได้คะแนนค่าว่าเปอร์เซนไทล์ที่ 25 มาสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายและความสมัครใจแล้วสุ่มกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 15 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายแล้วจับสลากให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม

2. ขั้นการทดลอง เก็บคะแนนความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียนแต่ละคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างไว้เป็นคะแนนความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานก่อนการทดลอง แล้วดำเนินการทดลองโดยใช้บทบาทสมมติกับกลุ่มทดลองตามโปรแกรมที่วางไว้ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการทดลองโดยใช้การสอนตามปกติตามโปรแกรมที่วางไว้

3. หลังจากสิ้นสุดการทดลองตามโปรแกรมการสอนของแต่ละกลุ่มแล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำแบบสอบถามเดิมอีกครั้งหนึ่ง

4. นำผลการสอบวัดความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงานก่อนและหลังการทดลอง มาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

1. การตรวจสอบพื้นฐาน

เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงานของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการใช้น้ำพาทสมติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนการใช้น้ำพาทตามปกติ พบว่า ความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงานของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่าก่อนการทดลองนักเรียนที่ได้รับการใช้น้ำพาทสมติกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงานไม่แตกต่างกัน

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

2.1 การพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงานของกลุ่มทดลองก่อน และหลังการใช้น้ำพาทสมติ พบว่าการใช้น้ำพาทสมติทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงานสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 การพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงานของกลุ่มควบคุมก่อนและหลัง การใช้น้ำพาทตามปกติ พบว่าการสอนตามปกติทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงานสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 เปรียบเทียบการพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงานของนักเรียน กลุ่มทดลองภายหลังการใช้น้ำพาทสมติกับนักเรียนกลุ่มควบคุม ภายหลังการใช้น้ำพาทตามปกติ พบว่าการใช้น้ำพาทสมติทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงาน มากกว่าการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.4 เปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานของนักเรียนกลุ่มทดลอง
 ภายหลังการใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนกลุ่มควบคุมภายหลังจากการใช้การสอนตามปกติ พบว
 การใช้บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานสูงกว่าการสอนตามปกติ
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ
 ต่อน้ำที่การงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว เขตภาษีเจริญ
 จังหวัดกรุงเทพมหานคร ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. การพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานภายในกลุ่ม

1.1 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการทดลองใช้บทบาทสมมติที่ครูกำหนด
 สถานการณ์ให้มีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ
 สุนีย์ รุ่งจิต (สุนีย์ รุ่งจิต 2523 : 72 - 76) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์
 ทาง การ เรียน และทัศนคติค่านิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน
 132 คน ที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ
 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังมีผลวิจัยของ
 ทราวิส และปีเตอร์ (Travis and Peter. 1974 : 3581 - 3582-A)
 ที่ได้ศึกษาการใช้การแสดงบทบาทสมมติประกอบการเรียนในการปลูกฝังความยุติธรรม
 ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาทางศีลธรรมเกี่ยวกับความยุติธรรมของนักเรียนที่ขึ้นกว่าเดิม
 นอกจากนี้ ลอนนอตตี (Lonnotti. 1977 : 142) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติ
 กับการไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และมีความเห็นใจผู้อื่น โดยทำการทดลองกับเด็ก
 อายุ 6 - 9 ปี ภายหลังการทดลอง ปรากฏว่าเด็กที่ได้รับการฝึกด้วยบทบาทสมมติมี

พฤติกรรมที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนอกจากนี้ ยังมีผลการวิจัยของ วากเนอร์ (Wagner, 1978 : 441) ซึ่งได้ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชนกับนักเรียนอายุ 8 - 9 ปี เกี่ยวกับความเข้าใจและเห็นใจชาวอินเดียนแดง โดยให้นักเรียนแสดงเป็นชาวอินเดียนแดง ที่ถูกทารุณเยี่ยงที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ให้นักเรียนใช้กิริยาท่าทาง แสดงการพูด ปรากฏว่านักเรียน เกิดความรู้สึกประทับใจ สงสารและเห็นใจอินเดียนแดงมากขึ้น

จากผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการใช้บทบาทสมมติสามารถช่วยพัฒนา ความรับผิดชอบต่อการงานให้สูงขึ้นกว่าเดิม และยังช่วยพัฒนาคุณลักษณะบางประการ ของบุคคลที่มีความรับผิดชอบอีกด้วย นั่นคือผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการงาน ต้องมีความสนใจ เอาใจใส่ในการเรียนหรือการทำงานที่เป็นหน้าที่ของตนไม่ละเลยทอดทิ้ง จึงจะทำให้บุคคลนั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี หรือประสบความสำเร็จในการทำงานของตน และในการทำงานบุคคลต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วย จึงจำเป็นต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีความเห็นใจผู้อื่น สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคล และต้องมีความยุติธรรมในการทำงานอีกด้วย ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการใช้บทบาทสมมติ ดังผลงานวิจัยที่กล่าวมา เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการแสดงบทบาทสมมติ นั้นนักเรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงบทบาทนั้น ๆ ด้วยตนเองทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ในการที่จะปฏิบัติตนให้ถูกต้อง ซึ่งจากการเรียนรู้ด้วยตนเองและจากประสบการณ์ที่ได้รับเหล่านี้ จะส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อการงานสูงขึ้น

1.2 นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนตามปกติ มีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อการงานสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กันยา ประสงค์เจริญ (กันยา ประสงค์เจริญ 2526 : 29) ที่ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อพัฒนาวินัยในตนเองด้านความรู้สึกับผิดชอบ โดยกลุ่มทดลองใช้เทคนิค "แม่แบบ" ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนตามปกติ ซึ่งได้มาจากการศึกษาผลการเปรียบเทียบความมี

วินัยในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบของกลุ่มความคุมก่อนและหลังการทดลอง ปรากฏผลว่า ภายหลังการทดลองแล้วกลุ่มควบคุมมีความรู้สึกรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยของ สุภาพรรณ พวงจันทเพชร (สุภาพรรณ พวงจันทเพชร 2520 : ง, จ, ฉ) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียน วิชาศีลธรรมหน่วย "คุณธรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัย" ด้วยวิธีการระดมความคิดกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีการสวนแบบธรรมคากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่านักเรียน ที่เรียนด้วยวิธีการสอนทั้งสองแบบมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงขึ้น

จากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้โดยวิธีการสอนตามปกติเป็นวิธีหนึ่ง ที่สามารถช่วยพัฒนาความรับผิดชอบต่อการงานให้สูงขึ้นกว่าเดิม ในการศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองสอนด้วยตนเองทั้งสองกลุ่ม ซึ่งในกลุ่มควบคุมที่ใช้การสอนตามปกติ พบว่าครั้งแรกเป็นการปฐมนิเทศบรรยายภาคในการเรียนการสอนสนุกสนาน มีการสนทนา ชักถาม ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ของตน นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน และมีความสนิทสนมกันมากขึ้น ส่วนครั้งหลัง ๆ ผู้วิจัยจะเริ่มต้นด้วยการสนทนาชักถาม นักเรียนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนในครั้งนั้น ๆ แล้วผู้วิจัยจะบรรยายหรือเล่าเรื่อง ที่มีเนื้อหาเด่นเกี่ยวกับกลุ่มทดลองและเปิดโอกาสให้นักเรียนชักถาม พอถึงขั้นร่วมกัน อภิปรายและสรุป นักเรียนก็ให้ความร่วมมือด้วยดี ในครั้งสุดท้ายซึ่งเป็นการสรุป ผู้วิจัย ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ นักเรียน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่อง เกี่ยวกับลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการงาน และคิดที่จะปรับปรุงข้อบกพร่อง ในการทำงานของตนให้ดีขึ้น ดังนั้นการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนตามปกติเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วย พัฒนาให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการงานสูงขึ้น ในการทดลองครั้งนี้ นักเรียนกลุ่ม ควบคุม ให้ความร่วมมือด้วยดีโดยเข้าร่วมการทดลองทุกครั้ง

2. การพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานระหว่างกลุ่ม พบว่า

ก่อนการทดลองผู้วิจัยได้ทำการทดสอบพื้นฐานความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานของนักเรียนกลุ่มทดลองที่จะได้รับการใช้บทบาทสมมติและกลุ่มควบคุมที่จะได้รับการเรียนรู้จากการสอนตามปกติ ปรากฏว่าความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่าก่อนการทดลองนักเรียนทั้งสองกลุ่มนี้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานไม่แตกต่างกัน และภายหลังการทดลองพบว่าการใช้การแสดงบทบาทสมมติและการใช้การสอนตามปกติทั้งสองวิธีนี้ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานสูงขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบการพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้ว พบว่าการสอนโดยใช้บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานมากกว่าการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุจิตรา บัวคำภา (สุจิตรา บัวคำภา 2525 : 51 - 53) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสอนจริยศึกษา ด้วยการให้และไม่ให้การแสดงบทบาทสมมติกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 74 คน ผลการศึกษาพบว่าการสอนด้วยการให้การแสดงบทบาทสมมติทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าการสอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยของ ฉลวยศรี มีใจเย็น (ฉลวยศรี มีใจเย็น 2526 : 114) ที่ได้ศึกษาการทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูทวดที่ของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลปรากฏว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีแสดงบทบาทสมมติมีพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูทวดที่สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ และจากผลงานการวิจัยของ เกดเลอร์ (Geller. 1978 : 219 - 235) ที่ได้ทดลองใช้สถานการณ์จำลองมาแสดงบทบาทสมมติเพื่อปลูกฝังการเชื่อฟังโดยทดลองกับนักเรียนจำนวน 91 คน ผลปรากฏว่านักเรียนที่ใช้การแสดงบทบาทสมมติจากสถานการณ์จำลองมีความเชื่อฟังไว้มากขึ้นกว่านักเรียนที่ไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติประกอบการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเฉพาะความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน ซึ่ง

วิเคราะห์จากคะแนนการทดสอบครั้งหลังเพียงอย่างเดียว ก็ยังพบว่าการสอนโดยใช้นิทรรศการแบบมิติพาให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ทำงานสูงกว่าการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากการวิจัยเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าบทบาทสมมติเป็นวิธีที่ตัววิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีการ ใฝ่หาความรับผิดชอบต่องานที่ทำงานสูงขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะการแสดงผลบทบาทสมมติพาให้นักเรียนได้มีโอกาสสวมบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกับความเป็นจริง การที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น ทำให้เข้าใจตนเอง เกิดความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น เรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนการกระทำของตนเองสามารถตัดสินใจ รู้จักการแก้ปัญหา สามารถนำการแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย มีความกระตือรือร้นต่อการเรียน และกล้าแสดงออกมากขึ้น รวมทั้งทำให้ครูรู้จักนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การแสดงผลบทบาทสมมติยังพาให้ผู้เรียนได้เห็นพฤติกรรมของตัวแบบที่ตนจะเลียนแบบได้ ซึ่งการให้เลียนแบบจากตัวแบบนี้เป็นวิธีการหนึ่งที่เชื่อกันว่าเป็นวิธีที่สามารถชักจูงเด็กได้โดยที่ไม่รู้ตัว ดังนั้นตัวแบบที่กระทำควรมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กด้วย (ดวงเดือน พันธุภูธร วารสาร 2520 : 148 - 149) ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนตามปกติ โดยนักเรียนไม่มีโอกาสได้สวมบทบาทในสถานการณ์จำลองเลย ถึงแม้ว่าในการวิจัยครั้งนี้จะพบว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนตามปกติมีการพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่ทำงานสูงขึ้นกว่าเดิมแต่ยังไม่ได้รับการเรียนรู้ด้วยวิธีดังกล่าวก็ตาม แต่เป็นการเพิ่มที่น้อยกว่าการรับบทบาทสมมติ และจากการที่ผู้วิจัยเป็นผู้ทำการทดลองนักเรียน ทั้งสองกลุ่มด้วยตนเอง ทำให้องค์เห็นความแตกต่างของนักเรียนได้อย่างชัดเจน กล่าวคือนักเรียนในกลุ่มที่ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการสอนตามปกติจะมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนในระยะเวลาต่าง ๆ แรกๆ หลังๆ นักเรียนมีความกระตือรือร้นลดน้อยลง มีท่าทางเบื่อ ๆ ไม่กระตือรือร้นอีกต่อไปเหมือนตอนแรก ๆ บรรยากาศค่อนข้างเงียบและเนือย ๆ สภาพแวดล้อมการสอนไม่กระตุ้นความสนใจของนักเรียนเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยใช้

วิธีการบรรยายเป็นส่วนใหญ่ มีการซักถามอภิปรายบ้าง ซึ่งแตกต่างกับกลุ่มที่ใช้บทบาทสมมติ ซึ่งพบว่าในครั้งแรก ๆ นักเรียนมีท่าทางประหม่าและไม่กล้าที่จะออกมาแสดงเพราะกลัวว่าจะแสดงไม่ได้ แต่เมื่อผู้วิจัยให้เวลานักเรียนทำความเข้าใจกับบทบาทของตนให้ดี และให้เกิดความมั่นใจนักเรียนก็กล้าออกมาแสดงแต่ก็ยังมีบางคนที่ยังประหม่าอยู่ไม่รู้อะไรจะพูดและแสดงอย่างไร แต่เพื่อน ๆ ที่ร่วมแสดงด้วยกันพยายามช่วยกันแก้ปัญหาจนสามารถดำเนินเรื่องไปจนจบ เมื่อนักเรียนได้ลองแสดงผ่านไป 2 - 3 แผนแล้วทุกคนมีความกระตือรือร้น อยากออกมาแสดงมากขึ้นซึ่งนักเรียนก็ถามารถสวมบทบาทและแสดงได้ สมจริงทั้งน้ำเสียง สีหน้า ท่าทาง ทำให้บรรยากาศเต็มไปด้วยความสนุกสนานและเป็นกันเอง พอถึงขั้นร่วมทบทวนวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น นักเรียนก็ช่วยกันแสดงความคิดเห็นร่วมกันอภิปรายด้วยดี ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยใช้บทบาทสมมติสามารถพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้จากการสอนตามปกติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการใช้บทบาทสมมติสามารถพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่การงานได้ จึงควรส่งเสริมให้มีการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่การงานและด้านอื่น ๆ ในโรงเรียนด้วย

1.2 ควรมีการฝึกและให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้บทบาทสมมติแก่ครูเพื่อให้รู้จักนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ และปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมแก่นักเรียน

1.3 ควรนำวิธีสอนแบบบทบาทสมมติมาดัดแปลงเพื่อให้สอดคล้องตามจุดมุ่งหมาย ไม่ควรใช้ซ้ำกันบ่อย ๆ จะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรได้มีการศึกษาการใช้บทบาทสมมติในการพัฒนาความรับผิดชอบ
ด้านอื่น ๆ เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นต้น

2.2 ควร ได้มีการศึกษาการใช้บทบาทสมมติในการพัฒนาความรับผิดชอบ
ต่อหน้าที่การงานกับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย เป็นต้น

2.3 ควรมีการติดตามผลในระยะยาว หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง
ไปแล้ว เพื่อดูว่าความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาไปแล้ว
ยังคงอยู่กับเขามากน้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

"การปลูกฝังจริยธรรมและวัฒนธรรมให้แก่วัยรุ่น" สามัญศึกษา 12 : 69 - 72

ธันวาคม 2522

กรรณ กิจขันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยในตนเอง ความเชื่อมั่นภายในภายนอก และคุณธรรมแห่งพลเมืองดี ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2517, 112 หน้า อัดสำเนา

กอ สวัสดิ์พาณิชย์ "จริยธรรมในสังคมไทย" รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2522, 251 หน้า
กันยา ประสงค์เจริญ ผลการใช้เทคนิคแม่แบบ เพื่อพัฒนาวินัยในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2526, 85 หน้า อัดสำเนา

เกื้อกูล ทาสิทธิ์ การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณีและบุคลิกภาพของบุคคลจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524, 186 หน้า อัดสำเนา

ฉลวยศรี มีใจเย็น การทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูแก่เวทียของเด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2526, 114 หน้า อัดสำเนา

ชม ภูมิภาค ชุดการศึกษาเพื่อคุณธรรม สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย 2525, 331 หน้า

ชูศรี สนิทประชากร วิธีสอนในระดับประถมศึกษาตามแนวหลักสูตรใหม่ วัชรการพิมพ์ 2525, 78 หน้า

ชูศรี วงศ์รัตนะ เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย เจริญผลการพิมพ์ 2527, 370 หน้า
ชวาล แพทย์กุล และคนอื่น ๆ หลักสูตรอบรมพิเศษวิชาการวัดผลระยะสั้น สำนักทดสอบวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2514, 102 หน้า

พิศนา เขมมณี "การให้บทบาทสมมติในการเรียนการสอน" คุรุศาสตร์ 6(2) :

41 - 48 กรกฎาคม - สิงหาคม 2515

นิภา วิจิตรศิริ ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนหนองแค "สรกิจพิทยา" จังหวัดสระบุรี กรุงเทพฯ ปริชญานีพนธ์ กศ.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2525, 121 หน้า อักสำเนา

นวลศิริ เปาโรหิตย์ จันทมาศ ปรียานุช และอรทัย ชื่นมนุญย์ จิตวิทยาพัฒนาการ

โรงเรียนพืชม่วงวิทยาลัวยรามคำแหง 2518, 288 หน้า

ประเทิน มหาจันทร์ คู่มืออบรมนักเรียน วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ม.ป.ป.,

80 หน้า

ปราณีต สุขอุดม การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณี และบุคลิกภาพระหว่างคนไทยกับ

คนจีน วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514, 103 หน้า อักสำเนา

ณกา สัตยธรรม เทคนิคการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (ฝ่ายประถม)

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524, 198

พิจิตรา พงษ์จินดากร การทดลองสอนความรับผิดชอบแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทาง

สติปัญญาต่างกัน โดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ ปริชญานีพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2525, 160 หน้า อักสำเนา

พนัส หันนาคินทร์ "การสอนคำนิยาม" โครงการสอนคำนิยาม แผนกเอกสารและการพิมพ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก 2520, 175 หน้า

มัญจรี มุนนาค การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประเพณีของบิดามารดา กับบุคลิกภาพของ

เด็กในพระนครและต่างจังหวัด วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2514, 172 หน้า อักสำเนา

เยาวภา เกษะคุปต์ ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา

วิทยานิพนธ์ ค.ม. แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2517, 297 หน้า อักสำเนา

ลวัน สายยศ และอังคณา สายยศ สถิติวิทยาทางการศึกษา วัฒนาพานิช 2522,
286 หน้า

_____ หลักการวิจัยทางการศึกษา ทวีกิจการพิมพ์ 2524, 287 หน้า

ละเมียด ลิมอักษร "ประชาธิปไตยในโรงเรียน" ประชาศึกษา 11 : 6 - 16

มิถุนายน 2517

ละม้ายมาศ ทรทัต และจรรยา สุวรรณทัต อิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็ก
ที่ตำบลนาป่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา รายงานการวิจัยฉบับที่ 9 ของสถาบัน
ระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก โรงพิมพ์คุรุสภา 2510, 184 หน้า

วิชาการ, กรม คู่มือการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เล่มที่ 2 โรงพิมพ์การศาสนา
2522, 175 หน้า

วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2527, 118 หน้า อัดสำเนา

วรรณวิภา ทองงอก ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่ออาชีพครู วินัยในตนเอง ผลสัมฤทธิ์
ในการเรียนและการสอนของนิสิตฝึกสอนวิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก ปรินิพนธ์
กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2517, 87 หน้า อัดสำเนา

วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์ การสังเกตบทบาทสมมติในการสอนกลุ่มบูรณาการสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
วิทยานิพนธ์ ค.ม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522, 135 หน้า
อัดสำเนา

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูรูปแบบให้ความรักและ
แบบควบคุมความเชื่อเพื่อและวินัยทางสังคม ปรินิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร 2517, 189 หน้า อัดสำเนา

วรรดี สิริพิทุร การพัฒนานิภาพแห่งตนโดยใช้บทบาทสมมติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 93 หน้า
อัดสำเนา

วิรุทธ วิเชียรโชติ "สังคมไมตรีสัมพันธ์กับการพัฒนาประเทศ" วารสารจิตวิทยา

33 - 44 หน้า 2513

ศึกษาธิการ, กระทรวง คู่มือจริยศึกษา เล่ม 6 กรมการศาสนา 2522, 120 หน้า

สิริกาญจน์ โกศลภัก "การใช้บทบาทสมมติในห้องเรียน" วิทยาสาร 30(7) :

10 - 13 1 เมษายน 2522

สบโชค พูลนวม ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อลัทธิกับความรู้สึกรับผิดชอบต่อ ปริชญานิพนธ์

กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 63 หน้า อัดสำเนา

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ การพัฒนาคุณภาพประชากรไทย แพทย์พยาบาล 2514, 227 หน้า

สามัญศึกษา, กรม กองการมัธยมศึกษา คู่มือปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยมพื้นฐานเรื่อง

ความรับผิดชอบต่อ ม.ป.ป., 170 หน้า อัดสำเนา

สาโรช บัวศรี "จริยธรรมในสังคมไทย" รายงานสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทย

ปัจจุบัน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี 2522, 251 หน้า

สุจิตรา บัวคำภา การศึกษาการสอนจริยศึกษาด้วยการใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาท

สมมติในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2525, 126 หน้า อัดสำเนา

สุนีย์ ชุ่มจิต การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมสัมพันธ์ของ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้

การแสดงบทบาทสมมติ ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2523, 182 หน้า อัดสำเนา

สุรวัช ศรีวัช, ม.ร.ว. "การสอนจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา" ประชาศึกษา

29(8) : 42 - 45 มีนาคม 2521

สุภาพรรณ พวงจันเพชร การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาศีลธรรมหน่วย "คุณธรรม

เสริมสร้างลักษณะนิสัย" ด้วยการจัดการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีการสอนแบบธรรมคา

ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519,

145 หน้า อัดสำเนา

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักราชบัณฑิต
แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน 5 ปี 2525 - 2529 โรงพิมพ์การศาสนา 2525,
 162 หน้า

เอนกกุล กริแสง เอกสารประกอบการบรรยายจิตวิทยาพัฒนาการ ม.ป.ท.
 ม.ป.ป., 170 หน้า

อารีย์ เศรษฐัย ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
ความรู้สึกนึกชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล
สภากาชาดไทย ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 2520, 71 หน้า อัสสเนา

อุบล เรียงสุวรรณ "ผลการวิจัยทางการศึกษา" การประชุมทางวิชาการครั้งที่ 17
สัมพันธ์พานิช 2522, 96 หน้า

Breckenridge, Marian Edgar. Child Development. London,
 W.E. Saunders Company, 1955. 497 p.

Brown, R. Social Psychology. New York, The Free Press,
 1968. p. 412.

Browne, C.G. and Thomas S. Cohn. The Study of Leadership.
 Illinois, The Interstate Printer and Publishers, Inc.,
 1958. 478 p.

Cattell, Raymond B. Manual for the Jr. - Sr. High
School Personality Questionnaire "HSP" Form A. Illinois,
 The Institute for Personality and Ability Testing,
 1963.

Craig, Grace J. Human Development. Englewood Cliffs,
 N.Y., Prentice - Hall, 1976. 498 p.

Flaherty, Rita M. and Reutzel Eileen. "Personality
 Traits of High and Low Achievers in College," The
Journal of Educational Research. 58, May - June,
 1965.

- Flippo, Edwin B. Management : A Behavioral Approach. Allyn and Cacon, 1966. 562 p.
- Geller, Danial M. "Involvement in Role - Playing Simulations : A Demonstration with Studies on Obedience," Journal of Personality and Social Psychology. 36 : 219 - 235, March, 1978.
- Hurlock, Elizabeth B. Adolescent Development. 3rd.ed. New York, McGraw - Hill Book Company, 1976. 719 p.
- _____. Child Development. 6th. ed., New York, McGraw-Hill Book Company, 1978. 776 p.
- Kohlberg L. "Moral Stage and Moralization : The Cognitive Development Approach," in Moral Development and Behavior. ed. by Thomas Lichona, p. 29 - 53, New York, Holt Rinchart and Winston, 1976.
- Lee, John R. Teaching Social Studies in The Elementary School. New York, Free Press, 1974. 367 p.
- Leyser, Yona. "The Effects of Role Playing in Elementary School. Classroom on Children with Low Sociometric Status," Dissertation Abstracts International. 36 : 7342-A, May, 1976.
- Lonnotti, Ronald J. "A Longitudinal Investigation of Role - Taking, Altruism, and Empathy," Resources in Education (ERIC). 12 - 142, August, 1977.
- Mandelbaum, David Ira. "A Comparative Study of Role - Taking Training for the Enhancement of Moral Development," Dissertation Abstracts International. 37 : 859 - A, August, 1976.
- Marsh, Diane T. and Felicisima C. Serafica. "Perspective Taking and Moral Judgment : A Developmental Analysis," Resources in Education (ERIC). 12 : 141, August, 1977.
- Marquess, Alma and Robinson Louise. "The Impact of Role - Playing on Selected Values. Claims Held by Third and Fifth Grade Students," Dissertation Abstracts International. 37 : 3397 - 3398 - A, December, 1976.

- McClelland, David C. The Achievement Motive. New York, Appleton - Century Croffs Inc., 1953. 428 p.
- Mitton, Betty L. and Dale B. Harris. "The Development of Responsibility in Children," The Child : A Book of Reading. 46 : 407 - 416, 1962 p.
- Murphy, Herbert Joseph. "The Contribution of Role Playing to the Social Perspective - Taking Levels and Moral Reasoning Levels of Elementary School Pupils," Dissertations Abstracts International. 37 : 1994-A, October, 1976.
- Peck, R.F. and R.J. Havighurst. Child Development and Personality. New York, John Willey & Sons Inc., 1963. 237 p.
- Sears, R.R., E.E. Maccoby and H. Levin. Pattern of Child Rearing. New York, Paterson and Company, 1975. 547 p.
- Shaftel, Fannie R. and George Shaftel. Role Playing for Social Value : Decision Making in the Social Studies. New Jersey, Englewood, Cliffs, : Prentice - Hall, 1967. 431 p.
- Taylor, John L. and Rex Walford. Simulation in the Classroom. Middlesex, Harmondsworth : Penguin Book, 1974. 190 p.
- Traviss, O.P. and Sister Mary Peter. "The Growth of Moral Judgement of Fifth Grade Children Through Role Playing," Dissertation Abstracts International. 35 : 3581 - A, December, 1974.
- Wagner, Better Jane. "The Use of Role," Resources in Education (ERIC). 13 : 56, March, 1978.

Wiggins, Jerry S. and others. The Psychology of
Personality Reading. Addison, Wesley, 1971.
705 p.

การพัฒนารูปแบบ

ภาคผนวก ก

แผนการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
โดยใช้การสังเกตบทบาทสมมติ

และ

แผนการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
โดยใช้การสอนตามปกติ

แผนการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงานโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

แผนการสอนครั้งที่ 1

หัวเรื่อง ปฐมนิเทศ

เวลา 50 นาที

ความคิกรวบย่อ

ประเภทของความรับผิดชอบ ความหมายของความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงาน
จุดมุ่งหมาย บทบาท น้ำที่และวิธีการในการเข้าร่วมกิจกรรม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีการของบทบาทสมมติ น้ำที่และจุดมุ่งหมายของการแสดงบทบาทสมมติ
2. นักเรียนสามารถบอกความหมายของความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงาน และประเภทของความรับผิดชอบได้
3. นักเรียนสามารถเข้าใจความหมายของคำว่า "งานที่เป็นหน้าที่ประจำ" และ "งานที่ได้รับมอบหมายเป็นครั้งคราว"
4. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักสนิทสนมกันดีขึ้น

สื่อการเรียน

เนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของความรับผิดชอบต่อน้ำที่ทำงานและประเภทของความรับผิดชอบ

วิธีการสอน

1. อภิปรายเกี่ยวกับประเภทของความรับผิดชอบ และความหมายของความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
2. ชี้แจงจุดมุ่งหมายตลอดจนวิธีการ บทบาท และหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตัวและทำความรู้จักกัน
4. สนทนาซักถามและแจกตารางวัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมให้นักเรียนทราบ

เนื้อหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินว่านักเรียนคนใดมีความเป็นผู้ใหญ่ (บรรลุนิติภาวะ) มากน้อยเพียงใด ในการทำกิจการงานย่อมต้องการผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง หากขาดความรับผิดชอบแล้ว ความเสียหายอาจเกิดขึ้น เช่น ในการประชุมใหญ่คราวหนึ่งต้องการใช้เครื่องขยายเสียง แต่พอถึงเวลาประชุมเจ้าหน้าที่แผนกเสียงไม่มาหรือมาสายทำให้การประชุมต้องขลุกขลัก หรือครมมอบหมายงานให้ทำเป็นการบ้านก็ไม่ทำ หรือคนขับรถโดยสารไม่ได้ตรวจยางให้ดีและขับด้วยความเร็วสูง รถคว่ำผู้โดยสารบาดเจ็บแล้วตนเองก็หลบหนีไป เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แสดงว่ายังขาดความรับผิดชอบทั้งสิ้น

สรุปความหมายของคำว่า "ความรับผิดชอบ" หมายถึง ความตั้งใจและเอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้รับงานมา ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในค่านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปของการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ และติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ประเภทของความรับผิดชอบ

1. ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของบุคคล ที่แสดงออกด้วยการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนด้วยความเอาใจใส่ ไม่ละเลยทอดทิ้ง หรือหลีกเลี่ยง มีความเพียรพยายามเพื่อสู่เป้าหมาย มีความละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลา ยอมรับผลการกระทำของตน และพยายามปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น

ลักษณะพฤติกรรมดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความเอาใจใส่ในการทำงาน หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริงที่จะทำงานในหน้าที่ของตน หรืองานที่ได้รับมอบหมาย ให้เสร็จเรียบร้อย ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง และหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องเสียหายในงานที่ตนรับผิดชอบอยู่

1.2 ความเพียรพยายาม หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงความอดทน ไม่ย่อท้อต่อการทำงาน เมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานซึ่งเป็นหน้าที่ของตนที่จะต้องรับผิดชอบนั้นจะต้องพยายามแก้ไขปัญหานั้นด้วยตนเอง อย่างสุดความสามารถ

1.3 ความละเอียดรอบคอบ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการรู้จักคิดใคร่ครวญในงานที่จะทำเพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์ รู้จักคิดก่อนทำว่า งานนั้นจะมีผลดีผลเสียอย่างไรบ้าง และเมื่อทำงานเสร็จแล้วต้องตรวจทานว่าถูกต้องเรียบร้อยแล้วหรือไม่

1.4 การตรงต่อเวลา หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการทำงานให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด รู้จักรักษาเวลาตามนัด และรู้จักว่าเวลาไหนควรทำอะไร

1.5 การยอมรับผลการกระทำของตน หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำไป ไม่ว่าผลของงานนั้นออกมาดีหรือไม่ก็ตาม

1.6 การปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้น หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว ถ้าไม่ดีก็ต้องพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

2. ความรับผิดชอบในการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับผลการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่บิดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองแก่ผู้อื่น พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ผลดียิ่งขึ้น ใคร่ทรงให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้น จะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีทำให้เกิดผลดี และกล้าเผชิญต่อความเป็นจริง

3. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับผิดชอบในด้านการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองให้สมบูรณ์อยู่เสมอ จัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับตนเองได้อย่างเหมาะสมถูกต้องเหมาะสมในแต่ละวัย ตั้งใจเล่าเรียนหมั่นไต่หาความรู้ รู้จักประพฤติดนให้เหมาะสม ละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณตนในการใช้จ่าย มีการประหยัด และพยายามช่วยเหลือตนเองไม่ทำตนให้ตกเป็นภาระของสังคม

4. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สามารถแยกย่อยได้ดังนี้

4.1 ความรับผิดชอบต่อชุมชน หมายถึง การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสังคม ช่วยกันดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติสาธารณะสมบัติของส่วนรวมมิให้เสียหายหรือถูกทำลาย ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวมตามความรู้ความสามารถของตน และช่วยกันสอดส่องระมัดระวังสิ่งที่เป็นอันตรายต่อชุมชน หรือแจ้งเจ้าหน้าที่ให้ทราบ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม โรคระบาด เป็นต้น

4.2 ความรับผิดชอบต่อบิตามารดาและครอบครัว หมายถึง การเคารพเชื่อฟัง ปฏิบัติตามคำสั่งของบิดามารดา ช่วยเหลือภารกิจของบิดามารดาและครอบครัว ตามควรแก่โอกาส ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว ตั้งใจเรียน ตั้งใจทำงาน ไม่เกเร

4.3 ความรับผิดชอบต่อครูอาจารย์และโรงเรียน หมายถึง การเคารพเชื่อฟังครูอาจารย์ ปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับของโรงเรียน ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ไม่หนีโรงเรียน ช่วยรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียนและช่วยงานโรงเรียนตามความสามารถ และเมื่อมีโอกาส

4.4 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การช่วยตักเตือน เมื่อเห็นเพื่อนกระทำความผิด คอยแนะนำให้เพื่อนกระทำความดีให้อยู่เมื่อเพื่อนกระทำความผิด

มีความรักและจริงใจต่อกัน ไม่เอารักเอาเปรียบเพื่อน และช่วยเหลือเพื่อนตามความเหมาะสมและถูกต้อง

นักเรียนคนใดถ้าขาดคุณสมบัติในเรื่องความรับผิดชอบแล้ว คุณสมบัติด้านอื่น ๆ ย่อมรวมเร่ไปหมด เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เป็นการทำนายได้ว่านักเรียนผู้นั้น จะเอาตัวรอดยาก

แผนการสอนครั้งที่ 2

หัวเรื่อง ความเอาใจใส่ในหน้าที่การงานของตน

กิจกรรม เสียเพราะใคร

เวลา 50 นาที

ความจึกรวมยอก

ความเอาใจใส่ในหน้าที่การงานของบุคคลเป็นลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การงานประการหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ฝึกได้ ลักษณะดังกล่าว คือ การปฏิบัติ งานด้วยความตั้งใจจริงที่จะทำงานในหน้าที่ของตนหรืองานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จ เรียบร้อย ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง และหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่อง เสียหายในงานที่ตนรับผิดชอบอยู่

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติงานให้เสร็จเรียบร้อย ตรงต่อเวลา ไม่ค้างค้าง
2. เพื่อให้นักเรียนมีความตั้งใจและเอาใจใส่ในการทำงานในหน้าที่ของตนอย่างจริง ๆ จัง ๆ
3. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงผลของการหลีกเลี่ยงการทำงานในหน้าที่ของตน

สื่อการเรียน

1. เอกสารเรื่องด้านการแสดงบทบาทสมมติ
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ สมุดแบบฝึกหัดภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พุทบอล ไม้เรียว

การสอนโดยบทบาทสมมติ

ก. ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ เช่น นักเรียนส่งการบ้านทันตามกำหนดเวลาที่ครูสั่งหรือเปล่า ใครบ้างที่เคยส่งการบ้านไม่ทันเพราะเหตุใด

ข. ขั้นสอน

1. ทำอาสาสมัครเพื่อเตรียมตัวแสดง
 2. แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
 3. เริ่มแสดงบทบาทสมมติให้ผู้แสดง แสดงตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดูใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที
 4. ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน
 5. ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายและสรุปเกี่ยวกับบทบาทการแสดง
- ในหัวข้อต่อไปนี้
- 5.1 นักเรียนคิดว่าลักษณะนิสัยการทำงานของบริษัทและปรีดี แตกต่างกันอย่างใด
 - 5.2 นักเรียนคิดว่าบริษัทมีลักษณะนิสัยที่เป็นข้อบกพร่องในการทำงานอะไรบ้าง สมมตินักเรียนมีนิสัยการทำงานคล้ายกับบริษัทจะมีหลักในการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นอย่างไรบ้าง
 - 5.3 นักเรียนคิดว่าถ้าบริษัทไม่ยอมปรับปรุงนิสัยการทำงานของตนให้ดีขึ้นจะเกิดผลเสียต่อการเรียนหรือการทำงานและต่อตัวบริษัทเองอย่างไรบ้าง
6. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียน ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ประจำของนักเรียน ว่ามีความเอาใจใส่ในการเรียนมากน้อยอย่างไร หรือละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง

ค. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความหมายของคำว่า "งานที่เป็นหน้าที่ประจำ" และ "ความเอาใจใส่ในการทำงาน"

ง. การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุป

เอกสารที่แจกให้ผู้แสดงบทบาทสมมติ

ปรีดีกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง เขาเป็นนักเรียนที่ขยันและมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนปรีชาน้องชายของเขานั้นก็เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ของโรงเรียนเดียวกัน แต่ปรีชาเป็นคนรอมสุกเฮฮาไปกับเพื่อนฝูง ไม่ค่อยเอาใจใส่ในการเรียนเท่าที่ควร

ฉากที่ ๑ ในห้องเรียนของปรีชา ครูวันเพ็ญสั่งให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดภาษาไทย ที่เรียนไปในวันนี้มาส่งในวันรุ่งขึ้น ปรีดีกลับจากโรงเรียนถึงบ้านก็รีบเปลี่ยนเสื้อผ้าเก็บกวาดบ้านแล้วมานั่งทำการบ้านอยู่ ปรีชากลับมาถึงที่หลังเอากระเป๋าว่างไว้ข้างประตูแล้วรีบคว้าลูกฟุตบอลเตรียมจะไปเล่นกับเพื่อน ๆ ที่สนามนอกบ้าน ปรีดีจึงเรียกไว้แล้วบอกให้ปรีชาทำการบ้านเสียก่อน แต่ปรีชาก็ขอ ผัดว่าเล่นเสร็จแล้วค่อยกลับมาทำ

ฉากที่ ๒ ปรีชากลับถึงบ้านอาบน้ำทอนข้าวมือเย็นแล้วก็หยิบกระเป๋าามาเตรียมทำการบ้านแต่ก็รู้สึกเพลียและง่วงจนเกินไปหลังจากนั่งทำไปได้สักครู่ ก็เก็บสมุดหนังสือเข้ากระเป๋าล่วงคิดว่าจะตื่นขึ้นมาทำใหม่ในตอนเช้า

ฉากที่ ๓ ตอนเช้าปรีดีแต่งตัวเรียบร้อยแล้วเข้าไปปลุกปรีชาให้รีบแต่งตัวไปโรงเรียนเพราะกลัวว่าจะสาย ปรีชาตกใจตื่นและรู้สึกกังวลใจที่ยังไม่ได้ทำการบ้าน แต่ก็ยังมีความหวังว่าจะรีบไปทำให้ทันที่โรงเรียนก่อนโรงเรียนเช้า

ฉากที่ ๔ ปรีชามาถึงโรงเรียนเห็นเพื่อน ๆ กำลังเล่นฟุตบอลอยู่ในสนามก็รีบวางกระเป๋าเข้าไปเล่นด้วยจนถึงเวลาโรงเรียนเช้า

ฉากที่ ๕ ในชั่วโมงภาษาไทย ปรีชากำลังลอกกถกรบ้านของเพื่อนแต่ยังไม่ทันเสร็จครูก็เดินมาเห็นเสียก่อนจึงซักไซ้สาเหตุ เมื่อครูไ้รู้เรื่องราวทั้งหมดแล้วครูจึงเขียนปรีชา ๓ ที และได้ตักเตือนให้ปรีชาเอาใจใส่ในการเรียนให้มากขึ้นกว่าเดิมเพราะถ้าหากว่ามีความตั้งใจจริงแล้วปรีชาจะเรียนได้ดีไม่แพ้ปรีดีผู้เป็นที่ายอย่างแน่นอน

ให้นักเรียนแสดงเป็น ปรีชา ปรีดี ครูวันเพ็ญ และเพื่อน ๆ ของปรีชา ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของปรีชา

ฉันชื่อปรีชา กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีพี่ชายชื่อ ปรีดี ฉันเป็นคนที่ชอบสนุกสนานเฮฮา มีเพื่อนฝูงมาก วันหนึ่งครูวันเพ็ญสั่งให้นักเรียนทำการบ้านวิชาภาษาไทยมาส่งวันรุ่งขึ้น เย็นนั้นฉันกลับถึงบ้านก็ออกไปเล่นฟุตบอลกับเพื่อนข้างบ้าน คิดว่าออกไปเล่นสักครูแล้วค่อยกลับมาทำการบ้าน กลับจากเล่นก็อามันเหงาหิวแล้วมานั่งทำการบ้านได้สักครู่ก็ง่วงนอนจึงเก็บการบ้านแล้วคิดว่าค่อยมาทำต่อตอนเช้า รุ่งเช้าฉันตื่นสายจึงรีบแต่งตัวมาโรงเรียนคิดจะมาทำการบ้านที่โรงเรียนก่อนโรงเรียนเช้า พอมาถึงโรงเรียนเห็นเพื่อน ๆ เล่นฟุตบอลที่สนามก็ออกไปเล่นด้วยจนโรงเรียนเข้า ในชั่วโมงภาษาไทยฉันรีบลอกการบ้านของเพื่อนแต่ยังไม่ทันเสร็จ ครูก็เดินมาเห็นเสียก่อนฉันจึงถูกครูถามซักไซ้หาสาเหตุเมื่อครูรู้ความจริงฉันถูกเขียน 3 ที่

บทบาทของปรีดี

ฉันชื่อ ปรีดี เป็นพี่ชายของปรีชา กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ฉันสนใจและขยันเรียน ดังนั้นผลการเรียนจึงอยู่ในเกณฑ์ดี ตอนเย็นวันหนึ่งฉันกลับถึงบ้านก็รีบเปลี่ยนเสื้อผ้า เก็บกวาดบ้านแล้วนั่งทำการบ้าน ขณะนั้นฉันเห็นปรีชาหยิบลูกฟุตบอลจะออกไปเล่นจึงเรียกให้เขาทำการบ้านให้เสร็จเสียก่อน

บทบาทของครูวันเพ็ญ

ฉันชื่อ วันเพ็ญ เป็นครูสอนวิชาภาษาไทย ฉันเป็นคนที่รักความยุติธรรม และชอบคนที่มีความรับผิดชอบต่องาน วันหนึ่งฉันสั่งให้นักเรียนห้องปรีชาทำการบ้านภาษาไทยที่เรียนในวันนี้มาส่งวันรุ่งขึ้น รุ่งเช้าในชั่วโมงภาษาไทยฉันเห็นปรีชากำลังทำการบ้านอยู่จึงถามว่าทำไมยังทำไม่เสร็จ พอฉันรู้เรื่องทั้งหมดจึงเขียนปรีชา 3 ที่ และไต่ถามเพื่อนปรีชาให้เอาใจใส่ในการเรียนให้มากขึ้นกว่าเดิมเพราะถ้าหากว่าเขามีความตั้งใจจริงแล้วจะเรียนได้ดีไม่แพ้ปรีดีผู้เป็นพี่ชาย

บทบาทของเพื่อน ๆ

พวกเราเป็นเพื่อนร่วมห้องของปรีชา ชอบสนุกสนานเฮฮา ในชั่วโมงภาษาไทย
พวกเราตั้งใจครูสอนอย่างตั้งใจและส่งการบ้านทันตามกำหนดที่ครูสั่ง

แผนการสอนครั้งที่ 3

หัวเรื่อง: ความเอาใจใส่ในหน้าที่การงานของตน

กิจกรรม: พริกเป็นเหตุ

เวลา 50 นาที

ความเชื่อมโยง

บุคคลที่มัวงานทำเป็นหน้าที่ประจำ ควรมีความเอาใจใส่ไม่ละเลยทอดทิ้ง หรือ หลีกเลียงหน้าที่นั้น เพราะถ้าละเลยทอดทิ้งไม่ทำงานตามหน้าที่ จะเกิดผลเสียหายแก่ตนเองและบุคคลอื่นได้

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนให้สำเร็จเรียบร้อย ตรงต่อเวลา ไม่คั่งค้าง
2. เพื่อให้นักเรียนมีความตั้งใจและเอาใจใส่ในการทำงานในหน้าที่ของตน อย่างจริงจัง ๆ จัง ๆ
3. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงผลของการหลีกเลียงการทำงานในหน้าที่ของตน

สื่อการเรียน

1. เอกสารเรื่องด้านการแสดงบทบาทสมมติ
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ ผ้าปูโต๊ะ จานชาม ข้อนหอม ขวคน้ำ แก้วน้ำ ต้นไม้กระถาง ผักบัวรดน้ำ

การตอบ โดยรับบทบาทสมมติ

ก. ขั้นนำ

ครูสนทนารักถามนักเรียนว่าใครมีงานบ้านที่จะต้องทำเป็นหน้าที่ประจำบ้าง
เป็นงานอะไร และนักเรียนทำคามหน้าที่นั้นทุกวันหรือไม่

ข. ขั้นสอน

1. ทำอาสาสมัครเพื่อเตรียมตัวแสดง
2. แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่าน และเตรียมตัวแสดง
พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
3. เริ่มแสดงบทบาทสมมติให้ผู้แสดง แสดงตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียน
ที่ไม่ได้ แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที
4. ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน
5. ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปราย และสรุปเกี่ยวกับบทบาทการแสดง
ในหัวข้อต่อไปนี้

- 5.1 โท้ง นิค และนุช เป็นคนอย่างไร
- 5.2 การทะเลาะทอดทิ้งการงานที่เป็นหน้าที่ประจำของนิคก่อให้เกิด
ผลเสียอย่างไรบ้าง ทั้งทางตรงและทางอ้อม
- 5.3 ถ้านักเรียนเป็นอรนุช เมื่อโดนพี่สาวดุแบบนั้นจะรู้สึกอย่างไรบ้าง
และมีผลต่อการปรับปรุงการทำงานของตนเองอย่างไรบ้าง
6. จงให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ในการทำงานบ้าน ที่เป็นหน้าที่ประจำ
โดยเล่าว่ากรณีใดนักเรียนทะเลาะทอดทิ้ง หรือลืมทำงานนั้น และเกิดผลอย่างไรบ้าง

ค. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปลักษณะของบุคคลที่มีความเอาใจใส่ในการ
ทำงานที่เป็นหน้าที่ประจำ

ง. การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและการสรุป

เอกสารที่แจกให้ผู้แสดงบทบาทสมมติ

ครอบครัวนี้มีสมาชิก 5 คน คือ พ่อ ชื่อ นายสมศักดิ์ แม่ ชื่อ นางวิภา มีลูก 3 คนเรียงตามลำดับดังนี้ คือ เด็กชายโต้ง เด็กหญิงนิค และเด็กหญิงนุช พ่อและแม่มีลูก ๆ มีความรับผิดชอบโดยแบ่งงานบ้านให้ลูก ๆ ช่วยกันทำ แต่เนื่องจากคนเล็กมักลืมห่างงานที่เป็นหน้าที่ประจำของตนเสมอ ทั้ง ๆ ที่หน้าที่ของนุชมีเพียงกรอกน้ำใส่ขวดและเย็นแล้วใส่ขวดแช่ตู้เย็น

ฉาก เวลาเย็นทุกคนในครอบครัวต่างทำงานตามหน้าที่ของตน นายสมศักดิ์เมื่อเลิกงานแล้วก็ทำงานบ้าน เช่น รดน้ำต้นไม้ ล้างรถ เป็นต้น โต้งก็ช่วยพ่อทำงาน ส่วนนางวิภาและนิค ช่วยกันหุงข้าวทำกับข้าวเล็ก ๆ น้อย ๆ เมื่อถึงเวลาอาหารเย็นแม่และนิคช่วยกันจัดเตรียมโต๊ะอาหาร นุชเข้านั่งประจำที่เป็นคนสุดท้ายเพราะเพิ่งดูโทรทัศน์จบและลืmgrอกน้ำใส่ขวดแช่ตู้เย็น ขณะที่ทุกคนกำลังรับประทานอาหาร เกิดเหตุการณ์ขึ้นคือ นิคเคี้ยวพริกกับหนังกุ้งแต่ไม่มีน้ำจิ้มในตู้เย็น หันไปบอกว่านุชที่ไม่ได้กรอกน้ำใส่ขวดแช่ตู้เย็นไว้ ซึ่งเป็นหน้าที่ประจำที่จะต้องทำ

ให้นักเรียนแสดงเป็น นายสมศักดิ์ นางวิภา โต้ง นิค และนุช ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของนายสมศักดิ์

ฉันชื่อ สมศักดิ์ มีภรรยาชื่อ นางวิภา เป็นพ่อบ้านมีลูก 3 คน คือ โต้ง นิค และนุช ฉันเป็นพ่อบ้านที่ขยันขันแข็งมาก มีอาชีพเป็นครูสอนอยู่ที่โรงเรียนมีชื่อแห่งหนึ่ง ฉันอบรมลูกทุกคนให้มีความรับผิดชอบต่อการงาน มีความขยันการงานและประพฤติตนเป็นคนดี เลิกงานแล้วฉันทำงานบ้าน เช่น คัดหญ้า รดน้ำต้นไม้ ล้างรถ เป็นต้น

บทบาทของนางวิภา

ฉันชื่อ นางวิภา เป็นแม่บ้านที่ดีมีอาชีพเป็นครูสอนอยู่แห่งเดียวกันกับสามี เลิกงานแล้วฉันจะแะะแจกตลาด และทำอาหารโดยมีนิคลูกสาวคอยช่วยเหลือ

บทบาทของเด็กชายโต้ง

ฉันชื่อ โต้ง เป็นลูกคนโตของพ่อแม่ ฉันเป็นเด็กดี เลิกเรียนแล้วฉันช่วยพ่อ ร่อนน้ำต้นไม้ ล้างรถ และฉลัดเปลี่ยนเวรล้างชามกับน้องนิก

บทบาทของเด็กหญิงนิก

ฉันชื่อ นิก เป็นลูกคนที่สองของพ่อแม่ ฉันชอบช่วยแม่ทำงานบ้าน เพราะบ้านของเราไม่มีคนใช้ กลับจากโรงเรียนฉันช่วยแม่หุงข้าวทำกับข้าวเล็ก ๆ น้อย ๆ และช่วยพี่โต้งล้างชาม ฉันมีความสุขที่พ่อแม่ชมว่าฉันเป็นเด็กดี เย็นวันนี้ตอนทานข้าว ฉันเคี้ยวพริกกับหน้าคั้มแต่ไม่มีน้ำคั้มในตู้เย็น จึงหันไปคุนคุนว่าไม่รับผิชอบค่อหน้าที่ของคน

บทบาทของเด็กหญิงนุช

ฉันชื่อ นุช เป็นลูกคนเล็กของพ่อแม่ ฉันมีหน้าที่ประจำเช่นเดียวกับพี่ ๆ คือเป็นคนกรอกน้ำสุกใส่ขวดแช่ตู้เย็น แต่ฉันมักโดนดุว่าขี้ลืมไม่ทำตามหน้าที่ ฉันไม่อยากลืมหรอก แต่บางทีฉันก็เพลิ กับรายการโทรทัศน์ แล้ววันนี้ฉันก็ลืมอีกจนโดนพี่นิกดุ

แผนการสอนครั้งที่ 4

หัวเรื่อง ความเอาใจใส่ในงานที่ได้รับมอบหมาย

กิจกรรม นายสุกจับขโมย

เวลา 50 นาที

ความถี่ความยาก

บุคคลเมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงาน จะต้องมีความเอาใจใส่ ไม่ละเลยทอดทิ้ง หรือหือเลื่อง ท้างานนั้นประสบความสำเร็จ และจะเกิดผลดีตามมา คือความไว้วางใจ จากบุคคลอื่น อรรถกัมขัม ถ้าบุคคลใดละเลยทอดทิ้งหรือหือเลื่องไม่ทำงานที่ได้รับ มอบหมายแล้ว ก็จะทำให้เกิดผลเสียหายแก่งาน และตนเอง

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงคุณค่าของความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ที่ตน ได้รับมอบหมาย
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตน ไม่ละเลยทอดทิ้งหน้าที่การงาน ที่ตน ได้รับมอบหมาย

สื่อการเรียน

1. เอกสารเรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมติ
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ ผลส้ม ลิ้นไก่ ผลส้ม กระป๋องป่นน้ำ เงิน ดูกพลาสติก

การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

ก. ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียน เกี่ยวกับงานที่นักเรียนเคยได้รับมอบหมายจากทางบ้านหรือโรงเรียนให้ทำเป็นครั้งคราวมีอะไรบ้าง และนักเรียนปฏิบัติตามหรือไม่

ข. ขั้นสอน

1. หาผู้อสาสมัคร เพื่อเตรียมตัวแสดง
2. แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคน ให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
3. เริ่มแสดงบทบาทสมมติให้ผู้แสดง แสดงตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดูใช้เวลา 10 - 20 นาที
4. ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน
5. ให้นักเรียนทั้งหมด ร่วมกันอภิปรายและสรุปเกี่ยวกับบทบาทการแสดงในหัวข้อต่อไปนี้
 - 5.1 สีน สาน และสุก มีนิสัยที่เหมือนกัน หรือแตกต่างกันอย่างไร
 - 5.2 ถ้านักเรียนถูกได้รับมอบหมายให้ไปเฝ้าที่ที่เก็บผลส้มเพื่อจับขโมยเหมือนสิน สาน หรือสุก แล้วนักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร และในคืนนั้นอากาศหนาวเย็นมากเช่นเดียวกัน
 - 5.3 สมมตินักเรียนเป็น สินหรือสาน เมื่อถูกทำโทษแบบนี้ นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร และควรประพฤติตนเสียใหม่อย่างไรบ้างเพื่อให้เกิดความไว้วางใจจากบุคคลอื่น
 - 5.4 ถ้านักเรียนคิดจะมีเพื่อนร่วมทำงานสักคน นักเรียนจะเลือกเพื่อนที่มีนิสัยเหมือนสินหรือสานหรือสุก เพราะเหตุใด
6. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับงานที่ตนได้รับมอบหมายจากผู้ปกครองและผลที่ได้รับในการปฏิบัติงานนั้น ครูยกตัวอย่างพนักงานรถไฟที่มีหน้าที่สับรางรถไฟ ถ้าทอดทิ้งหน้าที่แล้วจะเป็นอย่างไร

ค. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติ

ง. การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและสรุป

เอกสารที่แจกให้ผู้แสดงบทบาทสมมติ

ชายชราผู้หนึ่งมีบุตร 3 คน คนโตชื่อ ลิน นับว่าเป็นผู้ที่เฉลียวฉลาดที่สุดในบรรดาพี่น้องทั้งหมด คนกลางชื่อ ซาน มีสติปัญญาปานกลาง ส่วนคนสุดท้องชื่อ สุก เป็นคนที่เฉลียวฉลาดน้อยแต่หัวมึนน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นเสมอ ไม่ว่าใครจะทำอะไร เขามักกุสีกุจอไปช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ หรือถ้าเขาได้รับมอบหมายให้ทำอะไร เขาก็จะรับฉันทชอบหน้าที่ของเขาอย่างเต็มความสามารถ

ฉากที่ 1 ชายชราผู้เป็นบิดาได้ปรึกษากับบุตรทั้งสามว่า สัมที่เก็บไว้ในลัง เพื่อจะส่งไปขายนั้นถูกขโมยไปจำนวนหนึ่งอยู่เสมอ อยากจะจับให้ได้ว่าใครเป็นขโมย จึงมอบหน้าที่ให้ลिनไปเฝ้าสัมที่โรงเก็บสัม

ฉากที่ 2 ที่โรงเก็บสัม ลินนั่งเฝ้าอยู่สักครู่หนึ่งก็รู้สึกเกียจคร้านจึงนอนหลับไปจนรุ่งเช้า เมื่อตื่นขึ้นมาพบว่าสัมถูกขโมยไปเช่นเดิม ลินจึงเอาจาน้ำราดตัวจนเปียก แล้วกลับบ้านไปบอกชายชราผู้เป็นบิดาว่า เขาวิ่งไล่ตามขโมยไม่ทันเพราะตกน้ำเสียก่อน เนื่องจากมันมีคมมาก ชายชราจึงบอกสานให้ไปเฝ้าแทนในคืนต่อมา

ฉากที่ 3 ที่โรงเก็บสัม ลินนั่งเฝ้าเพราะความหนาวเย็น และด้วยความเกียจคร้านก็ล้มตัวลงนอนแล้วเผลอหลับไปเช่นกัน ตอนเช้าเมื่อพบว่าสัมหายไปอีก ลินจึงรีบเอาจาน้ำพรมตามตัวแล้วกลับไปบอกบิดาว่า เขาวิ่งไล่ขโมยจนเหงื่อท่วมตัวแต่ก็ไล่ไม่ทัน สุกได้ยินเรื่องราวเช่นนั้น เขาจึงรีบอาสาบิดาว่าจะไปเฝ้าสัมบ้าง

ฉากที่ 4 ที่โรงเก็บสัม สุกนั่งเฝ้าด้วยความอดทนแม้จะวังสีกเพียงใดก็ไม่ยอมนอน พอตกติกสुकก็ไคยีนเสียงกุกกักอยู่แถวลังสัม เขาจึงค่อย ๆ ย่องไปดูก็พบว่ามีเด็กคนหนึ่งกำลังขโมยสัมใส่ถุงอยู่ สุกจึงขย่องไปทางคานหลังแล้วจับตัวเด็กคนนั้นเอาไว้ได้ เมื่อเขาพาเด็กมาที่บ้าน บิดารูสึกดีใจมากที่สุดทำงานเป็นผลสำเร็จ จึงกล่าวชมเชย และได้เงินรางวัลเป็นการตอบแทน ส่วนลินกับสานก็ถูกตำหนิที่หุคโกหก และถูกลงโทษให้ทำงานในส่วนแทนสุดเป็นเวลา 1 สัปดาห์

ให้นักเรียนแสดงเป็นชายชราผู้เป็นบิดา ลิน ซาน สุก เด็กขโมย ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของชายชราผู้เป็นพ่อ

ฉันเป็นคนแก่ที่มีลูกชายถึง 3 คน ชื่อ สีน สาน สุก ตามลำดับ ฉันชอบคนที่ทำงานแข็งขัน วันหนึ่งฉันเดินตรวจส้มในสิ่งที่เก็บไว้ขายพบว่าหายไปจำนวนหนึ่ง ฉันบอกให้สิน ไปเฝ้าที่ที่เก็บส้มเพื่อจับขโมย รุ่งเช้าสินบอกว่าจับขโมยไม่ได้ ฉันจึงสั่งให้สานไปเฝ้าแทนในคืนต่อมา พอรุ่งเช้าสานบอกว่าจับขโมยไม่ได้ สุกลูกชายคนสุดท้ายขออาสาไปเฝ้าบ้าง รุ่งเช้าฉันดีใจมากที่สุดจับขโมยได้ จึงกล่าวชมเชยและมอบเงินเป็นรางวัล ส่วนลูกชาย 2 คน ที่พูดโกหกฉันดูเขาว่าเป็นคนเกียจคร้าน ไม่เอาใจใส่ ไม่สนใจในงานที่มอบหมายให้ทำ จึงทำโทษทั้งสองให้ทำความสะอาดสวนและทำงานแทนสุกเป็นเวลา 1 สัปดาห์

บทบาทของสิน

ฉันชื่อ สีน เป็นลูกชายคนโต ชาวบ้านยกย่องฉันว่าฉันเป็นคนที่เฉลียวฉลาดที่สุดในหมู่บ้าน พอให้ฉัน ไปนอนเฝ้าที่ที่เก็บผลส้มเพื่อจับขโมย ในคืนนั้นอากาศหนาวเย็นมากฉันก็เกียจนั่งเฝ้าจึงนอนหลับจนรุ่งเช้า พอเช้าฉันออกไปดูเห็นส้มหายไปจำนวนหนึ่ง จึงเอาน้ำราดตัวจนเปียกแล้วกลับบ้านพูดโกหกกับพ่อว่า ฉันเห็นขโมยแล้วและตามมันทันที แต่มันมีดเลยตกน้ำเปียกเปื้อนหมัก ภายหลังพ่อรู้ว่าฉันพูดโกหกจึงทำโทษให้ทำความสะอาดสวนและทำงานแทนสุกเป็นเวลา 1 สัปดาห์

บทบาทของสาน

ฉันชื่อ สาน เป็นลูกชายคนรอง ฉันเป็นคนไม่ค่อยฉลาดนักแต่ก็ไม่ถึงกับโง่ พอสั่งให้ฉันไปนอนเฝ้าที่ที่เก็บส้มในคืนที่ 2 เพื่อจับขโมย คืนนั้นอากาศก็ยังหนาวเย็น ฉันก็เกียจนอนจึงนอนหลับตลอดรุ่งเช้า ฉันออกไปดูเห็นส้มหายไปจำนวนหนึ่ง ฉันกล่าวว่าพ่อจะดูจึงเอาน้ำมาพรมตัวแทนเหงื่อ กลับถึงบ้านพูดโกหกกับพ่อว่าเกือบจับขโมยได้แต่มันวิ่งไวมากตามมันไม่ทัน ภายหลังพ่อรู้ว่าฉันพูดโกหกจึงทำโทษพร้อมพี่สินให้ทำความสะอาดสวนและทำงานแทนสุกเป็นเวลา 1 สัปดาห์

บทบาทของสุก

ฉื่อ สุก เป็นลูกชายคนสุดท้อง ฉ็นเป็นคนไม่ค่อยพูดจา เงียบขรึม แต่ฉ็นชอบช่วยเหลือไม่ว่างานอะไรที่ใคร ๆ ให้วานฉ็นจะเต็มใจทำเสมอและรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี ฉ็นได้ยืมพวกพี่ ๆ บอกพ่อว่าจับขโมยไม่ได้ จึงขออาสาไปนอนเฝ้าแทนเพื่อจับขโมยบ้าง คืนนั้นอากาศก็ยิ่งหนาวเย็นแต่ฉ็นก็ไม่นอน จนก็ฉ็นได้ยินเสียงลูกกัก ออกไปดูเห็นเด็กคนหนึ่งกำลังหยิบส้มใส่ถุง ฉ็นจึงย่องมาข้างหลังจับเด็กคนนั้นพากลับบ้าน พ่อก็ใจมากที่ฉ็นจับขโมยได้จึงพุดมเซยและให้เงินเป็นรางวัล ทำให้ฉ็นดีใจมาก

บทบาทของเก็กขโมย

ฉ็นเป็นเด็กหัวขโมย ชอบซุกซนไปตามที่ต่าง ๆ ชอบขโมยข้าวของ ของคนอื่น ถ้าคิดว่าเจ้าของไม่อยู่หรือไม่เห็น ดังนั้นฉ็นจึงไปขโมยส้มของชายชราคนหนึ่งที่อยู่เก็บผลส้ม เกือบทุกคืนโดยไม่มีใครจับได้ และในที่สุดฉ็นถูกจับได้ และถูกนำตัวส่งสถานีตำรวจ

แผนการสอนครั้งที่ 5

หัวเรื่อง ความเอาใจใส่ในงานที่ได้รับมอบหมาย

กิจกรรม เข้าค่าย

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

ในการทำงานร่วมกับเพื่อนทุกคนควรจะต้องรู้จักหน้าที่ของตนไม่ละเลยทอดทิ้งหน้าที่การงานที่ตนได้รับมอบหมาย และมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน จึงจะทำให้งานสำเร็จด้วยดี

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงคุณค่าของความรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ตนได้รับมอบหมาย
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตนไม่ละเลยทอดทิ้งหน้าที่การงานที่ตนได้รับมอบหมาย

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารเรื่องสั้น การแสดงบทบาทสมมติ
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ เสื้อผ้าชุดลูกเสือ

การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

ก. ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนว่าใครเคยเข้าค่าย เช่น ลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้นบ้าง เวลาเข้าค่ายนักเรียนเคยได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่รับผิดชอบทำอะไรบ้าง และนักเรียนปฏิบัติตามหน้าที่นั้นหรือไม่

ข. ขั้นตอน

1. หาผู้อสาสมัครเพื่อเตรียมตัวแสดง
2. แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง
พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
3. เริ่มแสดงบทบาทสมมติให้ผู้แสดง แสดงตามบทบาทของตน สำหรับ
นักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดูใช้เวลา 10 - 20 นาที
- *4. ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน
5. ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปราย และสรุปในหัวข้อต่อไปนี้
 - 5.1 นักเรียนคิดว่าเล็กเป็นคนมีนิสัยอย่างไร
 - 5.2 เพราะเหตุใด เพื่อน ๆ จึงไม่ค่อยไว้วางใจมอบหมายงานให้เล็ก

รับผิดชอบ

5.3 นักเรียนคิดว่า การที่เล็กไม่รู้จักหน้าที่และขาดความรับผิดชอบ ทำให้เกิดผลเสียต่อการทำงานร่วมกับเพื่อนและต่อตนเองอย่างไร

5.4 ถ้าสมมติเพื่อนในกลุ่มของนักเรียนมีคนที่ขาดความรับผิดชอบต่อการทำงาน นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรกับเพื่อนคนนี้ และจะช่วยให้เขามีความรับผิดชอบมากขึ้นได้อย่างไร

6. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับงานที่ตนได้รับมอบหมายจากการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนหรืองานจากผู้ปกครองว่าเคยได้รับมอบหมายให้ทำงานอะไรบ้าง และในกรณีที่นักเรียนเคยละเลยทอดทิ้งหน้าที่นั้น เกิดผลเสียอย่างไรบ้าง

ค. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติ

ง. การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและสรุป

เอกสารที่แจกใหญ่แถมบทพาทลมมทิ

ครอบครัวของเด็กมีอยู่ด้วยกัน 5 คน คือ พ่อ แม่ และลูก ๆ 3 คน คือ โต้ง กลาง และเล็ก พ่อแม่ต้องการฝึกให้ลูก ๆ รู้จักหน้าที่และมีความรับผิดชอบร่วมกัน จึงแบ่งงานให้ลูก ๆ ทำ โต้งมีหน้าที่กวาดบ้าน ถูบ้าน กลางมีหน้าที่ช่วยแม่หุงข้าว ทำกับข้าว ส่วนเล็กมีหน้าที่รดน้ำและดูแลต้นไม้ในสนามหน้าบ้าน แต่เล็กมักสืบลอยให้ต้นไม้เหี่ยวเฉา ทำให้เล็กถูกพ่อดุบ่อย ๆ บางวันพี่ ๆ เตือนให้รีบรดน้ำต้นไม้ก่อนพอกลับ แต่เล็กก็มักให้คุุโหรทัศน์จับก่อนจนกระทั่งเย็น พี่ ๆ ว่าคาญต้องไปช่วยรดน้ำต้นไม้เสียเอง อยู่โรงเรียนเล็กก็ลืมทำการบ้าน สืมห่าเวรเสมอ ๆ จนเพื่อน ๆ ในกลุ่มไม่ค่อยมีใครไวใจและมอบหมายงานให้เล็กรับผิดชอบ

ที่โรงเรียนก่อนปิดเทอมปลาย ทางโรงเรียนจะพาลูกเสือไปเข้าค่ายพักแรมที่ต่างจังหวัด เด็ก ๆ พวกนี้คือใจที่จะได้ไปเที่ยว

ฉาก

หลังจากกินข้าวและเล่นกิจกรรมร่วมกันแล้ว เด็ก ๆ ต่างแยกย้ายกันไปพักผ่อนใหญ่ ซึ่งเป็นนายหมู่ เรียกลูกหมู่ให้มานั่งล้อมวงหน้ากระโจมที่พัก และแบ่งหน้าที่ในการอยู่เวรยามให้แต่ละคนรับผิดชอบ เล็กได้รับมอบหมายให้อยู่เวรตอกจากแดงตอนที่ 3 เมื่อได้รับมอบหมายและรู้หน้าที่ของตนแล้ว ทุกคนต่างก็แยกย้ายกันไปนอน

แดงเกินตรวจดูแลความเรียบร้อยรอบ ๆ ที่พักจนกระทั่งตี 3 ซึ่งเป็นเวลาที่จะต้องเปลี่ยนยาม แต่ไม่เห็นเล็กออกมาสลับที่ จึงเข้าไปตาม เห็นเล็กกำลังนอนหลับสบายไม่มีท่าทางว่าจะตื่น แแดงจึงเข้าไปปลุก เล็กตื่นขึ้นมาด้วยท่าทางงัวเงีย และทำท่าจะนอนต่อจนแดงต้องเข้าไปดึงมือให้ลุกขึ้นไปอยู่ยาม ตนจะไถ่ถอนบ้าง เล็กออกมานั่งสัปหงกและเผลอหลับไปจนกระทั่งเช้า เพื่อน ๆ ตื่นขึ้นมาแต่เช้าเพื่อเตรียมตัวทำอาหารและเดินทางไกล เห็นเล็กนั่งหลับก็เข้าไปปลุกให้ตื่น เสียใจแดงตะโกนมาจากหลังกระโจมว่า เลือดน้ำลูกเสือที่ตากไว้หายไปแล้ว เพื่อน ๆ จึงวิ่งเข้าไปดูและตกเถียงกันว่าใครขโมยไป แต่แดงบอกว่าตอนที่ตนอยู่ยาม เค้นตรวจก็ยังเห็นอยู่ ทุกคนจึงมองมาที่เล็ก ซึ่งเล็กก็มีท่าทางอึดอัดเพราะนอนหลับยาม เล็กขอโทษที่ตนไม่รู้จักหน้าที่และขาดความรับผิดชอบ

เพื่อน ๆ หลายคนบอกว่าลูกผู้ชายกับคุณ ที่ไม่มีชุดลูกเสือใส่ เล็กไม่อยากทำให้เพื่อนเคียดแค้น จึงขอรับผิดกับลูกผู้ชายเอง แต่ใหญ่บอกว่าทุกคนอยู่กลุ่มเดียวกัน เมื่อเกิดอะไรขึ้น ก็ต้องรับผิดชอบร่วมกัน แล้วทั้งหมดก็พากันไปหาลูกผู้ชาย เพื่อรายงานสิ่งที่เกิดขึ้นให้ทราบ ลูกผู้ชายบอกว่าตนไปเดินเก็บมาเองเพราะกลัวหาย แล้วก็เตือนให้ลูกเสือรู้จักระมัดระวัง และใช้วิชาลูกเสือให้เป็นประโยชน์ให้รู้จักหน้าที่และมีความรับผิดชอบร่วมกัน เก่ง ๆ กีฬาที่ได้ของคืน แต่เล็กโหมทเรียนที่คุ้มค่า และสัญญากับตัวเองว่าต่อไปตนจะไม่ละเลยหน้าที่และขาดความรับผิดชอบเพราะนอกจากจะทำให้ตนเองเคียดแค้นแล้ว ยังทำให้เพื่อน ๆ เคียดแค้นและไม่ได้รับความไว้วางใจในการมอบหมายงานให้ทำอีกด้วย

ให้นักเรียนแสดงเป็นเล็ก ใหญ่ แดง และเพื่อน ๆ ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของเล็ก

สมมติฉันคือเล็ก เป็นลูกคนเล็กของพ่อแม่ ฉันมักจะลืมรดน้ำต้นไม้ ลืมทำการบ้าน และลืมทำอะไร ๆ อีกหลายอย่าง จนเพื่อน ๆ ไม่ค่อยไว้วางใจและมอบหมายงานที่สำคัญ ๆ ให้ฉันทำ ที่โรงเรียนจะพาลูกเสือไปพักแรม ซึ่งฉันก็ไปด้วย ฉันได้รับมอบหมายให้อยู่นยามรอบ ๆ กระจิมออกจากแดง ฉันนอนเพลินจนแดงต้องเข้าไปปลุก แต่ฉันง่วงจึงแอบนั่งหลับอีก จนกระทั่งเช้าเพื่อน ๆ มาปลุก ฉันได้ยินเสียงโวยวายว่าเสือหาย หักวิ่งเข้าไปดู เพื่อน ๆ มองฉันอย่างตำหนิ ฉันเองก็รู้ตัวว่าผิดที่หลับยามและละเลยใจที่ขาดความรับผิดชอบ ฉันจึงขอรับผิดชอบเพียงคนเดียว และพากันไปหาลูกผู้ชายเล่าเรื่องให้ฟัง ฉันสัญญากับตัวเองว่าต่อไปจะรับผิดชอบต่อหน้าที่และทำตัวให้เป็นที่ไว้วางใจแก่เพื่อน ๆ

บทบาทของใหญ่

สมมติฉันคือใหญ่ เป็นนายหมู่ลูกเสือ หลังจากเล่นกิจกรรมและทานอาหารเสร็จแล้ว ฉันก็เรียกลูกหมู่มาประชุมและแบ่งหน้าที่ให้แต่ละคนรับผิดชอบ โดยแบ่งให้แต่ละคนดักกันอยู่ยาม ฉันให้เล็กอยู่เวรตอนเช้ามีดออกจากแดง ในตอนเช้าฉันเดินตรวจรอบ ๆ ที่พัก ปรากฏว่าลูกเสือที่ตากไว้หายหมด ฉันเองก็คิดเหมือนเพื่อน ๆ ว่า คง

จะหายตอนเล็กหลับยาม ฉันจึงถามเขาว่าหลับยามใช่ไหม ซึ่งเล็กก็ยอมรับและขอรับผิดเพียงคนเดียว แต่ฉันบอกว่ายูกดุมเดียวกันก็ต้องรับผิดชอบร่วมกัน แล้วฉันก็หาหลักฐานไปรายงานเหตุการณ์ให้ผู้กำกับทราบ

บทบาทของแดง

สมมติฉันคือแดง ฉันเดินตรวจยาม คูแตรรอบ ๆ ที่พัก จนกระทั่งถึงเวลาของเล็ก เขายังไม่ออกมา ฉันจึงเข้าไปปลุกให้เขาออกมาอยู่ยาม แล้วฉันก็นอนแทนเขา ฉันตื่นแต่เช้า และเห็นเล็กนั่งหลับ จึงเข้าไปปลุกให้เตรียมตัวเดินทางไกล เสียงใหญ่ร้องว่าเสื้อผ้าหาย ฉันจึงวิ่งเข้าไปดู และบอกใหญ่ว่าคงมีคนมาขโมยตอนเล็กหลับยาม

บทบาทของเพื่อน ๆ

สมมติฉันคือเพื่อน ๆ ร่วมกลุ่มของเล็ก พวกฉันแยกย้ายกันไปนอนหลังจากประชุมและทราบหน้าที่ของตนแล้ว พวกฉันวิ่งไปดูเมื่อได้ยินเสียงใหญ่ร้อง พวกฉันคิดว่าเสื้อผ้าคงจะหายตอนที่เล็กอยู่ยาม เพราะพวกฉันยังเห็นตากอยู่ตอนที่พวกฉันอยู่ยาม พวกฉันบอกว่า คงจะถูกผู้กำกับคุแ่น ๆ แล้วก็พากันไปหาผู้กำกับ

บทบาทของผู้กำกับ

สมมติฉันคือผู้กำกับ หลังจากที่ได้รับรายงานจากลูกเสือกลุ่มของใหญ่แล้ว ฉันก็บอกว่า เป็นคนไปเก็บมาเอง เพราะกลัวหาย แต่ฉันก็ทำหน้าที่กลุ่มของใหญ่เป็นลูกเรือแทนอนี่เขาใครทำอะไรก็ไม่รู้ โดยเฉพาะเล็กขาดความรับผิดชอบเป็นอย่างมาก ฉันเตือนให้พวกเขารู้จักใช้วิชาลูกเสือให้เป็นประโยชน์และมีความรับผิดชอบร่วมกัน

แผนการสอนครั้งที่ 6

หัวเรื่อง ความเพียรพยายามในการทำงาน

กิจกรรม ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

ในการทำงานบางครั้งก็มีอุปสรรคหรือปัญหาเกิดขึ้น บุคคลควรมีความอดทน ไม่ย่อท้อต่อการทำงาน จะต้องพยายามแก้ไขปัญหและอุปสรรคนั้นด้วยตนเองอย่างสุดความสามารถ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนมีความอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการทำงาน
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสาร เรื่อง สั้นการแสดงบทบาทสมมติและนิทานเรื่อง "คนไร้ของ นายกองเกวียน"
2. วัสดุที่ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ กระดาษทำดอกไม้ ลวด ค้าย

การสอนโดยบทบาทสมมติ

ก. ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความหมายของคำว่า "ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น" ให้นักเรียนยกตัวอย่างประกอบความหมายของคำนี้ด้วย

ข. ขั้นตอน

1. หาผู้อาสาสมัครเพื่อเตรียมตัวแสดง
2. แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่าน และเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
3. เริ่มแสดงบทบาทสมมติให้ผู้แสดง แสดงตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดูเป็นเวลา 10 - 20 นาที
4. ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน
5. ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายและสรุปในหัวข้อต่อไปนี้
 - 5.1 วาสนา และปัทมา เป็นคนอย่างไร
 - 5.2 สมมตินักเรียนเป็นวาสนาเมื่อหาคอกไม้ไม่ได้ จะกระทำเช่นเดียวกับวาสนาหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 5.3 สมมตินักเรียนเป็นปัทมาจะใช้วิธีการแก้ปัญหาของคนเช่นเดียวกับปัทมาหรือไม่ ถ้าไม่ให้นักเรียนมีวิธีอื่นอย่างไรบ้างเพื่อให้งานนั้นเสร็จตามกำหนด
6. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ในการทำงานหรือการเรียนของตนที่เคยเกิดปัญหาหรืออุปสรรคและนักเรียนแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร

ค. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับความหมายของคำว่า "ความเพียรพยายามในการทำงาน" และครูเล่านิทานเรื่อง "คนไข้อย่างนายกองเกวียน" ประกอบด้วยความเพียรพยายามเป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในการทำงานได้อย่างดี

ง. การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและสรุป

เอกสารที่แจกให้ดูแสดงบทบาทสมมติ

วาสนาและบัทมาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ทั้งสองอยู่ห้องเดียวกันและเป็นเพื่อนที่สนิทสนมกันมาก วันหนึ่งในชั่วโมงวิชาการงาน ครูได้สอนให้นักเรียนประดิษฐ์ดอกไม้จากกระดาษเช็ดหน้า หลังจากที่ครูได้อธิบายวิธีทำพร้อมทั้งแสดงให้ดูแล้ว ครูก็สั่งให้นักเรียนทำมาส่งคนละ 2 ดอกในตอนท้ายชั่วโมง ทั้งวาสนาและบัทมาต่างก็ไม่ถนัดทางค่านงานฝีมือประเภทนี้ เมื่อลงมือทำไปได้สักครู วาสนาก็รู้สึกโมโหที่ทำไม่ได้จึงขว้างกระดาษทิ้งแล้วเอาหนังสืออ่านเล่นขึ้นมาอ่านแทน ส่วนบัทมา ซึ่งก็ทำไม่ได้เช่นเดียวกันได้เข้าไปหาสมฤดีซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถทางค่านนี้ เป็นพิเศษ สมฤดีจึงช่วยสอนบัทมาให้ค่อย ๆ ลองทำดูซึ่งในตอนแรกบัทมาก็ทำไม่ค่อยได้ แต่หลังจากที่บัทมาได้พยายามทำใหม่หลาย ๆ ครั้งก็สามารถทำได้เหมือนคนอื่น ๆ

ใกล้หมดเวลาครูก็เรียกให้นักเรียนนำดอกไม้มาส่ง ปรากฏว่า มีวาสนาเพียงคนเดียวที่ไม่ได้ทำโดยอ้างเหตุผลว่าทำไม่ได้ ครูจึงเรียกบัทมาลุกขึ้นมาถามว่า บัทมาทำได้อย่างไร เมื่อบัทมาเล่าวิธีการของตนให้เพื่อนฟัง ครูก็ชมเชยบัทมาว่ามีความพยายามดีมาก แล้วครูก็สอนให้วาสนาเอาอย่างบัทมาและสั่งให้วาสนาทำดอกไม้ส่งตอนเลิกเรียน

ให้นักเรียนแสดงเป็น ครูสอนวิชาการงาน วาสนา บัทมา สมฤดี และเพื่อน ๆ ร่วมห้อง ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของครูวิชาการงาน

ฉันเป็นครูสอนวิชาการงานระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแห่งหนึ่ง วันหนึ่งฉันเข้าสอนชั่วโมงวิชาการงานสอนให้นักเรียนประดิษฐ์ดอกไม้จากกระดาษเช็ดหน้า หลังจากที่ฉันได้อธิบายวิธีทำพร้อมทั้งแสดงให้ดูก็สั่งให้นักเรียนทำมาส่งคนละ 2 ดอกในตอนท้ายชั่วโมง พอใกล้หมดชั่วโมงนักเรียนทุกคนนำผลงานมาส่ง ยกเว้นวาสนาคนเดียว ฉันถามวาสนาว่าทำไมไม่ส่ง เธออ้างเหตุผลว่าทำไม่ได้ ฉันจึงเรียกบัทมาลุกขึ้นถามว่าบัทมาทำได้อย่างไร

เมื่อบัทมาเล่าวิธีการของตนให้เพื่อนฟัง ฉันก็ชมเชยบัทมาว่ามีความเพียรพยายามดีมาก แล้วฉันก็สอนให้วาสนาเอาอย่างบัทมา และสั่งให้วาสนาทำดอกไม้มาส่งตอนเลิกเรียน

บทบาทของวาสนา

ฉันชื่อวาสนา เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีเพื่อนสนิทชื่อบัทมา ฉันและบัทมาไม่ชอบเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานฝีมือเพราะไม่มีความสามารถทางค่านนี้ วันหนึ่งชั่วโมงการงานครูสอนให้ทำดอกไม้ประดิษฐ์และสั่งให้ส่งคนละ 2 ดอกภายในชั่วโมง ฉันลองทำตามที่ครูสอนก็ทำไม่ได้จึงขยี้กระดาษทิ้งและเอาหนังสืออ่านเล่นขึ้นมาอ่าน พอทำชั่วโมงครูถามเห็นว่าทำไหมไม่ส่ง ฉันตอบว่าทำไม่ได้แต่ครูก็สั่งให้ฉันทำดอกไม้มาส่งตอนเลิกเรียน

บทบาทของบัทมา

ฉันชื่อบัทมา เป็นเพื่อนสนิทของวาสนา วันหนึ่งฉันทำดอกไม้ประดิษฐ์ตามที่ครูสอนฉันทำไม่ค่อยได้จึงถามสมฤดีซึ่งมีฝีมือทางค่านนี้ ฉันพยายามทำอยู่หลายดอกจนในที่สุดก็ทำได้ จนเพื่อน ๆ ชมว่าสวย พอใกล้หมดชั่วโมงฉันเอาดอกไม้ส่งครู ครูถามฉันว่าทำดอกไม้ได้อย่างไร ฉันเล่าขั้นตอนและวิธีการแก้ปัญหาให้ฟัง ครูชมเชยฉันว่ามีความเพียรพยายามดีมากทำให้ฉันดีใจมาก

บทบาทของสมฤดี

ฉันชื่อสมฤดี เป็นเพื่อนร่วมห้องกับวาสนาและบัทมา ฉันชอบเรียนวิชาการงาน วันหนึ่งชั่วโมงการงานครูสอนให้ทำดอกไม้ประดิษฐ์ ฉันพยายามทำให้สวยที่สุดเพราะฉันมีความสามารถทางค่านนี้ บัทมาถามฉันว่าทำอย่างไรฉันจึงช่วยสอนและแนะนำให้เธอ

บทบาทของเพื่อน ๆ

พวกเราเป็นเพื่อนร่วมห้องกับวาสนา ในชั่วโมงการงานฉันตั้งใจฟังครูอธิบายขั้นตอนในการประดิษฐ์ดอกไม้ พอใกล้หมดชั่วโมงพวกเราก็มีผลงานส่งครู

นิทาน เรื่องคนโง่ของนายกองเกรียน

ในอดีตกาล ที่เมืองพาราณสี มีนายกองเกรียนคนหนึ่งได้นำพวกพ่อค้าเกรียน 500 คน บรรทุกสินค้าไปค้าขายผ่านทะเลทรายแดนกันดาร มีระยะทาง 60 โยชน์ พวกพ่อค้าไม่สามารถจะเดินทางในเวลากลางวันได้ เพราะทะเลทรายถูกแดดเผาร้อนจัด พวกเขารจึงนำเกรียนมาล้อมกันเข้าแล้วพักในเวลากลางวัน ครั้นถึงกลางคืน พอทะเลทรายคลายร้อนแล้ว จึงออกเดินทางต่อไป พวกพ่อค้าเกรียนเดินทางรอนแรมมาในทะเลทราย โดยล่าสัตว์จนเหลือเวลาอีกคืนเดียวเท่านั้น ก็จะผ่านทะเลทรายได้ ในคืนสุดท้ายพวกพ่อค้าเกรียนบริโภคอาหารเย็นแล้ว ก็เตรียมจะออกเดินทาง ฝ่ายนายกองเกรียนเห็นว่าเหลือเวลาอีกคืนเดียว ก็จะข้ามพ้นทะเลทรายแล้ว จะบรรทุกน้ำดื่มใส่เกรียนไปทำไมให้หนักเปล่า ๆ จึงสั่งให้พวกพ่อค้าเกรียนเทน้ำทิ้งให้หมด เพื่อไปหาน้ำดื่มข้างหน้า เมื่อพวกพ่อค้าเกรียนเทน้ำดื่มทิ้งหมดแล้ว ก็เริ่มต้นเดินทางในเวลากลางคืน โดยมียามคอยบอกทางนั่งมาในเกรียนคันหน้า ปรากฏว่าคืนนั้นคนทำหน้าที่เป็นยามบอกทางหลับไปเพราะอดนอนเหนื่อยเพลียมาหลายวัน พอยามหลับ โคที่บรรทุกเกรียนล่าหน้าได้เดินผิดทาง คือหันหน้าเดินกลับมาทางเดิม เกรียนล่าอื่นก็เดินตามมา จนกระทั่งมาถึงที่เดิมซึ่งเคยพักอยู่เมื่อคืนนี้ คนที่เป็นยามได้ตื่นขึ้น ครั้นรู้ว่าโคเดินผิดทางก็ร้องเอะอะขึ้น สั่งให้เกรียนเดินทางกลับ แต่พวกพ่อค้าเกรียนได้หมดเรี่ยวแรงที่จะเดินทาง เพราะรุ่งสว่างแล้วและทุกคนต่างพากันกระหายน้ำ เพราะไม่มีน้ำดื่ม ฝ่ายนายกองเกรียนพยายามที่จะแก้ปัญหาช่วยให้ทุกคนมีน้ำดื่มได้ ได้ เพราะถ้าไม่ได้น้ำดื่มจะได้รับทุกข์ทรมานมาก เขาจึงเดินสำรวจในบริเวณทะเลทราย เหลือบเห็นภูเขาแพรกทองหนึ่งเขาร้องบอกพวกบิรवारให้ช่วยกันขุดลงไปบริเวณนั้น เพราะจะคงมีน้ำแน่ พวกพ่อค้าเกรียนได้ช่วยกันขุดบริเวณทะเลทรายนั้นลึกลงไปถึง 60 ศอก พอได้ไปเจอก้อนหินก้อนใหญ่ขวางอยู่ พวกเขารจึงหมดกำลังใจที่จะขุดต่อไปจึงหยุดขุด นายกองเกรียนนั้นมีความมั่นใจว่าที่ใดก้อนหินนั้นต้องม่น้ำแน่ เพราะแถบทุ่งฟงไคยินเสียงน้ำไหล แม้จะชักชวนพวกพ่อค้าเกรียนเหล่านั้นให้ช่วยกันขุดต่อไป คนเหล่านั้นก็ไม่ยอมขุดเพราะหมดกำลังใจทำงานเสียแล้ว นายกองเกรียนจึงได้ออกให้กำลังใจคนไว้ว่า "ชีวิตของคนหลายร้อยคนนี้ขึ้นอยู่กับความพยายาม

ของเธอกันเถียว เธอจึงพยายามเอาธนูทิ่มหินให้แตกให้ได้ เพื่อจะได้มีน้ำดื่ม ฝ่ายชายหนุ่มคนโตของนายทองเกวียนได้กำลังใจจากนายของตนก็ใช้ความพยายามทิ่มก้อนหิน แม้จะเหน็ดเหนื่อยเพียงใด ก็พยายามตั้งใจทิ่มก้อนหินเรื่อยไปโดยไม่ท้อแท้ ด้วยความพยายามของเขาก้อนหินก้อนใหญ่ก็แตกจนได้ และมีน้ำพุ่งขึ้นมาช่วยให้พวกพ่อค้าเกวียนหลายร้อยคนได้ดื่มน้ำรอดชีวิตได้

นิทานเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่า เพราะความเพียรพยายามอย่างแรงกล้าของชายหนุ่มคนโตของนายทองเกวียนแท้ ๆ ก้อนหินจึงแตก ทำให้มีน้ำช่วยชีวิตคนหลายร้อยคนได้ ถ้าชายหนุ่มผู้นี้ขาดความเพียรเสียแล้วจะไม่มีน้ำกิน และทุกคนจะต้องตายไปเพราะอดน้ำ เพราะฉะนั้นความเพียรพยายามจึงเป็นคุณธรรมที่ช่วยมนุษย์ให้ประสบความสำเร็จในการทำงานได้อย่างดี

แผนการสอนครั้งที่ 7

หัวเรื่อง ความละเอียดรอบคอบในการทำงาน

กิจกรรม วาริฆอมสะเพรา

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

ความละเอียดรอบคอบ เป็นลักษณะพฤติกรรมหนึ่งของผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน คือ การรู้จักคิดใคร่ครวญในงานที่จะทำเพื่อให้ถูกต้องและ สมบูรณ์ รู้จักคิดก่อนทำางานนั้นจะมีผลเสียอย่างไรบ้าง และเมื่อทำงานเสร็จแล้วต้องตรวจทานความถูกต้องเรียบร้อยดีหรือไม่

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดก่อนทำให้งานนั้นถูกต้องและสมบูรณ์
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักตรวจทานงานที่ทำว่าถูกต้องเรียบร้อยหรือไม่

สื่อการเรียน

1. เอกสารเรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมติ
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ ไม้เรียว วิทยุ เสื้อ หมอน

การสอนโดยบทบาทสมมติ

ก. ผู้นำ

ครูสุพรรณาชักถามนักเรียนว่า ใครเคยรับผิดชอบดูแลบ้านของแทนพ่อบ้าง และนักเรียนปฏิบัติอย่างไร

๗. ขั้นตอน

1. ทำผู้อาสาสมัครเพื่อเตรียมตัวแสดง
2. แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
3. เริ่มแสดงบทบาทสมมติให้ผู้แสดง แสดงตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดูใช้เวลา 10 - 20 นาที
4. ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน
5. ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายและสรุปในหัวข้อต่อไปนี้
 - 5.1 สมมตินักเรียนเป็นวาริอยู่ดูแลบ้านตามลำพังกับพี่ ๆ น้อง ๆ จะรู้สึกอย่างไร
 - 5.2 นักเรียนคิดว่าวาริมีความรับผิดชอบในการดูแลบ้านมากหรือน้อย เพราะเหตุใด
 - 5.3 นักเรียนคิดว่าถ้าวาริเดินทางดูความเรียบร้อยภายในบ้านอีกครั้งก่อนนอน จะเกิดเหตุการณ์แบบนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 5.4 วาริเป็นสัสการทำงานอย่างไร นิสัยที่ไม่ดีของวาริสามารถฝึกหรือปรับปรุงได้หรือไม่ ถ้าได้ควรฝึกหรือปรับปรุงอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นผู้ที่มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน
6. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ในการทำงานหรือการเรียนของตนที่เคยทำงานละเอียดหรือทำแบบผ่านไปๆหรือเมื่อทำเสร็จแล้วไม่ตรวจทานดูว่าเรียบร้อยดีหรือไม่ และเกิดผลอย่างไรบ้าง

๘. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับลักษณะต่างงานของบุคคลที่มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน

ง. การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและสรุป

เอกสารที่แจกให้ดูแสดงบทบาทสมมติ

ครอบครัวของวารีมีอยู่ด้วยกัน 4 คน คือ พ่อ แม่ วารี และอ๋พล ซึ่งเป็นน้องคนเล็ก ทั้งวารีและอ๋พลต่างก็มีหน้าที่ทำงานบ้านเพราะพ่อแม่ต้องการฝึกให้เขารู้จักรับผิดชอบ อ๋พลมีหน้าที่รดน้ำต้นไม้และล้างจาน ส่วนวารีนั้นต้องกวาดบ้านและช่วยแม่ทำอาหาร การทำงานของวารีนั้นมักบกพร่องอยู่เสมอ เช่น ลืมปิดแก๊สเมื่อปรุงอาหารบ้าง ลืมถอดปลั๊กเตารีด เป็นต้น ซึ่งความบกพร่องเหล่านี้ทำให้พ่อแม่ของวารีหนักใจอยู่ไม่น้อย

ฉากที่ 1 พ่อกับแม่เรียกลูกทั้งสองมาบอกให้ทราบว่าจะต้องไปทำธุระที่ต่างจังหวัดและต้องค้างคืนด้วย แม่กำชับวารีว่าก่อนเข้านอนต้องตรวจตราทุกสิ่งทุกอย่างในบ้านให้เรียบร้อยก่อน วารีรับคำแม่เป็นอย่างดี

ฉากที่ 2 วารีและอ๋พลนั่งดูโทรทัศน์อยู่ ด้กฐอ๋พลจึงรู้สึกง่วงจึงลุกไปปิดประตูหน้าต่างแล้วชวนวารีขึ้นนอน วารีบอกวายังไม่ง่วงและอยากดูโทรทัศน์ต่อ วารีจึงบอกให้อ๋พลเปิดหน้าต่างเอาไว้ก่อนแล้วตนจะปิดเอง เมื่ออ๋พลขึ้นนอนแล้ววารีนอนดูโทรทัศน์ไปสักครู่ใหญ่ก็เผลอหลับ ตื่นขึ้นมาอีกทีก็จบบายการหมดทุกช่องแล้วจึงรีบปิดโทรทัศน์แล้วขึ้นนอน

ฉากที่ 3 พ่อกับแม่กลับมาถึงบ้านตอนเช้าพบว่าประตูเปิดอยู่ ข้าวของถูกยื้อกันและของมีราคาพวกวิทยุ โทรทัศน์ถูกขโมยไป จึงรีบขึ้นไปปลุกอ๋พลและวารีมาซักถามในที่มืดก็ด้วยความว่าขโมยเข้ามาในบ้านได้เพราะวารีลืมปิดหน้าต่างก่อนเข้านอน แม่จึงเรียกวารีมาเขียน 3 ที และชี้ให้เห็นถึงผลของการขาดความรอบคอบ รวมทั้งถูกขโมยโทรทัศน์อีก 1 เครื่อง เพราะแม่จะยังไม่ซื้อใหม่เป็นการลงโทษที่วารีไม่รับผิดชอบตามที่แม่ได้กำชับไว้แล้ว

ให้นักเรียนแสดงเป็น พ่อแม่ของวารี วารี อ๋พล และคนขโมย ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาของพ่อวารี

ฉันเป็นพ่อของวารี ทำงานที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง วันหนึ่งฉันมีความจำเป็นต้องไปติดต่อบุรุษที่ต่างจังหวัดและค้าง 1 คืน กับแม่ของวารีจึงเรียกวารีมานอกว่าคืนพรุ่งนี้ให้ดูแลบ้านของให้ที่ก่อนนอนตรวจดูน้ำไฟ ประตุน้ำทางว่าเรียบร้อยดีหรือไม่ เมื่อฉันกลับถึงบ้านรูวาทโมยเข้าบ้านโมโหมากแต่พยายามระงับอารมณ์ให้ภรรยาเป็นคนจัดการในเรื่องนี้

บทบาของแม่วารี

ฉันเป็นแม่ของวารีชอบทำงานบ้าน บางครั้งฉันโมโหวารีมากที่ชอบทำงานสะอาดไม่ค่อยเรียบร้อย ทำให้ฉันรู้สึกหนักใจและเป็นห่วงบ้านมากเพราะคืนพรุ่งนี้ฉันต้องไปธุระที่ต่างจังหวัดกับสามี 1 คืน จึงต้องมอบหมายการดูแลบ้านให้วารีเป็นผู้รับผิดชอบ จึงเรียกวารีมานอกว่าก่อนนอนตรวจตราทุกสิ่งทุกอย่างในบ้านให้เรียบร้อยก่อน พอฉันกลับถึงบ้านตอนเช้าเห็นประตูเปิดอยู่ ชาวของถูกรื้อค้นและของมีราคาพวกวิทยุ โทรทัศน์ไม่มี จึงรีบขึ้นไปปลุกวารีและอำพลมารักถาม ในที่สุดได้ความว่าวาทโมยเข้าบ้านได้เพราะวารีลืมปิดหน้าต่างก่อนเข้านอน ฉันจึงเขียนวารี 3 ที และชี้ให้เห็นถึงผลของการขาดความรอบคอบ และสั่งงดดูโทรทัศน์อีก 1 เดือน เพราะฉันจะยังไม่ซื้อใหม่เป็นการลงโทษที่วารีไม่รับผิดชอบตามที่ฉันสั่ง

บทบาของวารี

ฉันชื่อวารี กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแห่งหนึ่ง ฉันโดนพ่อแม่คุยอยู่เสมอว่าทำงานสะอาดไม่ค่อยเรียบร้อย ซึ่งบางครั้งฉันก็รู้ว่าทำงานแบบขอไปที เมื่อคิดว่าไม่มีใครเห็นหรือใครทราบ ในเย็นวันหนึ่งพ่อกับแม่เรียกฉันไปบอกว่าให้ดูแลบ้านให้ดีในคืนพรุ่งนี้เพราะจะไปธุระที่ต่างจังหวัด 1 คืน คืนรุ่งขึ้นฉันทำการบ้านเสร็จก็นั่งดูโทรทัศน์กับอ่าพล อ่าพลขึ้นไปนอนก่อนฉันจึงบอกให้เขาเปิดหน้าต่างไว้ก่อนแล้วตนจะปิดเอง ฉันทนอนดูโทรทัศน์ไปสักครูใหญ่ก็เผลอหลับตื่นขึ้นมาอีกทีก็จบบายการโทรทัศน์ทุกช่องแล้ว จึง

รับบิคุโทรทัศน์แล้วขึ้นนอน รุ่งเช้าพ่อแม่ซักถามว่าเมื่อคืนตรวจตราความเรียบร้อยภายในบ้านหรือเปล่า ทำไมพวกวิทยุโทรทัศน์หายไป ฉันจึงยอมรับว่าก่อนนอนไม่ได้ปิดหน้าต่าง เพราะง่วงนอนมาก ฉันจึงถูกแม่เขียน 3 ที และงดคุโทรทัศน์ 1 เดือน เพราะแม่จะไม่ซื้อให้ใหม่เป็นการลงโทษ

บทบาทของอำพล

ฉันชื่ออำพล เป็นน้องชายของวารีกำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ค่ะที่พ่อแม่ไม่อยู่บ้านไปธุระต่างจังหวัด ฉันคุโทรทัศน์จนง่วงนอนจึงดูไปนอนก่อนและชวนวารีขึ้นนอนด้วยกันแต่วารียังไม่ง่วง จึงบอกฉันว่าอย่าเพิ่งปิดหน้าต่างตนเองจะปิดเอง

บทบาทของคนขโมย

ฉันเป็นตัวขโมยที่ชอบหากินในเวลากลางคืน คืนวันหนึ่งฉันเห็นบ้านหลังหนึ่งหน้าต่างเปิดอยู่จึงเข้าไปขโมยวิทยุโทรทัศน์

แผนการสอนครั้งที่ 8

หัวเรื่อง การตรงต่อเวลาในการทำงาน

กิจกรรม เลี้ยงสมรือ

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การตรงต่อเวลาและหน้าที่เป็นลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ดีได้ ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงว่าเป็นผู้ที่ตรงต่อเวลาในการทำงาน คือ ทำงานให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด รู้จักรักษาเวลาตามนัด และรู้จักว่าเวลาไหนควรทำอะไร การไม่ตรงต่อเวลา และหน้าที่ ขาดความมีระเบียบวินัยทำให้เกิดผลเสียหายแก่งานและตนเอง

จุดมุ่งหมาย

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของการตรงต่อเวลาได้
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตรงต่อเวลาในการทำงานร่วมกับคนอื่น เพื่อให้งานนั้นประสบผลสำเร็จ
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักประโยชน์ของการตรงต่อเวลา และโทษของการไม่ตรงต่อเวลา

สื่อการเรียน

1. เอกสาร เรื่อง สั้นการ แสดงบทบาทสมมติ
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ พุทธบอด เสื้อกีฬา

การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

ก. ขั้นนำ

ครูแนะนำวิธีการนักเรียนเกี่ยวกับการมาโรงเรียน ใครบ้างที่มาพบ
โรงเรียนเข้าทุกวัน และใครบ้างที่มาโรงเรียนไม่ทันเวลาบ่อย ๆ เพราะเหตุใด

ข. ขั้นสอน

1. สาธุอาลาสมัคร เพื่อเตรียมตัวแสดง
2. แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ดูแสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง
พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
3. เริ่มแสดงบทบาทสมมติให้ดูแสดง แสดงตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียน
ที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ระยะเวลา 10 - 20 นาที
4. ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน
5. ให้นักเรียนตั้งคำถามร่วมกันอภิปรายและสรุปเกี่ยวกับบทบาทการแสดงใน
ตัวของตัวเองนี้
 - 5.1 เดี่ยวเป็นคนอย่างไร
 - 5.2 สมมตินักเรียนเป็นเด็ย ซึ่งเป็นกัน เหตุที่ทำให้มีพฤติกรรมดังกล่าวกิจที่
จะรู้สึกอย่างไร และเพื่อนในชั้นจะช่วยจะรู้สึกอย่างไร
 - 5.3 การไม่ตรงต่อเวลาของเด็ยก่อให้เกิดผลเสียอย่างไร และ
ถ้าเด็ยเป็นคนตรงต่อเวลาจะเกิดผลอย่างไรบ้าง
 - 5.4 สมมตินักเรียนมีลักษณะนิสัยเหมือนเด็ย โดยไม่คิดที่จะปรับปรุง
แก้ไขนิสัยให้ดีขึ้น ถ้านักเรียนทำงานร่วมกับคนอื่นและมีงานที่ต้องรับผิดชอบอยู่ด้วยจะเกิด
ผลเสียอย่างไรกับตนเองและงานอย่างไรบ้าง
 - 5.5 สมมตินักเรียนเป็นเด็ยที่มีนิสัยในการปรับปรุงตนเองอย่างไรบ้าง
เพื่อให้ได้เป็นจนตรงต่อเวลา
6. ครูซักถามนักเรียนว่าใครเคยเห็นทางใครรอดไปบ้าง ถ้าใช่ไม่ทันตามเวลาที่กำหนดไว้แล้วจะเป็นอย่างไร

ค. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความหมายของการตรงต่อเวลา ประโยชน์ของการตรงต่อเวลา และโทษของการไม่ตรงต่อเวลา

ง. การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอธิบายและการสรุป

เอกสารที่แจกให้ดูแสดงบทบาทสมมติ

เจื้อย เป็นนักฟุตบอลที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมทีมของโรงเรียน เพื่อไปแข่งขันกีฬาระดับจังหวัด ดังนั้นเขาจึงต้องไปโรงเรียนตั้งแต่เช้าและกลับบ้านเย็นกว่านักเรียนอื่น ๆ ครูปรีชาจึงเป็นผู้ควบคุมทีมจะนัดนักฟุตบอลทุกคนมาวิ่งออกกำลังกายและบริหารร่างกายในตอนเช้า ส่วนตอนเย็นก็เป็นการซ้อมฟุตบอลเพื่อการแข่งขัน

ฉากที่ 1 ครูปรีชากำลังคุมทีมฟุตบอลวิ่งออกกำลังกายอยู่ในสนามเมื่อใกล้เวลาโรงเรียนเข้าเจื้อยก็วิ่งกระหืดกระหอบเข้ามาหาครูปรีชาและกล่าวขอโทษที่เขามา迟เวลา ครูปรีชาจึงเตือนเจื้อยว่าขอให้พยายามรักษาเวลาด้วยเพราะเจื้อยมักจะมาช้าอยู่เป็นประจำและครูปรีชายังบอกเจื้อยอีกว่า ที่จริงแล้วครูปรีชาจะเอาคนอื่นมาเล่นแทนเจื้อยก็ได้แต่เห็นว่าเจื้อยรักกีฬาฟุตบอลและเป็นตัวสำคัญของทีม จึงอยากให้เจื้อยปรับปรุงตัวสำหรับการแข่งขันที่จะมีขึ้นอีกในไม่ช้า

ฉากที่ 2 ครูปรีชาเรียกนักฟุตบอลทุกคนมาเพื่อเน้นย้ำเกี่ยวกับการแข่งขันในวันรุ่งขึ้นและย้ำให้ทุกคนตรงเวลา เพราะจะต้องใช้เวลาเดินทางไปแข่งขันที่สนามกีฬาจังหวัด เมื่อเลิกประชุม ครูปรีชาได้เรียกเจื้อยมาพบตามลำพังและย้ำกับเจื้อยเป็นพิเศษอีกครั้ง ซึ่งเจื้อยก็รับคำเป็นอย่างดี

ฉากที่ 3 รุ่งเช้าครูปรีชาไปกับทีมฟุตบอลกำลังรอคอยเจื้อยด้วยความกระวนกระวายใจเมื่อเลยเวลานัดไปครึ่งชั่วโมง ครูปรีชาจึงสั่งให้ออกรถซึ่งขณะนั้นเจื้อยก็วิ่งมาถึงพอดีแม้ว่าครูปรีชาจะได้ตัวเจื้อยมาร่วมทีมแต่ก็ไม่สามารถลงแข่งขันได้เพราะทีมฟุตบอลของครูปรีชาไปรายงานตัวไม่ทัน ทางสนามจึงตัดสินใจไป ทุกคนต่างก็เสียใจที่ไม่มีโอกาสลงแข่งขันและไม่มีใครอยากพูดกับเจื้อยเลย

ให้นักเรียนแสดงเป็นเจื้อย ครูปรีชา เพื่อนนักฟุตบอล และกรรมการฟุตบอลตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของเจื้อย

ฉันชื่อเจื้อย เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ฉันรักกีฬาฟุตบอลและเล่นเก่งด้วย จึงได้เป็นนักฟุตบอลของโรงเรียน แต่ฉันเป็นเด็กเกียจคร้านนอนตื่นสายไปโรงเรียน

ไม่ค่อยทัน ทุกเช้านักฟุตบอลต้องวิ่งออกกำลังกาย ส่วนตอนเย็นเป็นการซ้อมฟุตบอล
เช้าวันหนึ่งฉันวิ่งกระโดดกระหอบมาที่สนามและกล่าวขอโทษที่มาสาย ครูปรีชาซึ่งเป็น
ครูคุมทีมฟุตบอลเพื่อนฉันให้พยายามรักษาเวลาด้วย ต่อมาในตอนเย็นก่อนวันแข่งขัน
ครูปรีชาเรียกฉันมาพบตามลำพังและบอฉันให้มาตรงต่อเวลา เพราะต้องขึ้นรถที่หน้า
โรงเรียนแล้วไปสนามแข่งกีฬาจังหวัด รุ่งเช้าฉันตื่นสายก็รีบแต่งตัวมาโรงเรียนเห็น
รถกำลังออกพอดีจึงรีบวิ่งขึ้นรถ พอถึงสนามแข่งขันทีมฟุตบอลของเราถูกตัดสิทธิ์เพราะ
รายงานตัวไม่ทัน เพื่อน ๆ จึงไม่ค่อยอยากพูดกับฉัน

บทบาทของครูปรีชา

ฉันชื่อปรีชา เป็นผู้คุมทีมฟุตบอลของโรงเรียน วันหนึ่งฉันเห็นเนื้อวิ่งกระโดดกระหอบ
มาและมาขอโทษที่มาสายฉันจึงเตือนเนื้อให้รู้จักปรับปรุงตนในการรักษาเวลาตามนัด และ
ฉันได้พูดว่าที่จริงแล้วฉันจะเอาคนอื่นเล่นแทนเนื้อก็ไม่ได้แต่เห็นว่าเนื้อรักกีฬาฟุตบอล และ
เป็นตัวละครสำคัญของทีม ต่อมาในตอนเย็นก่อนวันแข่งขันฉันประชุมนักกีฬาเพื่อนัดหมายให้มา
พร้อมกันที่หน้าโรงเรียนเพื่อขึ้นรถไปที่สนามแข่งขันที่จังหวัดขอให้ทุกคนมาตรงเวลาที่นัด
ฉันกลัวเนื้อจะมาสายจึงเรียกเขามาคุยสองต่อสอง บอกย่ำให้เขารักษาเวลา รุ่งขึ้นใน
วันแข่งขันนักกีฬาทุกคนมาตรงตามเวลายกเว้นเนื้อ จนเลยเวลานัดไปครึ่งชั่วโมง ฉัน
จึงบอกรถให้ออกพอดีเนื้อวิ่งมาขึ้นรถ พอถึงสนามแข่งขันฉันไปรายงานตัว แต่ทางคณะ
กรรมการบอกว่าได้ตัดสิทธิ์ในการลงแข่งขันแล้วเพราะมารายงานตัวช้ากว่าที่กำหนดไว้
ทำให้ฉันเสียใจมาก

บทบาทเพื่อนนักฟุตบอล

พวกเราเป็นนักฟุตบอลของโรงเรียนมาฝึกซ้อมเกือบทุกวัน พวกเราตื่นแต่
มากที่รุ่งนี้ในวันแข่งขันฟุตบอลระหว่างโรงเรียน รุ่งเช้าวันแข่งขัน พวกเรามาตรง
เวลาที่ครูปรีชานัดหมายจนเลยเวลาไปครึ่งชั่วโมงเนื้อก็ยังไม่วายมาพวกเรากระวนกระวาย
ใจมาก พอรถจะออกเนื้อวิ่งมาพอดีทันขึ้นรถ เมื่อมาถึงสนามรู้ว่าถูกตัดสิทธิ์ไม่ให้ลง
แข่งขัน พวกเราโกรธเนื้อมากและไม่พูดกับเขาด้วย

บทบาทของกรรมการแข่งขัน

ฉันเป็นกรรมการในการแข่งขันฟุตบอลระหว่างโรงเรียน ฉันมาตรงตามเวลาเพื่อรับรายงานตัวจากทีมฟุตบอลต่าง ๆ ฉันนั่งรอทีมฟุตบอลของครูปรึกษานานเลยเวลา รายงานตัวมามากจึงประกาศตัดสิทธิ์ พอครูปรึกษารายงานฉันเสียใจที่ต้องบอกว่าทาง คณะกรรมการได้ตัดสิทธิ์ไปแล้ว

แผนการสอนครั้งที่ ๑

หัวเรื่อง การตรงต่อเวลาในการทำงาน

กิจกรรม เรื่องของมาโนช

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การตรงต่อเวลาถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะการที่บุคคลไม่รู้จักรักษาเวลาตามนัด จะเกิดผลเสียหายแก่งานและตนเอง

จุดมุ่งหมาย

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของการตรงต่อเวลาได้
2. เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักการตรงต่อเวลาในการทำงานร่วมกับคนอื่น เพื่อให้งานนั้นประสบผลสำเร็จ
3. เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักประโยชน์ของการตรงต่อเวลา และโทษของการไม่ตรงต่อเวลา

สื่อการเรียน

1. เอกสารเรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมติ
2. วัสดุที่ใช้ในการประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ สมุดรายงาน

ปากกา กระดาษ

การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

ก. ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนว่า ใครบ้างที่เคยทำรายงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนบ้าง และเวลากลุ่มนัดให้มาทำรายงานพร้อมกันใครบ้างมาตรงตามเวลาที่นัด และใครบ้างที่มาไม่ตรงต่อเวลาหรือถึงช้าบ่อย ๆ เพราะเหตุใด

ข. ขั้นตอน

1. หาผู้อาสาสมัครเพื่อเตรียมตัวแสดง
2. แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
3. เริ่มแสดงบทบาทสมมติให้ผู้แสดง แสดงคามบทบาทของตน สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดูใช้เวลา 10 - 20 นาที
4. ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน
5. ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปราย และสรุปเกี่ยวกับบทบาทการแสดงในหัวข้อต่อไปนี้
 - 5.1 มาโนช เป็นคนอย่างไร
 - 5.2 การที่มาโนชไม่มาตามที่นัดหมายในเช้าวันเสาร์ทำให้เกิดผลเสียหายแก่ตนเองและตนเองอย่างไร และถ้ามาโนชมาตรงตามเวลาที่นัดจะเกิดผลได้อย่างไร
 - 5.3 ในการทำงานกลุ่มถ้านักเรียนมีเพื่อนร่วมงานแบบมาโนช นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร และอยากให้รวมทำงานด้วยกันอีกหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 5.4 สมมตินักเรียนเป็นมาโนช พอรู้ว่าครูวิโรจน์หักคะแนนการทำงาน รายงานกลุ่มของตนเท่ากันหมด นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
 - 5.5 ถ้านักเรียนมีนิสัยชอบผิดนัดหรือไม่ตรงต่อเวลาเหมือนมาโนช นักเรียนคิดว่าจะมีผลต่อการปฏิบัติตนในเรื่องนี้ให้ดีขึ้นอย่างไร
6. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ในการทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นเวลาที่มีเพื่อนร่วมงานมาผิดนัดหรือไม่ตรงต่อเวลา นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อเพื่อนคนนั้น และในกรณีที่นักเรียนเป็นผู้ผิดนัดหรือไม่ตรงต่อเวลาเอง นักเรียนรู้สึกอย่างไรและเกิดผลอย่างไรบ้าง

ค. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของผู้ร่วมงาน ประโยชน์ของการตรงต่อเวลาและโทษของการไม่ตรงต่อเวลา

ง. การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน.
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและสรุป

เอกสารที่แจกให้ผู้แสดงบทบาทสมมติ

มานะและเพื่อนอีก 3 คน คือ มาลี รุ่งโรจน์ และมาโนช ได้รับมอบหมายจากครูสอนวิชาสังคมศึกษา ให้ทำรายงานมาส่ง 1 เรื่อง พร้อมทั้งเตรียมตัวรายงานหน้าชั้นด้วย

ฉากที่ 1 เช้าวันศุกร์ มานะกับเพื่อน ๆ ในกลุ่มได้ปรึกษางานกัน ในที่สุดก็ได้ตกลงแบ่งหัวขอกันไปคนละหัว แล้วนัดกันว่าในเช้าวันเสาร์เวลา 9.00 น. ให้ทุกคนนำงานที่แบ่งไปแล้วนั้นมารวมกันเพื่อจะได้สรุปเรื่องไว้รายงานในวันจันทร์ที่จะถึง

ฉากที่ 2 เช้าวันเสาร์ทุกคนมาโรงเรียนตรงตามเวลานัดพร้อมกับงานที่ได้รับมอบหมายให้ไปคนละหัว ยกเว้นมาโนชเพียงคนเดียว ทุกคนรอมาโนชจนกระทั่งเที่ยงก็ไม่มีแววว่าเขาจะมา ในที่สุดทุกคนต้องจำใจทำรายงานโดยขาดเนื้อหาส่วนที่มาโนชรับผิดชอบไป

ฉากที่ 3 วันจันทร์ในชั่วโมงสังคม หลังจากมานะซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มออกมารายงานจบแล้ว ครูวิโรจน์ได้ถามมานะว่าทำไมรายงานของกลุ่มจึงมีเนื้อหาไม่ครบตามที่ได้กำหนดไว้ มานะจึงเล่าสาเหตุให้ครูฟัง แม้ว่าจะเป็นความผิดของมาโนชเพียงคนเดียว ครูวิโรจน์ก็หักคะแนนของทุกคนเท่ากันเพราะถือว่าเป็นงานของกลุ่ม ทำให้มานะ มาลี และรุ่งโรจน์โกรธมาโนชมาก

ให้นักเรียนแสดงเป็น ครูวิโรจน์ มานะ มาลี รุ่งโรจน์ มาโนช และเพื่อนร่วมชั้น ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของครูวิโรจน์

ฉันชื่อวิโรจน์ เป็นครูสอนวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ฉันสั่งนักเรียนห้องมานะให้ทำรายงานกลุ่มมาส่ง 1 เรื่อง พร้อมทั้งมารายงานหน้าชั้นในวันจันทร์ พอถึงวันจันทร์ชั่วโมงสังคม ฉันฟังกลุ่มมานะพูดรายงานหน้าชั้นไม่ครบทุกหัวข้อที่ฉันกำหนด จึงถามมานะ ๆ ก็เล่าสาเหตุให้ฟัง ฉันคิดว่าถึงแม้จะเป็นความผิดของมาโนชเพียงคนเดียวแต่ก็ต้องหักคะแนนของทุกคนเท่ากันเพราะถือว่าเป็นงานของกลุ่ม

บทบาทของมานะ

ฉันชื่อ มานะ เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ฉันเป็นคนขยันทำงานและเรียนดี เมื่อครูวิโรจน์สั่งให้ทำรายงานกลุ่ม ฉันได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่มจึงปรึกษาเพื่อนในกลุ่มซึ่งมี มาลี รุ่งโรจน์ และมาโนชให้แบ่งหัวข้อกันไปค้นคว้าแล้วมาช่วยกันเขียนรายงานพร้อมกันในเช้าวันเสาร์ที่โรงเรียนเวลา 9.00 น. และย้ำให้ทุกคนมาตรงตามเวลา ถ้าขาดคนใดคนหนึ่งเนื้อหาจะไม่ครบตามที่ครูกำหนด เช้าวันเสาร์ฉันรอมาโนชจนเที่ยงวันก็ยังไม่มีมา พวกฉันที่เหลือจึงเขียนรายงานเท่าที่มีเนื้อหาอยู่ เช้าวันจันทร์ชั่วโมงสังคมฉันออกมารายงานหน้าชั้น ครูวิโรจน์ถามฉันว่าทำไมไม่ครบทุกหัวข้อที่กำหนดฉันก็เล่าสาเหตุให้ฟัง

บทบาทของมาลี

ฉันชื่อ มาลี เรียนห้องเดียวกับมาโนช ฉันทำรายงานกลุ่มวิชาสังคมกลุ่มเดียวกับมาโนช เช้าวันเสาร์ฉันไปถึงโรงเรียนตามเวลาที่ครูมาโนชจนเที่ยงวัน เขาก็ยังไม่มาเลยเขียนรายงานกับเพื่อนเท่าที่มีเนื้อหา เช้าวันจันทร์ชั่วโมงสังคมเมื่อครูวิโรจน์บอกว่าต้องหักคะแนนเท่ากันหมดเพราะมีเนื้อหาไม่ครบ ทำให้ฉันโกรธมาโนชมาก

บทบาทของรุ่งโรจน์

ฉันชื่อ รุ่งโรจน์ ทำรายงานวิชาสังคมกลุ่มเดียวกับมาโนช เช้าวันเสาร์ฉันไปถึงโรงเรียนตามเวลาที่นัด รอมาโนชจนเที่ยงวัน เขาก็ยังไม่มาพวกเราจึงเขียนรายงานเท่าที่มีเนื้อหา

บทบาทของมาโนช

ฉันชื่อ มาโนช ฉันชอบนอนตื่นสายเป็นประจำ ฉันทำรายงานวิชาสังคมกลุ่มเดียวกับมานะ ในเช้าวันเสาร์ฉันไม่ได้ไปโรงเรียนที่มานะนัดเพราะฉันตื่นสายเห็นว่าเลยเวลานัดมากจึงไม่มาเสียเลย วันจันทร์ชั่วโมงสังคมฉันได้ยินที่มานะเล่าให้ครูวิโรจน์ฟังว่าทำไมเนื้อหาที่รายงานไม่ครบทุกหัวข้อที่กำหนด ฉันรู้สึกอายเพื่อน ๆ

บทบาทของเพื่อนร่วมชั้น

พวกเราเรียนอยู่ห้องเดียวกับมาโนช ตั้งใจฟังที่ครูสอนและส่งรายงานวิชา
สังคมครบทุกหัวข้อที่ครูสั่ง

แผนการสอนครั้งที่ 10

หัวเรื่อง การยอมรับในการกระทำของตน

กิจกรรม แจกกันแตก

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การทำงานที่ต้องรับผิดชอบเมื่อผลที่ออกมาจะดีหรือไม่ดี ก็ต้องยอมรับในการกระทำของตนเอง ถ้าผลที่ออกมาไม่ดีควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนกล้ายอมรับความจริงในสิ่งที่ตนกระทำ

สื่อการเรียน

1. เอกสาร เรื่องสั้นการแสดงบทบาทสมมติ
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ ไม้กวาด ที่มัดฝุ่น แจกัน

การลงมือปฏิบัติบทบาทสมมติ

ก. ขั้นนำ

ครูสนทนาซักถามนักเรียนใครที่เคยทำข้าวของของคนอื่นเสียหายบ้าง และยอมรับการกระทำนั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

ข. ขั้นสอน

1. หาผู้อาวุโสมาร เพื่อเตรียมตัวแสดง
 2. แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง
- พร้อมทั้งชี้ สถานที่ใดเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

3. เริ่มแสดงบทบาทสมมติให้ผู้แสดง แสดงตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดูใช้เวลา 10 - 20 นาที

4. ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน

5. ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายและสรุปเกี่ยวกับบทบาทการแสดงในหัวข้อต่อไปนี้

5.1 นักเรียนคิดว่า ปิยะพร เป็นคนอย่างไร มีข้อดีหรือไม่อะไรบ้าง

5.2 สมมตินักเรียนเป็น อมรรัตน์ เมื่อถูกทำโทษจะรู้สึกอย่างไร

5.3 สมมตินักเรียนเป็น ปิยะพร และรู้ว่าอมรรัตน์ถูกทำโทษ ทั้งที่อมรรัตน์ไม่มีความผิดเลย นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

5.4 ถ้า ปิยะรัตน์ ไม่ยอมรับสารภาพกับคุณป้า จะเกิดผลเสียอย่างไรบ้าง และถ้ายอมรับสารภาพจะเกิดผลดีอย่างไรบ้าง

6. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์การทำงานที่นักเรียนเคยรับผิดชอบและผลออกมาไม่ค่อยดีนักเรียนยอมรับการกระทำนั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

ค. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความหมายของคำว่า "การยอมรับการกระทำของตนเอง"

ง. การประเมินผล

1. สังเกต จากการแสดงของนักเรียน

2. สังเกต จากการตอบคำถาม การอภิปรายและสรุป

เอกสารที่แจกให้ดูแสดงบทบาทสมมติ

คุณป้าละมัยเป็นคนโสดอายุประมาณ 50 ปี ใ้รับอุปการะหลาน ซึ่งไม่มีพี่พี่
ไว้ 2 คน คือ ปิยะพร กับอมรรัตน์ ทั้งสองมีอายุไล่เลี่ยกันจึงสนิทสนมกันได้ดี

ฉากที่ 1 เค้าวันหนึ่งคุณป้าจะไปธุระนอกบ้าน จึงได้มอบหมายให้หลานทั้งสอง
ช่วยกันเก็บกวาด โดยปิยะพร ทำที่บริเวณชั้นบนส่วนอมรรัตน์ทำบริเวณชั้นล่าง ทั้งสองต่าง
ก็ตั้งใจทำงานเป็นอย่างดี เมื่องานจวนจะเสร็จปิยะพรถือไม้กวาดและถังผงเดินลงมาจาก
ข้างบนไปชักเอาแจกันลายครามของคุณป้าแตก บังเอิญอมรรัตน์กำลังอยู่ในห้องน้ำจึงไม่ได้
ยินเสียง ปิยะพรจึงรีบเก็บกวาดเศษแจกันทิ้งเพื่อไม่ให้อมรรัตน์ทราบ

ฉากที่ 2 คุณป้ากลับมาถึงบ้านก็กล่าวชมที่หลานทั้งสองมีความรับผิดชอบดี แต่
เมื่อคุณป้าสังเกตเห็นว่าแจกันบนหลังตู้หายไปก็ซักถามขึ้น อมรรัตน์นั่งเงียบเพราะไม่รู้เรื่อง
แต่ปิยะพรนิ่งเพราะกลัวความผิด เมื่อไม่มีใครยอมรับคุณป้าก็ตัดสินใจลงโทษอมรรัตน์โดย
หักค่าขนมเป็นเวลา 10 วัน เพราะถือว่าอมรรัตน์เป็นผู้รับผิดชอบการเก็บกวาดชั้นล่าง

ฉากที่ 3 อมรรัตน์นั่งร้องไห้เสียใจที่ตนถูกลงโทษโดยไม่มีควมผิด ส่วนปิยะพร
เกิดความละอายใจที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน วันรุ่งขึ้นปิยะพรจึงตัดสินใจเข้าไปสารภาพ
ความจริงกับคุณป้า ๆ รู้ว่าปิยะพรไม่ได้ตั้งใจจะทำให้ของเสียหายจึงลงโทษและสอน
ปิยะพรให้รู้จักรับผิดชอบ พร้อมทั้งให้ปิยะพรไปขอโทษอมรรัตน์ด้วยที่ทำให้เธอถูกตำหนิ

ให้นักเรียนแสดงเป็น คุณป้าละมัย ปิยะพร อมรรัตน์ ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของปิยะพร

ฉันชื่อ ปิยะพร เป็นเด็กต่างจังหวัดเข้ามาเรียนหนังสือที่กรุงเทพ โดยอาศัยอยู่
กับคุณป้าละมัย ๆ เสียงหลานอยู่คนเดียวชื่อ อมรรัตน์ อายุไล่เลี่ยกันจึงสนิทสนมกันได้ดี
วันหนึ่งคุณป้าให้ฉันทำความสะอาดบ้านบริเวณชั้นบน เมื่องานจวนจะเสร็จฉันถือไม้กวาด
และถังผงเดินลงมาจากข้างบนไปชักเอาแจกันลายครามของคุณป้าลงมาแตก ฉันรีบเก็บ
กวาดเศษแจกันทิ้งเพื่อไม่ให้อมรรัตน์ทราบ พอคุณป้ากลับมาถามว่าแจกันหายไปไหน
ฉันไม่กล้าบอกคุณป้ากลัวถูกตำหนิและไม่ไว้วางใจจึงเงียบเสีย คุณป้าทำโทษอมรรัตน์โดย

ไม่จ่ายเงินค่าขนม 10 วัน เพราะถือว่าอมรรักษ์เป็นผู้รับผิดชอบการเก็บกวาดชั้นล่าง
ฉันเห็นอมรรักษ์นั่งร้องไห้จึงรู้สึกเสียใจที่ทำไมคนอื่นเดือดร้อน วันรุ่งขึ้นฉันจึงเข้าไป
สารภาพความจริงกับคุณป้า และไปขอโทษอมรรักษ์

บทบาทของอมรรักษ์

ฉันชื่อ อมรรักษ์ เป็นหลานคุณป้าละมัย วันหนึ่งคุณป้าจะออกไปธุระนอกบ้าน
จึงมอบหมายให้ฉันทำความสะอาดบ้านบริเวณชั้นล่าง เมื่อคุณป้ากลับมาถามว่าแจกัน
หายไปในไหน ฉันไม่รู้เรื่องจึงยื่นเฉยเสีย คุณป้าทำโทษฉันโดยงดจ่ายเงินค่าขนม 10 วัน
เพราะเห็นว่าฉันรับผิดชอบทำความสะอาดบริเวณชั้นล่าง ฉันเสียใจที่ถูกลงโทษทั้งที่ไม่ได้
ทำความผิดจึงนั่งร้องไห้ วันรุ่งขึ้นบิยะพรมาขอโทษฉันที่ทำให้คุณป้าตำหนิ

บทบาทของคุณป้าละมัย

ฉันชื่อ ละมัย อายุ 50 ปี ใ้คู่อุปการะเลี้ยงหลาน 2 คน ชื่อ บิยะพรและอมรรักษ์
วันหนึ่งฉันจะออกไปธุระนอกบ้านจึงมอบหมายให้หลานทั้งสองช่วยกันทำความสะอาดบ้าน
โดยให้อมรรักษ์ทำความสะอาดบริเวณบ้านชั้นล่าง ส่วนบิยะพรทำความสะอาดบริเวณชั้นบน
เมื่อฉันกลับถึงบ้านก็ชมะยหลานทั้งสองว่ามีความรับผิดชอบดีแต่เมื่อฉันสังเกตบนหลังตู้
แจกันที่ฉันรักหายไป จึงซักถามหลานทั้งสองไม่มีใครพูดฉันจึงทำโทษอมรรักษ์ โดยงดจ่าย
เงินค่าขนม 10 วัน เพราะเห็นว่าอมรรักษ์รับผิดชอบทำความสะอาดบริเวณชั้นล่าง
วันรุ่งขึ้นบิยะพรเข้ามาสารภาพความจริง ฉันเห็นว่าบิยะพรไม่ได้มีเจตนาทำให้ข้าวของ
เสียหายจึงงดการลงโทษ และสั่งสอนบิยะพรว่าคนเราเมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงาน
อะไรแล้ว ถ้างานที่ทำให้เกิดผิดพลาดหรือออกมาไม่ดีก็ควรยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำไปและ
พยายามแก้ไขให้ดีขึ้น กังจะได้อีกชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน
พร้อมทั้งขอโทษไปขอโทษอมรรักษ์

แผนการสอนครั้งที่ 11

หัวข้อเรื่อง การปรับปรุงงานในหน้าที่ของตน

กิจกรรม เรื่องของวิภา

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

ในการทำงานบุคคลควรรู้จักติดตามผลงานของตนที่ได้ทำไปแล้ว ถ้าไม่ดีก็ต้องพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้ นักเรียนรู้จักติดตามผลงานที่ตนได้ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

สื่อการเรียน

1. เอกสารเรื่องสิ้นการแสดงบทบาทสมมติ
2. วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ สมุด หนังสือเรียน

ใบแจ้งผลการเรียน

การสอนโดยบทบาทสมมติ

ก. ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับผลการเรียน ใครบ้างที่มีผลการเรียนไม่ค่อยดี วิชาใดที่นักเรียนได้คะแนนไม่ดีสาเหตุเป็นเพราะเหตุใด

ข. ขั้นสอน

1. หาผู้อาสาสมัครเพื่อเตรียมตัวแสดง

2. แจกเอกสารบทบาทสมมติของแต่ละคนให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
3. เริ่มแสดงบทบาทสมมติผู้แสดง แสดงตามบทบาทของตน สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู ใช้เวลา 10 - 20 นาที
4. ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่าน
5. ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายและสรุปเกี่ยวกับบทบาทการแสดงในหัวข้อต่อไปนี้
 - 5.1 วิภา เป็นคนอย่างไร
 - 5.2 ถ้านักเรียนเป็นวิภาจึงเคยเรียนหนังสือเก่ง แต่พอประกาศผลสอบได้คะแนนน้อยกว่าคนอื่น ซึ่งเคยเรียนน้อยกว่าตนจะรู้สึกอย่างไร
 - 5.3 ครูให้นักเรียนช่วยกันบอกวิธีปรับปรุงการเรียนเพื่อให้ผลการเรียนดีขึ้น
6. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ในการเรียนของตนที่เคยได้ผลไม่ดี และนักเรียนมีวิธีการอย่างไรที่ช่วยให้การเรียนดีขึ้น

ค. ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงความจำเป็นในการที่บุคคลต้องมีการปรับปรุงการทำงานที่เป็นหน้าที่ของตนหรือการเรียนของตนให้ดีขึ้น

ง. การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การอภิปรายและสรุป

เอกสารที่แจกให้ผู้แสดงบทบาทสมมติ

วิภาและนารี จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเดียวกัน วิภาเป็นเด็กที่ขยันและสติปัญญาดีจึงมีผลการเรียนอยู่ในระดับดีมาก ส่วนนารีก็ขยันไม่แพ้วิภา แต่สติปัญญาค่อนข้างจะอยู่ในระดับดีพอใช้ ทั้งสองต่างก็ศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเดียวกัน

ฉากที่ 1 ที่ห้องสมุดวิภาและนารีกำลังนั่งคุยถึงผลการสอบครั้งแรก นารีแสดงความยินดีด้วยที่วิภาได้คะแนนสูงสุดของห้อง ครูประจำชั้นเดินเข้ามาเห็นก็กล่าวชมเชยทั้งสองคนที่เอาใจใส่ในการเรียนดีมาก

ฉากที่ 2 ในเวลาพัก วิภาอยู่ในกลุ่มเพื่อน ๆ กำลังคุยถึงเรื่องที่เคยไปเที่ยวเมื่อสัปดาห์ก่อน และกำลังนึกจะไปดูภาพยนตร์ในวันเสาร์ที่จะถึง เพื่อนบอกให้วิภาชวนนารีไปด้วย วิภาทำหน้าที่เป็นนายและบอกกับเพื่อนว่านารีเป็นหนอนหนังสือชวนไปไหนก็ไม่เคยไปสักครั้ง

ฉากที่ 3 ในชั่วโมงเรียนครูประจำชั้นประกาศผลสอบกลางภาค ปรากฏว่านารีได้คะแนนสูงสุดของห้อง แต่วิภาไม่ติดอันดับ 1 ใน 5 เลย เมื่อเลิกเรียน วิภานั่งเศร้าอยู่คนเดียวในห้อง ลักครูนารีจึงเดินเข้ามาหาและพูดเตือนสติวิภาว่า วิภาเคยเรียนเก่งกว่าตนแต่ที่พลาดไปในครั้งนี้ก็เพราะเอาใจใส่การเรียนน้อยไป มัวแต่ห่วงเที่ยวเตร่สนุกสนานอยากให้วิภาทำตัวเหมือนเมื่อตอนเข้าเรียนใหม่ ๆ

ฉากที่ 4 ในห้องเรียน วิภาพูดเปรียบกับนารีว่าผลการสอบครั้งที่ 3 จะเป็นอย่างไรบ้างก็ไม่รู้ ครูประจำชั้นเดินเข้ามาแล้วประกาศผลสอบปรากฏว่าวิภาทำคะแนนได้เป็นอันดับสองของห้อง และครูยังพูดสอนนักเรียนอื่น ๆ ให้คุยตัวอย่างวิภาว่าเป็นผู้ที่รู้จักปรับปรุงการเรียนของตน จึงมีผลการเรียนดีขึ้นมาก

ให้นักเรียนแสดงเป็น วิภา นารี ครูประจำชั้น และเพื่อน ๆ ของวิภา ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของวิภา

ฉันชื่อ วิภา มีเพื่อนสนิทชื่อ นารี ซึ่งจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาจากที่เดียวกัน ฉันมีผลการเรียนอยู่ในระดับดี ดังนั้นเมื่อผลการสอบครั้งแรกออกมาฉันได้คะแนนสูงสุดของห้อง ในตอนเช้าของวันหนึ่งฉันเข้าไปทำงานในห้องสมุดกับนารี พอติครูประจำชั้นเดินเข้ามาและชมเชยเราทั้งสองว่าเอาใจใส่ในการเรียนทำให้ฉันดีใจมาก ในคาบพักกลางวัน ฉันและเพื่อน ๆ นัดกันไปดูภาพยนตร์ในวันเสาร์ที่จะถึงโดยไม่ได้ชวนนารี เพราะเธอเอาคูปองหนังสือ ต่อมาเมื่อผลการสอบครั้งที่สองออกมา นารีได้คะแนนสูงสุดของห้อง ฉันไม่ติดอันดับ 1 ใน 5 เลย ฉันรู้สึกเสียใจนั่งหน้าเศร้าอยู่คนเดียวในห้อง นารีก็เข้ามาและพูดเตือนสติฉันให้เอาใจใส่ในการเรียนมากขึ้น ดังนั้นฉันจึงปรับปรุงตนเองโดยดูหนังสือมากขึ้น เทียบเทรน้อยลง ผลการสอบครั้งที่ 3 ออกมาฉันทำคะแนนได้เป็นอันดับสองของห้อง และฉันก็ใจที่ครูชมเชยฉันว่าเป็นคนที่ยังปรับปรุงการเรียนให้ดีขึ้น

บทบาทของนารี

ฉันชื่อ นารี เป็นเพื่อนสนิทของวิภา ฉันขยันเรียนไม่แพ้วิภา แต่สติปัญญาฉันค่อนข้างจะเรียนอยู่ในระดับดีพอใช้ วันหนึ่งฉันและนารีเข้าไปค้นหนังสือในห้องสมุดฉันได้แสดงความยินดีกับวิภาที่ผลการสอบครั้งแรกเธอได้คะแนนสูงสุดของห้อง แท้ฉันก็พยายามท่องหนังสือทุกวันจนผลการสอบกลางภาคฉันได้คะแนนสูงสุดของห้อง ฉันดีใจมากเมื่อเลิกเรียนฉันเห็นวิภานั่งหน้าเศร้าอยู่คนเดียวในห้อง จึงพูดเตือนสติวิภาว่า วิภาเคยเรียนเก่งกว่าตน แต่ที่พลาดไปในครั้งนี้ก็เพราะเอาใจใส่การเรียนน้อยไป มัวแต่ห่วงเที่ยวเตร่สนุกสนาน อยากให้วิภาทำตัวเหมือนเมื่อตอนเช้าเรียนใหม่ ๆ

บทบาทของครูประจำชั้น

ฉันเป็นครูประจำชั้นของวิภา ฉันสนใจติดตามผลการเรียนของนักเรียนทุกคน วันหนึ่งฉันเห็นวิภาและนารีนั่งทำงานกันอยู่ในห้องสมุดจึงกล่าวชมเชยทั้งสองคนว่ามีความเอาใจใส่ในการเรียนดีมาก เมื่อผลการสอบกลางภาคออกมาวิภาไม่ติด 1 ใน 5 เลย

ทำให้น้องสับสนจะได้เคยสังเกตพฤติกรรมของวิภาในช่วงหลัง ๆ ว่าชอบเพียงแต่
 เธออยู่กับเพื่อนชั้นเรียนน้อยลงอาจเป็นสาเหตุทำให้การเรียนค่อยลง แต่พอประกาศ
 ผลการสอบครั้งที่ 3 วิภาได้คะแนนอันดับสองของห้องฉันจึงกล่าวชมเชยวิภาให้เพื่อน ๆ
 ในห้องฟังว่าวิภาเป็นคนที่รักปรับปรุงในการเรียนของตนจึงทำให้ผลการเรียนดีขึ้นมาก

บทบาทของเพื่อนวิภา

พวกเราเป็นเพื่อนร่วมห้องเรียนของวิภา และนี่ก็ฉันจะไปดูภาพยนตร์ใน
 วันเสาร์ พวกเราชอบเที่ยวเฮฮาตอนสุดสัปดาห์

แผนการสอนครั้งที่ 12

หัวเรื่อง สรุป

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

สรุปข้อคิดและสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม การแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับเรื่องความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนได้พูดคุย อภิปรายและสรุปเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
2. เพื่อเป็นการสร้างความประทับใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

วิธีการสอน

1. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิด และสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติ
2. ครูสรุปเพิ่มเติมและสนทนากลุ่มเกี่ยวกับปัญหาและข้อข้องใจต่าง ๆ
3. กล่าวปิดโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรม

แผนการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อการงานโดยใช้การสอนตามปกติ

แผนการสอนครั้งที่ 1

หัวเรื่อง ปฐมนิเทศ

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

บุคคลเกิดมามีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ จึงควรมีความรับผิดชอบต่อนั้น
โดยเฉพาะความรับผิดชอบต่อการงานของตน

จุดมุ่งหมาย

1. นักเรียนสรุปได้ว่าบุคคลควรมีความรับผิดชอบต่อการงานของตน
2. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักสนิทสนมกันดีขึ้น

สื่อการเรียน -

กิจกรรมในการเรียนการสอน

1. ครูแนะนำตัวเอง และให้นักเรียนแนะนำตนเองด้วย
2. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนช่วยกันตอบ ดังนี้
 - 2.1 นักเรียนมีงานที่ทางบ้านมอบหมายให้เป็นหน้าที่ประจำหรืองานที่ได้รับมอบหมายให้ทำเป็นครั้งคราวอะไรบ้าง
 - 2.2 ถ้านักเรียนไม่ทำกิจกรรมเหล่านั้นจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง
 - 2.3 นักเรียนเคยทำการบ้านที่ครูสั่งไม่เสร็จตามกำหนดเวลาหรือไม่ เพราะเหตุใด แล้วผลการทำงานไม่เสร็จเป็นอย่างไรบ้าง

2.4 ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ในการทำงานของตนไม่ว่าจะเป็นงานที่เป็นหน้าที่ประจำหรืองานที่ได้รับมอบหมายให้ทำจากที่บ้านหรือทางโรงเรียนก็ได้

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการที่นักเรียนเล่าประสบการณ์ของตน

แผนการสอนครั้งที่ 2 และ 3

หัวเรื่อง ความหมายของความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงาน และประเภทของความรับผิดชอบ

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

บุคคลควรรู้จักประเภทของความรับผิดชอบ และความหมายของความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงาน

จุดมุ่งหมาย

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของความรับผิดชอบได้
2. นักเรียนสามารถเข้าใจความหมายของคำว่า "งานที่เป็นหน้าที่ประจำ" และ "งานที่ได้รับมอบหมายเป็นครั้งคราว"
3. นักเรียนสามารถบอกความหมายของความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานได้
4. นักเรียนบอกประเภทของความรับผิดชอบได้

สื่อการเรียน

เนื้อหาเกี่ยวกับความหมายและประเภทของความรับผิดชอบ

กิจกรรมในการเรียนการสอน

1. ครูให้นักเรียนบอกลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ
2. ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างการกระทำที่เป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบทีละคน
3. ครู และนักเรียนช่วยกันให้ความหมายของความรับผิดชอบ
4. ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำว่า "งานที่เป็นหน้าที่ประจำ" และ "งานที่ได้รับมอบหมายเป็นครั้งคราว" และประเภทของความรับผิดชอบ

5. ครูและนักเรียนช่วยกันให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
6. ครูให้นักเรียนแยกประเภทของความรับผิดชอบที่นักเรียนได้ยกตัวอย่างมาแล้วว่าการกระทำเช่นไร เป็นความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจในการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการยกตัวอย่างของนักเรียน
3. สังเกตจากการที่นักเรียนอภิปราย

เนื้อหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

นักเรียนคงเคยสังเกตตัวนักเรียนเอง ตลอดจนเพื่อน ๆ ในชั้นเรียนมาบ้างไม่มากก็น้อย อาจเคยสังเกตว่า บางคนเมื่อถึงเวลาที่ควรทำความสะอาดห้องเรียนก็ไม่ทำความสะอาดถึงเวลาที่ควรนำสุภาภิมาแสดงก็ไม่นำมา ครูอาจารย์มอบหมายงานให้ไปหาเป็นการบ้านก็ไม่ทำ นักเรียนบางคนยืมหนังสือจากห้องสมุดเมื่อถึงกำหนดส่งก็ไม่ส่ง หัวหน้าชั้นไม่นำกระดานตรวจสอบจำนวนนักเรียนไปให้ครูผู้สอนลงชื่อ จากตัวอย่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่านักเรียนเหล่านี้ไม่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ ซึ่งเขาได้รับมอบหมายเลย

ความรับผิดชอบ เป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินว่า นักเรียนคนใดมีความเป็นผู้ใหญ่ (บรรลุนิติภาวะ) มากน้อยเพียงใด คนที่ไม่มีความรับผิดชอบเลย ย่อมจัดว่ายังมีจิตใจไม่เติบโต พุทงาย ๆ ก็คือ ยังมีจิตใจเป็นเด็กอยู่นั่นเอง ในการทำกิจการงานสำคัญ ๆ ย่อมต้องการบุคคลที่มีความรับผิดชอบสูง หากผู้กระทำขาดความรับผิดชอบแล้ว ความเสียหายก็จะเกิดขึ้นเป็นอันมาก ยกตัวอย่าง เช่น ในการประชุมใหญ่คราวหนึ่งต้องการให้เครื่องขยายเสียง แต่ครั้นถึงเวลาประชุม เจ้าหน้าที่แผนกเสียงไม่มาหรือมาสาย เป็นอันว่าการประชุมคราวนั้นต้องชุลกชุลก หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง ตำรวจคนหนึ่งได้รับมอบหมายให้อยู่เวรยามที่เรือแจว แต่ละที่นั่งหน้าที่ คนโทมหนีออกไปได้ หรือเจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องจักรกลโรงกลั่นน้ำมันละทิ้งเครื่องปล่อยให้ความร้อนสูงขึ้นสูง

เครื่องยนตร์ระเบิด หรือคนขับรถโดยสารไม่ได้ตรวจยางรถให้และขับด้วยความเร็วสูง
รถว่าผู้โดยสารบาดเจ็บ แล้วตนเองก็หลบหนีไป เหล่านี้แสดงว่ายังขาดความรับผิดชอบ
ทั้งสิ้น

ดังนั้น สรุปความหมายของคำว่า "ความรับผิดชอบ" หมายถึง ความตั้งใจและ
เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง เพื่อให้บรรลุ
ผลสำเร็จตามที่ได้รับงานมา ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในค่านที่เป็นผลดีและ
ผลเสีย โดยแสดงออกในรูปของการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ และ
ติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้ที่ไม่มีความรับผิดชอบ ย่อมไม่มีใครไว้นับถือใจ เพราะเขาเกรงว่าจะ
ทำให้เสียงาน อันจะก่อให้เกิดความเสียหายได้ ฉะนั้นนักเรียนทุกคนจึงเป็นผู้ที่มีความ
รับผิดชอบ โดยการฝึกนิสัยรับผิดชอบไว้เสียแต่บัดนี้ วิธีฝึกนั้นไม่ยาก คือ เมื่อได้รับ
มอบหมายให้ทำอะไรก็จงรีบทำทันที อย่าได้ละเลยหรือหลีกเลี่ยง จงถือว่าหน้าที่มีความ
สำคัญเหนือสิ่งใด นักเรียนที่ขาดความรับผิดชอบมักจะเห็นว่า งานอื่นสำคัญกว่า สนุก
กว่าหน้าที่ ไม่รู้ว่าหน้าที่ จึงละเลยหน้าที่ที่ตนต้องรับผิดชอบ คิดไปว่า ไม่ทำก็ไม่เป็นไร
ดังนี้เป็นต้น ขอให้นักเรียนคิดว่าหน้าที่มาก่อนอย่างอื่น ต้องทำก่อน นักเรียนคนใดถ้าขาด
คุณสมบัติในเรื่องความรับผิดชอบเสียแล้ว คุณสมบัติด้านอื่น ๆ ย่อมรวนเรไปหมด เมื่อ
เป็นเช่นนี้ก็เป็นการทำนายได้ว่านักเรียนผู้นั้นจะเอาตัวรอดยาก

ประเภทของความรับผิดชอบ

1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของบุคคล
ที่แสดงออกด้วยการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนด้วยความเอาใจใส่ ไม่ละเลยทอดทิ้ง
หรือหลีกเลี่ยง มีความเพียรพยายามเพื่อสู่เป้าหมาย มีความละเอียดรอบคอบ ตรงต่อ
เวลา ยอมรับผลการกระทำของตน และพยายามปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น

ลักษณะพฤติกรรมดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความเอาใจใส่ในการทำงาน หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดง
ถึงการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริงที่จะทำงานในหน้าที่ของตน หรืองานที่ได้รับมอบหมาย

ให้เสร็จเรียบร้อย ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง และหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบอยู่

1.2 ความเพียรพยายาม หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงความอดทน ไม่ย่อท้อต่อการทำงาน เมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานซึ่งเป็นหน้าที่ของคนที่จะต้องรับผิดชอบนั้นจะต้องพยายามแก้ไขปัญหาและอุปสรรคนั้นด้วยตนเองอย่างสุดความสามารถ

1.3 ความละเอียดรอบคอบ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการรู้จักคิดใคร่ครวญในงานที่จะทำเพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์ รู้จักคิดก่อนทำว่างานนั้นจะมีผลดีผลเสียอย่างไรบ้างและเมื่อทำงานเสร็จแล้วก็ต้องตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยหรือไม่

1.4 การตรงต่อเวลา หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการทำงานให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด รู้จักรักษาเวลาตามนัด และรู้จักว่าเวลาไหนควรทำอะไร

1.5 การยอมรับผลการกระทำของตน หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำไป ไม่ว่าผลของงานนั้นออกมาดีหรือไม่ดีก็ตาม

1.6 การปรับปรุงงานของคนที่ดีขึ้น หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว ถ้าไม่ดีก็ต้องพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

บุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานย่อมถือว่า งานที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของตนนั้นสำคัญที่สุด จึงจะละเลยหรือหลีกเลี่ยงไม่ได้ จะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดและปฏิบัติตามระเบียบต่าง ๆ ที่วางไว้ให้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับหน้าที่แต่ละอย่าง ผู้รับผิดชอบในหน้าที่ย่อมจะต้องเป็นข้อเสียอย่างร้ายแรง ถ้าคนปฏิบัติงานในหน้าที่บกพร่อง ดังนั้นจึงยอมไม่มอบหมายงานของคนอื่นมาแทน เพื่อเห็นแก่ความสะดวกสบายเป็นครั้งคราว

2. ความรับผิดชอบในการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับผลการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ผลักความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองแก่ผู้อื่น พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ผลดียิ่งขึ้น ใคร่ครวญให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้นจะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดี และกล้าเผชิญต่อความเป็นจริง

3. ความรับผิดชอบตนเอง สามารถแยกย่อยให้ละเอียดได้ดังนี้

3.1 ความรับผิดชอบในด้านการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง ได้แก่ การรู้จักระวังรักษาสุขภาพของตนเองให้สมบูรณ์อยู่เสมอ ผู้มีสุขภาพที่สามารถเรียนและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีอารมณ์ที่มั่นคง หน้าที่อดทน ใจแจ่มใส

3.2 ความรับผิดชอบในด้านการจัดหาเครื่องอุปโภค บริโภค ได้แก่ ความสามารถจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค สำหรับตนเองได้อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ ในแต่ละวัน

3.3 ความรับผิดชอบในด้านสติปัญญาและความสามารถ ได้แก่ ตั้งใจ เฝ้าเรียนหมั่นฝึกหาความรู้

3.4 ความรับผิดชอบในด้านการประพฤติ ได้แก่ รู้จักประพฤติปฏิบัติตน ให้เหมาะสม ละเว้นความชั่ว ผิดอบรมให้เกิดคุณธรรมในจิตใจเพื่อเป็นแนวทางในการ ดำรงชีวิตอย่างราบรื่น

3.5 ความรับผิดชอบในด้านการเศรษฐกิจส่วนตัว ได้แก่ รู้จักประมาณในการใช้จ่าย มีความประหยัด พยายามช่วยเหลือตนเองไม่ทำตนให้ตกเป็นภาระของสังคม

4. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สามารถแยกย่อยให้ละเอียดได้ดังนี้

4.1 ความรับผิดชอบต่อชุมชน ในฐานะสมาชิกของชุมชน บุคคลมีหน้าที่ ต้องปฏิบัติต่อชุมชนดังนี้ คือ

- ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสังคมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
- ช่วยกันดูแล รักษาทรัพย์สินสมบัติสาธารณะสมบัติของส่วนรวมมิให้

เสียหายหรือถูกทำลาย

- ไม่ความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวม ตามความรู้ความสามารถของตนเพื่อพัฒนาชุมชน

- ช่วยกันระมัดระวังสอดส่องสิ่งที่เป็นอันตรายต่อชุมชนหรือแจ้งเจ้าหน้าที่ให้ทราบ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม โรคระบาด เป็นต้น

เป็นต้น

4.2 ความรับผิดชอบต่อนิคมารดาและครอบครัว ควรปฏิบัติดังนี้ คือ

- เคารพเชื้อพั้ง และปฏิบัติตามคำสั่งของนิคมารดา
- ช่วยเหลือภารกิจของนิคมารดาและครอบครัวตามควรแก่โอกาส

ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว ทำตนเป็นคนดีตั้งใจเรียน ตั้งใจทำงานไม่เกเร
เป็นต้น

4.3 ความรับผิดชอบต่อครู อาจารย์และโรงเรียน ควรปฏิบัติดังนี้คือ

- เคารพเชื่อฟังครูอาจารย์
- ปฏิบัติตามกฎหมาย ขอบบังคับของโรงเรียน
- ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ไม่หนีโรงเรียน
- ช่วยกันรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน
- ช่วยงานโรงเรียนตามความสามารถ และเมื่อมีโอกาส

เป็นต้น

4.4 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ควรปฏิบัติดังนี้ คือ

- ช่วยคักเตือนเมื่อเห็นเพื่อนกระทำความผิด และคอยแนะนำ

ให้เพื่อนกระทำความดี

- ให้อภัยเมื่อเพื่อนกระทำความผิด
- มีความรักและจริงใจต่อกัน ไม่เอาวัดเอาเปรียบเพื่อน
- ช่วยเหลือเพื่อนตามความเหมาะสมและถูกต้อง

เป็นต้น

แผนการสอนครั้งที่ 4

หัวเรื่อง การเอาใจใส่ในงานที่เป็นหน้าที่ประจำ

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

ความเอาใจใส่ในหน้าที่การงานของบุคคลเป็นลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การงานประการหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ฝึกได้ลักษณะดังกล่าวคือ การปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริงที่จะทำงานในหน้าที่ของตน หรืองานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จ เรียบร้อย ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยงและหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่อง เสียหายในงานที่ตนรับผิดชอบอยู่

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จเรียบร้อยตรงต่อเวลา ไม่คั่งค้าง
2. เพื่อให้นักเรียนมีความตั้งใจและเอาใจใส่ในการทำงานในหน้าที่ของตน อย่างจริง ๆ จัง ๆ
3. เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงผลของการหลีกเลี่ยงการทำงานในหน้าที่ของตน

สื่อการเรียน

เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "เสียเพราะใคร" และ "พริกเป็นเหตุ"

กิจกรรมในการเรียนการสอน

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ เช่น นักเรียนส่งการบ้าน ทันตามกำหนดเวลาที่ครูสั่งหรือเปล่า ใครบ้างที่เคยส่งการบ้านไม่ทันเพราะเหตุใด
2. ครูบอกให้นักเรียนทุกคนตั้งใจฟังเรื่องที่ครูจะเล่าให้ฟัง

3. ครูเล่าเรื่อง "เสียเพราะใคร"

4. เมื่อครูเล่าจบแล้วให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

4.1 นักเรียนคิดว่าลักษณะนิสัยการทำงานของบริษัทและปรีดีแตกต่างกันอย่างไร

4.2 นักเรียนว่าบริษัทมีลักษณะนิสัยที่เป็นข้อบกพร่องในการทำงานอะไรบ้าง สมมตินักเรียนมีนิสัยการทำงานคล้ายบริษัทจะมีผลต่อการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นอย่างไรบ้าง

4.3 นักเรียนคิดว่าถ้าบริษัทไม่ยอมปรับปรุงนิสัยการทำงานของคนให้ดีขึ้น จะเกิดผลเสียต่อการเรียนหรือการทำงานและต่อตัวบริษัทเองอย่างไรบ้าง

5. ครูสรุปเกี่ยวกับความเอาใจใส่ต่อการเรียน และสนทนาซักถามเกี่ยวกับงานบ้านบ้างว่าใครมีงานที่จะต้องทำเป็นหน้าที่ประจำที่บ้าน เป็นงานอะไร และนักเรียนทำตามหน้าที่นั้นทุกวันหรือไม่

6. ครูเล่าเรื่อง "พริกเป็นเหตุ"

7. เมื่อครูเล่าจบแล้วให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

7.1 โต้ง นิค และนุช เป็นคนอย่างไร

7.2 การทะเลาะทอดทิ้งงานที่เป็นหน้าที่ประจำของนิค ก่อให้เกิดผลเสียอย่างไรบ้างทั้งทางตรงและทางอ้อม

7.3 ถ้านักเรียนเป็นนุช เมื่อโคโนฟีสาวคุแบบนั้นจะรู้สึกอย่างไรบ้าง และมีผลต่อการปรับปรุงการทำงานของคนอย่างไรบ้าง

8. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การงานในด้านความเอาใจใส่ในหน้าที่ของตน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน

2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียน

เอกสารเรื่อง "เสียเพราะใคร"

ปรีดีกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง เขาเป็นนักเรียนที่ขยันและมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนปรีชาน้องชายของเขานั้นก็เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนเดียวกัน แต่ปรีชาเป็นคนชอบสนุกเฮฮาไปกับเพื่อนฝูงไม่ค่อยเอาใจใส่ในการเรียนเท่าที่ควร

ในห้องเรียนของปรีชา ครูวันเพ็ญสั่งให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดภาษาไทยที่เรียนไปในวันนี้มาส่งในวันรุ่งขึ้น ปรีดีกลับจากโรงเรียนถึงบ้านก็รีบเปลี่ยนเสื้อผ้า เก็บกวาดบ้านแล้วมานั่งทำการบ้านอยู่ ปรีชากลับมาถึงที่หลังเอากระเป๋าวางไว้ข้างประตูแล้วรีบคว้าลูกฟุตบอลเตรียมจะไม่เล่นกับเพื่อน ๆ ที่สนามนอกบ้าน ปรีดีจึงเรียกไว้แล้วบอกให้ปรีชาทำการบ้านเสียก่อน แต่ปรีชาก็ขอยก ว่าเล่นเสร็จแล้วค่อยกลับมาทำ

ปรีชากลับถึงบ้านอาบน้ำทานข้าวมีมือเย็นแล้วก็หยิบกระเป๋ามาเตรียมทำการบ้าน แต่ก็รู้สึกเพลียและง่วงจนเกินไปหลังจากนั่งทำไปได้สักครู ก็เก็บสมุดหนังสือเข้ากระเป๋าลงแล้วคิดว่าจะตื่นขึ้นมาทำในตอนเช้า

ตอนเช้าปรีดีแต่งตัวเรียบร้อยแล้วเข้าไปบอกปรีชาให้รีบแต่งตัวไปโรงเรียน เพราะกลัวว่าจะสาย ปรีชาคิดใจตื่นและรู้สึกกังวลใจที่ยังไม่ได้ทำการบ้าน แต่ก็ยังมีความหวังว่าจะรีบไปทำให้ทันที่โรงเรียนก่อนโรงเรียนเช้า

ปรีชามาถึงโรงเรียนเห็นเพื่อน ๆ กำลังเล่นฟุตบอลอยู่ในสนาม ก็รีบวางกระเป๋ามาเข้าไปเล่นด้วยจนถึงเวลาโรงเรียนเช้า

ในช่วงโมงภาษาไทย ปรีชากำลังลอกการบ้านของเพื่อน แต่ยังไม่ได้ทำเสร็จ ครูก็เดินมาเห็นเสียก่อนจึงซักไซ้สาเหตุ เมื่อครูไ้รู้เรื่องราวทั้งหมดแล้วครูเตือนปรีชา 3 ที และได้ตักเตือนให้ปรีชาเอาใจใส่การเรียนให้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะถ้าหากว่ามีความตั้งใจจริงแล้วปรีชาจะเรียนได้ดีไม่แพ้ปรีดีซึ่งเป็นพี่ชายอย่างแน่นอน

เอกสารเรื่อง "พริกเป็นเหตุ"

ครอบครัวนี้มีสมาชิก 5 คน คือ พ่อ ชื่อ นายสมศักดิ์ แม่ ชื่อ นางวิภา มีลูก 3 คน
เรียงตามลำดับดังนี้ คือ เด็กชายโต้ง เด็กหญิงนิต และเด็กหญิงนุช พ่อและแม่ถือให้ลูก ๆ
มีความรับผิดชอบโดยแบ่งงานบ้านให้ลูก ๆ ช่วยกันทำ แกนุชนองคนเล็กมักลืมทำงานที่เป็น
หน้าที่ประจำของตน เสมอทั้งที่หน้าที่ของนุชมีเพียงกรอกน้ำที่ต้มและเย็นแล้วใส่ขวดแช่ตู้เย็น

เวลาเย็นทุกคนในครอบครัวต่างทำงานตามหน้าที่ของตน นายสมศักดิ์ เมื่อเลิก
งานแล้วก็ทำงานบ้าน เช่น รดน้ำต้นไม้ ล้างรถ เป็นต้น โต้งก็ช่วยพ่อทำงาน ส่วนนางวิภา
และนิต ช่วยกันหุงข้าวทำกับข้าวเด็ก ๆ น้อย ๆ เมื่อถึงเวลาอาหารเย็น แม่และนิตช่วยกัน
จัดเตรียมโต๊ะอาหาร นุชเข้านั่งประจำที่เป็นคนสุดท้ายเพราะเพิ่งดูโทรทัศน์จบและลืมกรอก
น้ำใส่ขวดแช่ตู้เย็น ขณะที่ทุกคนกำลังรับประทานอาหาร เกิดเหตุการณ์ขึ้นคือ นิตเคี้ยวพริก
รับประทานแต่ไม่มีน้ำจิ้มในตู้เย็น หันไปต่อนุชที่ไม่ได้กรอกน้ำใส่ขวดแช่ตู้เย็นไว้ ซึ่งเป็น
หน้าที่ประจำที่จะต้องทำ

แผนการสอนครั้งที่ 5

หัวเรื่อง การเอาใจใส่ในงานที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 50 นาที

ความกิริยวชยอค

บุคคลเมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานจะต้องมีความเอาใจใส่ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง งานนั้นจนประสบความสำเร็จ และจะเกิดผลดีตามมา คือ ความไว้วางใจจากบุคคลอื่น ตรงกันข้ามถ้าบุคคลใดละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยงไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมายแล้วก็จะเกิดผลเสียหายแก่งานและตนเอง

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงคุณค่าของความรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ตนได้รับมอบหมาย
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตน ไม่ละเลยทอดทิ้งหน้าที่การงานที่ตนได้รับมอบหมาย

สื่อการเรียน

เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "นายสุคัจฉโมย" และ "เจ้าชาย"

กิจกรรมในการเรียนการสอน

1. ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างหรือเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับงานที่นักเรียนเคยได้รับมอบหมายจากที่บ้านหรือทางโรงเรียนให้ทำเป็นครั้งคราวอะไรบ้าง และนักเรียนปฏิบัติตามหรือไม่
2. ครูแจกเอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "นายสุคัจฉโมย" ให้ให้นักเรียนทุกคนอ่าน

3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

3.1 สีน สาน และสุค มีนิสัยที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

3.2 ถ้านักเรียนถูกได้รับมอบหมายให้ไปเผ่าที่เก็บผลส้มเพื่อจับโมยเหมือนสิน สาน และสุค แล้วนักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร และในคืนนั้นอากาศหนาวเย็นมากเช่นเดียวกัน

3.3 สมมตินักเรียนเป็นสิน หรือสาน เมื่อถูกทำโทษแบบนี้นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร และควรประพฤติตนในอย่างไรบ้าง เพื่อให้เกิดความไว้วางใจจากบุคคลอื่น

3.4 ถ้านักเรียนคิดจะมีเพื่อนร่วมทำงานสักคน นักเรียนจะเลือกเพื่อนที่มีนิสัยเหมือน สินหรือสาน หรือสุค เพราะเหตุใด

4. ครูบอกให้นักเรียนตั้งใจฟังเรื่องที่จะเล่าให้ฟัง ก่อนเริ่มเล่าเรื่องครูสนทนากับถามนักเรียนว่าใครเคยเข้าค่าย เช่น ลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้นบ้าง เวลาเข้าค่ายนักเรียนเคยได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่รับผิดชอบทำอะไรบ้าง

5. ครูเล่าเรื่อง "เข้าค่าย"

6. เมื่อครูเล่าจบแล้วให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

6.1 นักเรียนคิดว่าเด็กเป็นคนอย่างไร

6.2 นักเรียนคิดว่าคนที่เด็กไม่รู้จักหน้าที่และขาดความรับผิดชอบทำให้เกิดผลเสียต่อการทำงานร่วมกับเพื่อนและต่อตนเองอย่างไร

6.3 ถ้าสมมติเพื่อนในกลุ่มของนักเรียนมีคนที่ขาดความรับผิดชอบต่อการทำงาน นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรกับเพื่อนคนนี้ และจะช่วยให้เขามีความรับผิดชอบมากขึ้นได้อย่างไร

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงผลดีของการไม่ละเลยทอดทิ้งหน้าที่และผลเสียของการละเลยทอดทิ้งหน้าที่การทำงานที่ตนได้รับมอบหมาย และครูยกตัวอย่างพนักงานรถไฟที่มีหน้าที่สับรางรถไฟ ถ้าทอดทิ้งหน้าที่แล้วจะเป็นอย่างไรประกอบ และสรุปถึงการกระทำที่แสดงว่ามีความเอาใจใส่ในหน้าที่การทำงาน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการที่นักเรียนยกตัวอย่างหรือเล่าประสบการณ์
2. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
3. สังเกตจากการอภิปรายและสรุปของนักเรียน

เอกสารที่แจกให้สมาชิก

ชายชราผู้หนึ่งมีบุตร 3 คน คนโตชื่อ ดิน นับว่าเป็นผู้ที่เฉลียวฉลาดที่สุดในบรรดาพี่น้องทั้งหมด คนกลางชื่อसान มีสติปัญญาปานกลาง ส่วนคนสุดท้องชื่อสุค เป็นคนที่เฉลียวฉลาดน้อยแต่ทว่ามีความน่าใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นเสมอ ไม่ว่าใครจะทำอะไรเขาก็จะมักถูกชักจูงไปช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ หรือถ้าเขาได้รับมอบหมายให้ทำอะไรเขาก็จะรับผิดชอบหน้าที่ของเขาอย่างเต็มความสามารถ

ชายชราผู้เป็นบิดาได้ปรึกษากับบุตรทั้งสามว่า สัมที่เก็บไว้ในถังเพื่อจะวิ่งไปขายนั้นถูกขโมยไปจำนวนหนึ่งอยู่เสมอ อยากจะจับให้ได้ว่าใครเป็นขโมย จึงมอบหน้าที่ให้สินไปเฝ้าสัมที่โรงเก็บสัม

ที่โรงเก็บสัม ดินนั่งเฝ้าอยู่สักครู่หนึ่งก็รู้สึกเกียจคร้านจึงนอนหลับไปจนรุ่งเช้า เมื่อตื่นขึ้นมาพบว่าสัมถูกขโมยไปเช่นเดิม ดินจึงเอาจาน้ำราดตัวจนเปียกแล้วกลับบ้านไป บอกชายชราผู้เป็นบิดาว่า เขาวิ่งไล่ตามขโมยไม่ทันเพราะตกน้ำเสียก่อนเนื่องจากมันมีคามาก ชายชราจึงบอกสานให้ไปเฝ้าแทนในคืนต่อมา

ที่โรงเก็บสัม สานนั่งเฝ้าเพราะความหนาวเย็น และด้วยความเกียจคร้าน ก็ล้มตัวลงนอนแล้วเผลอหลับไปเช่นกัน ตอนเช้าเมื่อพบว่าสัมหายไปอีก สานจึงรีบเอาจาน้ำผสมตามตัวแล้วกลับไปบอกบิดาว่า เขาวิ่งไล่ขโมยจนเหงื่อท่วมตัว แล้งใจไม่ทัน สุดท้ายคืนนี้เรื่องราวเช่นนั้นเขาจึงรีบอาบน้ำคิดว่าจะไปเฝ้าสัมบ้าง

ที่โรงเก็บสัม สุคนั่งเฝ้าด้วยความอดทนแม้จะง่วงสักระยะก็ยังไม่ยอมนอน พอตกึกที่สุดก็ได้ยินเสียงกุกกักอยู่แถวหลังสัม เขาจึงค่อย ๆ ย่องไปดูก็พบว่ามียักษ์คนหนึ่งกำลังขโมยสัมใส่ถุงอยู่ สุคจึงย่องไปทางคานหลังแล้วจับตัวยักษ์คนนั้นเอาไว้ได้ เมื่อเขาพาเด็กมาที่บ้าน บิดารูสึกดีใจมากที่สุดทำงานเป็นผลสำเร็จ จึงกล่าวชมเชยและให้เงินรางวัลเป็นการตอบแทน ส่วนดินกับสานก็ถูกตำหนิที่พูดโกหก และถูกลงโทษให้ทำงานในสวนแทนสุดเป็นเวลา 1 สัปดาห์

เอกสารเรื่อง "เข้าค่าย"

ครอบครัวของเล็กมีอยู่ด้วยกัน 5 คน คือ พ่อ แม่ และลูก ๆ 3 คน คือ โต้ง กลาง และเล็ก พ่อแม่ต้องการฝึกให้ลูก ๆ รู้จักหน้าที่และมีความรับผิดชอบร่วมกัน จึงแบ่งงานให้ลูก ๆ ทำ โต้งมีหน้าที่กวาดบ้าน ถูบ้าน กลางมีหน้าที่ช่วยแม่หุงข้าว ทำกับข้าว ส่วนเล็กมีหน้าที่รดน้ำและดูแลต้นไม้ในสวนหน้าบ้าน แต่เล็กมักลืมนำสายน้ำไปรดต้นไม้ที่เขาเอา ทำให้เล็กถูกพ่อดุบ่อย ๆ บางวันพี่ ๆ เพื่อนให้บริหรคนน้ำต้นไม้ก่อนหอกดื่ม แต่เล็กก็ผิดให้ครูโทรศัพท์จนจนกระทั่งเย็น พี่ ๆ ว่าค่ายต้องไปช่วยรดน้ำต้นไม้เสียเอง อยู่โรงเรียนเล็กก็ลืมทำการบ้าน ลืมทำเวรเสมอ ๆ จนเพื่อน ๆ ในกลุ่มไม่ค่อยมีใครไวใจและมอบหมายงานให้เล็กรับผิดชอบ

ที่โรงเรียนก่อนปิดเทอมปลาย ทางโรงเรียนจะพาลูกเสือไปเข้าค่ายพักแรมที่ต่างจังหวัด เด็ก ๆ พวกนี้ตั้งใจที่จะได้ไปเที่ยว

หลังจากการข่าวและเล่นกิจกรรมร่วมกันแล้ว เด็ก ๆ ต่างแยกย้ายกันไปพักผ่อนใหญ่ซึ่งเป็นนายหมู่ เรียกลูกหมู่ให้มานั่งล้อมวงหน้ากระโจมที่หักและแบ่งหน้าที่ในการอยู่เวรยามให้แต่ละคนรับผิดชอบ เล็กได้รับมอบหมายให้อยู่เวรต่อจากแดงตอนที่ 3 เมื่อได้รับมอบหมายและรู้หน้าที่ของตนแล้ว ทุกคนต่างก็แยกย้ายกันไปนอน

แดงเดินตรวจดูความเรียบร้อยรอบ ๆ ที่พักจนกระทั่งที่ 3 ซึ่งเป็นเวลาที่จะต้องเปลี่ยนยาม แต่ไม่เห็นเล็กออกมาสลับที่ จึงเข้าไปถาม เห็นเล็กกำลังนอนหลับสบายไม่มีท่าทางว่าจะตื่น แแดงจึงเข้าไปปลุก เล็กจึงตื่นขึ้นมาด้วยท่าทางงัวเงีย และทำห่าจะนอนต่อ จนแดงต้องเข้าไปตึงมือให้ลุกขึ้นไปอยู่ยาม ตนจะได้นอนบ้าง เล็กออกมานั่งสัปหงกและเผลอหลับไปจนกระทั่งเช้าเพื่อน ๆ ตื่นขึ้นมาแต่เช้าเพื่อเตรียมตัวทำอาหารและเดินทางไกล เห็นเล็กนั่งหลับก็เข้าไปปลุกให้ตื่น เสียงแคงกะโโคนมาจากหลังกระโจมว่าเสื้อผ้าลูกเสือที่ตากไว้หายไปหมดแล้ว เพื่อน ๆ จึงวิ่งเข้าไปดูและตกใจกันว่าใครขโมยไป แแดงบอกว่าตอนที่ตนอยู่ยาม เดินตรวจก็ยังไม่เห็นอยู่ ทุกคนจึงมองไปที่เล็ก ซึ่งเล็กก็มีท่าทางอึดอัดเพราะตนหลับยาม เล็กขอโทษที่ตนไม่รู้จักหน้าที่และขาดความรับผิดชอบเพื่อน ๆ หลายคนบอกว่ากลัวผู้กำกับดู ที่ไม่มีชุดลูกเสือใส่ เล็กไปบอกทำให้เพื่อนเลิกร้อน

จึงขอรับผิดชอบกับตัวเอง แต่ใหญ่บอกว่าทุกคนอยู่กลุ่มเดียวกัน เมื่อเกิดอะไรขึ้น ก็ต้อง
 รับผิดชอบร่วมกัน แล้วทั้งหมดก็พากันไปหาผู้กำกับ เพื่อรายงานสิ่งที่เกิดขึ้นให้ทราบ
 ผู้กำกับบอกว่าคนไปเดินเก็บมาเองเพราะกลัวหาย แล้วก็เตือนให้ลูกเสือรู้จักระมัดระวัง
 และให้วิชาลูกเสือให้เป็นประโยชน์ ให้รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน เด็ก ๆ
 ตีใจที่ไ้ของคืน แต่เด็กได้บทเรียนที่คุ้มค่า และสัญญากับตัวเองว่าต่อไปคนจะไม่ละเลย
 หน้าที่และขาดความรับผิดชอบเพราะนอกจากจะทำให้ตนเองเดือดร้อนแล้ว ยังทำให้เพื่อน ๆ
 เดือดร้อนและไม่ได้รับความไว้วางใจในการมอบหมายงานให้ทำอีกด้วย

แผนการสอนครั้งที่ 6

หัวเรื่อง ความเพียรพยายามในการทำงาน

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

ในการทำงานบางครั้งก็มีอุปสรรคหรือปัญหาเกิดขึ้น บุคคลที่มีความอดทน ไม่ย่อท้อต่อการทำงานจะต้องพยายามแก้ไขปัญหานั้นด้วยตนเองอย่างสุดความสามารถ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ นักเรียนมีความอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการทำงาน
2. เพื่อให้ นักเรียนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

สื่อการเรียน

เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น" และ นิทานเรื่อง "คนไข้ของนายกองเกรียน" (อยู่หน้า 104)

กิจกรรมในการเรียนการสอน

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความหมายของคำว่า "ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น" ให้นักเรียนยกตัวอย่างประกอบความหมายของคำนี้ด้วย
2. ครูเล่าเรื่อง "ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น"
3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 วาสนา และปัทมา เป็นคนอย่างไร
 - 3.2 สมมตินักเรียนเป็นวาสนาเมื่อทำดอกไม้ไม่ได้ จะกระทำเช่นเดียวกับ วาสนาหรือไม่ เพราะเหตุใด

3.3 สมมตินักเรียนเป็นบัณฑิตจะใช้วิธีในการแก้ปัญหาของตนเองเกี่ยวกับ บัณฑิตหรือไม่ ถ้าไม่ใช่ นักเรียนมีวิธีอื่นอย่างไรบ้างเพื่อให้งานนั้นเสร็จตามกำหนด

4. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับความหมายของคำว่า "ความเพียรพยายามในการทำงาน" และครูเล่านิทานเรื่อง "คนใช้ของนายกองเกวียน" ประกอบ **ด้วยว่า** ความเพียรพยายามเป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในการทำงานได้อย่างดี

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการอภิปรายและสรุปของนักเรียน

เอกสารเรื่อง "ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น"

วาสนาและปัทมาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ทั้งสองอยู่ห้องเดียวกันและเป็นเพื่อนที่สนิทสนมกันมาก วันหนึ่งในชั่วโมงวิชาการงาน ครูได้สอนให้นักเรียนประดิษฐ์ดอกไม้จากกระดาษแข็งหน้า หลังจากครูได้อธิบายวิธีทำ พร้อมทั้งแสดงให้ดูแล้ว ครูก็สั่งให้นักเรียนทำมาส่งคนละ 2 ดอกในตอนท้ายชั่วโมง ทั้งวาสนาและปัทมาต่างก็ไม่ถนัดทางด้านงานฝีมือประเภทนี้ เมื่อลงมือทำไปได้สักครู วาสนาก็รู้สึกโมโหที่ทำไม่ได้จึงขว้างกระดาษทิ้งแล้วเอาหนังสืออ่านเล่นขึ้นมาอ่านแทน ส่วนปัทมาซึ่งก็ทำไม่ได้เช่นเดียวกันได้ดูไปหาสมุดคู่มือซึ่งเป็นคู่มือที่มีความสามารถทางด้านนี้ เป็นพิเศษ สมุดคู่มือจึงช่วยสอนปัทมาให้ค่อย ๆ ลองทำดูซึ่งในตอนแรกปัทมาก็ทำไม่ค่อยได้ แต่หลังจากที่ปัทมาได้พยายามทำใหม่หลาย ๆ ครั้งก็สามารถทำได้เหมือนคนอื่น ๆ

ใกล้หมดเวลาครูก็เรียกให้นักเรียนนำดอกไม้มาส่ง ปรากฏว่า มีวาสนาเพียงคนเดียวที่ไม่ได้ทำโดยอ้างเหตุผลว่าทำไม่ได้ ครูจึงเรียกปัทมาลุกขึ้นมาถามว่าปัทมา ทำได้อย่างไร เมื่อปัทมาเล่าวิธีการของตนให้เพื่อนฟัง ครูก็ชมเชยปัทมาว่ามีความเพียรพยายามดีมาก แล้วครูก็สอนให้วาสนาเอาอย่างปัทมาและสั่งให้วาสนาทำดอกไม้ส่งตอนเลิกเรียน

แผนการสอนครั้งที่ 7

หัวเรื่อง ความละเอียดรอบคอบในการทำงาน

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

ความละเอียดรอบคอบ เป็นลักษณะพฤติกรรมหนึ่งของผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อนำที่ทำงาน คือการรู้จักคิดใคร่ครวญในงานที่จะทำเพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์ รู้จักคิดก่อนทำว่า งานนั้นจะมีผลเสียอย่างไรบ้าง และเมื่อทำงานเสร็จแล้วต้องตรวจทานว่าถูกต้องเรียบร้อยดีหรือยัง

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดก่อนทำเพื่อให้งานนั้นถูกต้องและสมบูรณ์
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักตรวจทานงานที่ทำว่าถูกต้องเรียบร้อยหรือไม่

สื่อการเรียนรู้

เอกสาร เรื่องสั้นเรื่อง "วาริจอมสะเพร่า"

กิจกรรมในการเรียนการสอน

1. ครูสนทนากับถามนักเรียนว่าใครเคยรับผิดชอบดูแลบ้านแทนพ่อแม่บ้าง และนักเรียนปฏิบัติอย่างไร
2. ครูเล่าเรื่อง "วาริจอมสะเพร่า"
3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 สมมตินักเรียนเป็นวาริอยู่ดูแลบ้านตามคำพิงเฉพาะพี่ ๆ น้อง ๆ จะรู้สึกละอายอย่างไร

3.2 นักเรียนคิดว่า วารี่มีความรับผิดชอบในการดูแลบ้านของมากหรือน้อย เพราะเหตุใด

3.3 นักเรียนคิดว่า ถ้าวารี่เดินตรวจดูความเรียบร้อยภายในบ้านอีกครั้งก่อนนอน จะเกิดเหตุการณ์แบบนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด

3.4 วารี่มีนิสัยการทำงานอย่างไร นิสัยที่ไม่ดีของวารี่สามารถฝึกหรือปรับปรุงได้หรือไม่ ถ้ามีนักเรียนคิดว่าควรฝึกหรือปรับปรุงอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน

4. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงการทำงานอย่างมีความละเอียดรอบคอบ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการอภิปรายและสรุปของนักเรียน

เอกสารเรื่อง "วาริจอมสะเพรา"

ครอบครัวของวาริมืออยู่ด้วยกัน 4 คน คือ พ่อ แม่ วาริ และอำพล ซึ่งเป็นน้องคนเล็ก ทั้งวาริและอำพลต่างก็มีหน้าที่ทำงานบ้านเพราะพ่อแม่ต้องการฝึกให้เขาทั้งสองรู้จักรับผิดชอบ อำพลมีหน้าที่รดน้ำต้นไม้และล้างจาน ส่วนวารินั้นต้องกวาดบ้าน และช่วยแม่ทำอาหาร การทำงานของวารินั้นมักบกพร่องอยู่เสมอ เช่น ลืมปิดแก๊สเมื่อปรุงอาหารบ้าง ลืมถอดปลั๊กเตารีด เป็นต้น ซึ่งความบกพร่องเหล่านี้ทำให้พ่อแม่ของวาริหนักใจอยู่เสมอ

พ่อกับแม่เรียกลูกทั้งสองมาบอกให้ทราบว่าจะต้องไปทำธุระที่ต่างจังหวัดและต้องค้างคืนด้วย แม่กำชับวาริว่าก่อนเข้านอนต้องตรวจตราทุกสิ่งทุกอย่างในบ้านให้เรียบร้อยก่อน วาริรับคำแม่เป็นอย่างดี

วาริและอำพลนั่งดูโทรทัศน์อยู่ ลึกครู่อำพลก็รู้สึกง่วงจึงลุกไปปิดประตูหน้าต่างแล้วชวนวาริขึ้นนอน วาริบอกว่ายังไม่ง่วงและอยากดูโทรทัศน์ต่อ วาริจึงบอกให้อำพลเปิดหน้าต่างเอาไว้ก่อนแล้วตนจะปิดเอง เมื่ออำพลขึ้นนอนแล้ววารินอนดูโทรทัศน์ไปลึกครู่ใหญ่ก็เข็ดหลาบ หันขึ้นมาอีกทีก็จบบรรยากาศการหมดทุกของแล้วจึงรีบปิดโทรทัศน์แล้วขึ้นนอน

พ่อกับแม่กลับมาถึงบ้านตอนเช้าพบว่าประตูเปิดอยู่ ชาวของถูกรื้อคนและของมีราคาพวกวิทยุโทรทัศน์ ถูกขโมยไป จึงรีบขึ้นไปปลุกอำพลและวาริมาซักถาม ในที่สุดก็ได้ความว่าขโมยเข้ามาในบ้านได้เพราะวาริลืมปิดหน้าต่างก่อนเข้านอน แม่จึงเรียกวาริมาเขียน 3 ที่ และชี้ให้เห็นถึงผลของการขาดความรอบคอบ รวมทั้งถูกขโมยโทรทัศน์อีก 1 เครื่อง เพราะแม่จะยังไม่ซื้อใหม่เป็นการลงโทษที่วาริไม่รับผิดชอบตามที่แม่ได้กำชับไว้แล้ว

แผนการสอนครั้งที่ 8

หัวเรื่อง การตรงต่อเวลาในการทำงาน

เวลา 50 นาที

ความครอบคลุม

การตรงต่อเวลาและหน้าที่เป็นลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ฝึกได้ ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงว่าเป็นผู้ที่ตรงต่อเวลาในการทำงาน คือ ทำงานได้เสร็จทันเวลาที่กำหนด รู้จักรักษาเวลาตามนัด และรู้จักว่าเวลาไหนควรทำอะไร การไม่ตรงต่อเวลาและหน้าที่ขาดความมีระเบียบวินัย ทำให้เกิดผลเสียหายแก่งานและตนเอง

จุดมุ่งหมาย

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของการตรงต่อเวลาได้
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตรงต่อเวลาในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้งานนั้นประสบผลสำเร็จ
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักประโยชน์ของการตรงต่อเวลา และโทษของการไม่ตรงต่อเวลา

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "เฉื่อยชมนี่อะไร" และ "เรื่องซกมมาโนช"
2. วัสดุที่ใช้ กระดาษ ปากกา

กิจกรรมในการเรียนการสอน

1. ครูสนทนารักถามนักเรียนเกี่ยวกับการมาโรงเรียน ใครบ้างที่มาทันโรงเรียนเข้าทุกวัน และใครบ้างที่เคยมาไม่ทันเวลาบ่อย ๆ เพราะเหตุใด
2. ครูเล่าเรื่อง "เฉื่อยชมนี่อะไร"

3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 เจื้อย เป็นคนอย่างไร
 - 3.2 สมมตินักเรียนเป็นเจื้อย ซึ่งเป็นคนเหตุที่ทำให้ทีมฟุตบอลถูกตัดสิทธิ์จะรู้สึกอย่างไร และเพื่อนไม่ยอมพูดคุยจะรู้สึกอย่างไร
 - 3.3 การไม่ตรงต่อเวลาของเจื้อยก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างไรบ้าง และถ้าเจื้อยเป็นคนตรงต่อเวลาจะเกิดผลอย่างไรบ้าง
 - 3.4 สมมตินักเรียนมีลักษณะนิสัยเหมือนเจื้อยโดยไม่คิดที่จะปรับปรุงแก้ไขนิสัยให้ดีขึ้น ถ้านักเรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีงานที่จะต้องรับผิดชอบอยู่ด้วยจะเกิดผลเสียหายแก่ตนเองและงานอย่างไรบ้าง
4. ครูซักถามนักเรียนว่าใครเคยเดินทางโดยรถไฟบ้าง ถ้าไปไม่ตรงต่อเวลาที่กำหนดไว้แล้วจะเป็นอย่างไร และครูเล่าเรื่อง เรื่องของมาโนช ให้นักเรียนฟัง
5. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - 5.1 มาโนช เป็นคนอย่างไร
 - 5.2 ในการทำงานกลุ่มถ้านักเรียนมีเพื่อนร่วมงานแบบมาโนช นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร และอยากให้ร่วมทำงานด้วยกันอีกหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 5.3 สมมตินักเรียนเป็นมาโนช พอรู้ว่าครูวิจารณ์ลักษณะแผนการหารายงานกลุ่มของตนเท่ากันหมด นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
 - 5.4 ถ้านักเรียนเป็นโค้ชของทีมหรือไม่ตรงต่อเวลาเหมือนเจื้อย และมาโนช นักเรียนจะมีหลักในการปฏิบัติตนในเรื่องนี้ให้ดีขึ้นอย่างไร
6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความหมายของการตรงต่อเวลา ประโยชน์ของการตรงต่อเวลา และโทษของการไม่ตรงต่อเวลา

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการอภิปรายและสรุปของนักเรียน

เอกสารเรื่อง "น้อยสมชื่อ"

น้อยเป็นนักฟุตบอลที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมทีมของโรงเรียนเพื่อไปแข่งขันกีฬาระดับจังหวัด ดังนั้นเขาจึงต้องไปโรงเรียนตั้งแต่เช้าและกลับบ้านเย็นกว่านักเรียนอื่น ๆ ครูปรีชาจึงเป็นผู้นับว่าน้อยเป็นนักฟุตบอลทุกคนมาวิ่งออกกำลังกายในคอนกรีต ส่วนตอนเย็นก็เป็นการซ้อมฟุตบอลเพื่อการแข่งขัน

ครูปรีชา กำลังคุยกับนักฟุตบอลวิ่งออกกำลังกายอยู่ในสนาม เมื่อใกล้เวลาโรงเรียนเขาเตือนถึงวิ่งกระดี่กระด๊าเข้ามาหาครูปรีชาและกล่าวขอโทษที่เขาขาดเวลา ครูปรีชาจึงเตือนน้อยว่าขอให้พยายามรักษาเวลาด้วยเพราะน้อยมักจะมาช้าอยู่เป็นประจำและครูปรีชายังบอกน้อยอีกว่า ที่จริงแล้วครูปรีชาจะเอาคนอื่นมาเล่นแทนน้อยก็ได้แต่เห็นว่าน้อยรักกีฬาฟุตบอลและเป็นตัวสำคัญของทีม จึงอยากให้น้อยปรับปรุงตัวสำหรับการแข่งขันที่จะมีขึ้นอีกในไม่ช้า

ครูปรีชาเรียกนักฟุตบอลทุกคนมาเพื่อนัดหมายเกี่ยวกับการแข่งขันในวันรุ่งขึ้นและย้ำให้ทุกคนตรงเวลา เพราะจะต้องใช้เวลาเดินทางไปแข่งขันที่สนามกีฬาจังหวัด เมื่อเลิกประชุมครูปรีชาได้เรียกน้อยมาพบตามลำพังและย้ำกับน้อยเป็นพิเศษอีกครั้งที่น้อยก็รับคำเป็นอย่างดี

รุ่งเช้าครูปรีชา กับทีมฟุตบอลกำลังรดกอยเล็กน้อยด้วยความกระวนกระวายใจเมื่อเลยเวลานักไปครึ่งชั่วโมง ครูปรีชาจึงสั่งให้ออกวิ่งถึงขณะนั้นน้อยก็วิ่งมาถึงพอดีแม้ว่าครูปรีชาจะได้ตัวน้อยมาร่วมทีมแต่ก็ไม่สามารถลงแข่งขันได้เพราะทีมฟุตบอลของครูปรีชาไปรายงานตัวไม่ทัน ทางสนามจึงตัดสินใจไป ทุกคนต่างก็เสียใจที่ไม่มีโอกาสลงแข่งขันและไม่มีใครอยากพูดกับน้อยเลย

เอกสารเรื่อง "เรื่องของมาโนช"

มานะและเพื่อนอีก 3 คน คือ มาลี รุ่งโรจน์ และมาโนช ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ให้ทำรายงานมาส่ง 1 เรื่อง พร้อมทั้งเตรียมตัวรายงานหน้าชั้นด้วย

เช้าวันศุกร์ มานะกับเพื่อน ๆ ในกลุ่มได้ปรึกษางานกัน ในที่สุดก็ได้ตกลงแบ่งหัวข้อกันไปค้นคว้า แล้วนัดกันว่าในเช้าวันเสาร์เวลา 9.00 น. ให้ทุกคนนำงานที่แบ่งไปแล้วนั้นมารวมกันเพื่อจะได้สรุปเรื่องไว้รายงานในวันจันทร์ที่จะถึง

เช้าวันเสาร์ทุกคนมาโรงเรียนตรงตามเวลานัดพร้อมทั้งงานที่ได้รับมอบหมายให้ไปค้นคว้า ยกเว้นมาโนชเพียงคนเดียว ทุกคนรอมาโนชจนกระทั่งเที่ยงก็ไม่มีแววว่าเขาจะมา ในที่สุดทุกคนต้องจำใจทำรายงานโดยขาดเนื้อหาส่วนที่มาโนชรับผิดชอบไป

วันจันทร์ในชั่วโมงสังคม หลังจากมานะซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มออกมารายงานจบแล้ว ครูวิโรจน์ได้ถามมานะว่าทำไมรายงานของกลุ่มจึงมีเนื้อหาไม่ครบตามที่ได้กำหนดไว้ มานะจึงเล่าสาเหตุให้ครูฟัง แม้ว่าจะเป็นความผิดของมาโนชเพียงคนเดียว ครูวิโรจน์ก็หักคะแนนของทุกคนเท่ากันเพราะถือว่าเป็นงานของกลุ่ม ทำให้มานะ มาลี และรุ่งโรจน์โกรธมาโนชมาก

แผนการสอนครั้งที่ ๕

หัวข้อเรื่อง การยอมรับในการกระทำของตน

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การทำงานที่ต้องรับผิดชอบ เมื่อผลที่ออกมาจะดีหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับยอมรับในการกระทำของตนเอง ถ้าผลที่ออกมาไม่ดีควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนกล้ายอมรับความจริงในสิ่งที่ตนกระทำ

สื่อการเรียนรู้

เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "แจกันแตก"

กิจกรรมในการเรียนการสอน

1. ครูสนทนากับนักเรียน ใครที่เคยทำข้าวของของคนอื่นเสียหายบ้าง และกล้ายอมรับการกระทำนั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด
2. ครูบอกให้นักเรียนทุกคนตั้งใจฟังเรื่องที่ครูจะเล่าให้ฟัง
3. ครูเล่าเรื่อง "แจกันแตก"
4. เมื่อครูเล่าจบแล้วให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - 4.1 นักเรียนคิดว่า ปิยะพรเป็นคนอย่างไร มีข้อดีหรือมี ข้อเสียบ้าง
 - 4.2 สมมตินักเรียนเป็นอมรรักษ์ เมื่อถูกทำโทษจะรู้สึกอย่างไร
 - 4.3 สมมตินักเรียนเป็น ปิยะพร และรู้ว่าอมรรักษ์ถูกทำโทษ ทั้งที่อมรรักษ์ไม่มีความผิดเลย นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
 - 4.4 ถ้าปิยะพร ไม่ยอมรับสารภาพกับคุณป้าจะเกิดผลเสียกับตนเองอย่างไรบ้าง และถ้ายอมรับสารภาพจะเกิดผลดีกับตนเองอย่างไรบ้าง

5. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงพฤติกรรมการยอมรับผลการกระทำในอันที่เป็นหน้าที่การงานของตน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

เอกสารเรื่อง "แจกันแตก"

คุณป้าละมัยเป็นคนโสดอายุประมาณ 50 ปี ได้รับอุปการะหลาน ซึ่งไม่มีที่พึ่งไว้ 2 คน คือ นิยะพรกับอมรรักษ์ ทั้งสองมีอายุไล่เลี่ยกันจึงสนิทสนมกันได้ดี

เช้าวันหนึ่งคุณป้าจะไปธุระนอกบ้าน จึงได้มอบหมายให้หลานทั้งสองช่วยกันเก็บกวาด โดยนิยะพรทำที่บริเวณชั้นบน ส่วนอมรรักษ์ทำบริเวณชั้นล่าง ทั้งสองต่างก็ตั้งใจจะทำงานเป็นอย่างดี เมื่องานจวนจะเสร็จนิยะพรถือไม้กวาดและถังผงเดินลงมาจากข้างบนไปปักเอาแจกันลายครามของคุณป้าตกลงมาแตก บังเอิญอมรรักษ์กำลังอยู่ในห้องน้ำจึงไม่ได้ยินเสียง นิยะพรจึงรีบเก็บกวาดเศษแจกันไปทิ้งเพื่อไม่ให้อมรรักษ์ทราบ

คุณป้ากลับมาถึงบ้านก็กล่าวชมที่หลานทั้งสองมีความรับผิดชอบดี แต่เมื่อคุณป้าสังเกตเห็นว่าแจกันบนหลังตู้หายไปก็ซักถามขึ้น อมรรักษ์นั่งเงยบเพราะไม่รู้เรื่อง แต่นิยะพรนิ่งเพราะกลัวความผิด เมื่อไม่มีใครยอมรับคุณป้าก็ตัดสินใจลงโทษอมรรักษ์โดยหักขนมเป็นเวลา 10 วัน เพราะถือว่าอมรรักษ์เป็นผู้รับผิดชอบการเก็บกวาดชั้นล่าง

อมรรักษ์นั่งร้องไห้เสียใจที่ตนถูกลงโทษโดยไม่มีความผิด ส่วนนิยะพรเกิดความละอายใจที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน วันรุ่งขึ้นนิยะพรจึงตัดสินใจเข้าไปสารภาพความจริงกับคุณป้า คุณป้ารู้ว่านิยะพรไม่ได้ตั้งใจจะทำให้ของเสียหายจึงลงโทษและสอนนิยะพรให้รู้จักรับผิดชอบ พร้อมทั้งให้นิยะพรไปขอโทษอมรรักษ์ด้วยทำให้เขาถูกตำหนิ

แผนการสอนครั้งที่ 10

หัวเรื่อง การปรับปรุงงานในหน้าที่ของตน

เวลา 50 นาที

ความคิดรวบยอด

ในการทำงานบุคคลควรรู้จักติดตามผลงานของตนที่ได้ทำไปแล้ว ถ้าไม่ก็จะต้องพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักเรียนรู้จักติดตามผลงานที่ตนได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

สื่อการเรียน

เอกสารเรื่องสั้นเรื่อง "เรื่องของวิภา"

กิจกรรมในการเรียนการสอน

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ เช่น ผลการเรียนรู้เป็นอย่างไร วิชาไหนเรียนไม่ค่อยรู้เรื่องหรือมีผลการเรียนไม่ค่อยดี และนักเรียนแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร

2. ครูเล่าเรื่อง "เรื่องของวิภา"

3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

3.1 วิภา เป็นคนอย่างไร

3.2 ถ้านักเรียนเป็นวิภาซึ่งเคยเรียนหนังสือดี แต่พอรู้ว่าผลการสอบของตนได้คะแนนน้อยกว่าคนอื่นซึ่งเคยเรียนน้อยกว่าตนจะรู้สึกอย่างไร

3.3 ครูให้นักเรียนช่วยกันบอกวิธีการเรียนเพื่อให้ผลการเรียนดีขึ้นจะเป็นวิธีการอย่างไรก็ได้

4. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงความจำเป็นในการที่บุคคลต้องมีการปรับปรุง
 งานที่เป็นหน้าที่ของตนหรือการเรียนของตนให้ดีขึ้น

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

เอกสารเรื่อง "เรื่องของวิภา"

วิภาและนารี จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเดียวกัน วิภาเป็นเด็กที่ขยันและสติปัญญาดีจึงมีผลการเรียนอยู่ในระดับดีมาก ส่วนนารีก็ขยันไม่แพ้วิภา แต่สติปัญญาค่อยกว่าจึงอยู่ในระดับดีพอใช้ ทั้งสองต่างก็ศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเดียวกัน

ที่ห้องสมุดวิภาและนารีกำลังนั่งคุยถึงผลการสอบครั้งแรก นารีแสดงความยินดีด้วยที่วิภาได้คะแนนสูงสุดของห้อง ครูประจำชั้นเดินผ่านมาเห็นก็กล่าวชมเชยทั้งสองคนที่เอาใจใส่ในการเรียนดีมาก

ในคาบพัก วิภาอยู่ในกลุ่มเพื่อน ๆ กำลังคุยถึงเรื่องที่ไปเที่ยวเมื่อสัปดาห์ก่อน และกำลังจะไปดูภาพยนตร์ในวันเสาร์ที่จะถึง เพื่อนบอกให้วิภาชวนนารีไปด้วย วิภาทำหน้าที่แนะนำและบอกกับเพื่อนว่านารีเป็นหนอนหนังสือชวนไปไหนก็ไม่เคยไปสักครั้ง

ในชั่วโมงเรียนครูประจำชั้นประกาศผลสอบกลางภาค ปรากฏว่านารีได้คะแนนสูงสุดของห้อง แต่วิภาไม่ติดอันดับ 1 ใน 5 เลย เมื่อเลิกเรียน วิภานั่งเฝ้ารอผู้คนแถวในห้อง สักครูนารีจึงเดินเข้ามาหาและพูดเพื่อนสติวิภาว่า วิภาเคยเรียนเก่งกว่าตนแต่ที่พลาดไปในครั้งนี้ก็เพราะเอาใจใส่การเรียนน้อยไป มัวแต่หวังเที่ยวเตร่สนุกสนาน อยากให้วิภาทำตัวเหมือนเมื่อตอนเข้าเรียนใหม่ ๆ

ในห้องเรียน วิภาพูดเปรียบกับนารีว่าผลการสอบครั้งที่ 3 จะเป็นอย่างไรบ้างก็ไม่รู้ ครูประจำชั้นเดินเข้ามาแล้วประกาศผลสอบปรากฏว่าวิภาได้คะแนนได้เป็นอันดับสองของห้อง และครูยังพูดสอนนักเรียนอื่น ๆ ให้อุทิศอย่างวิภาว่าเป็นผู้ที่รู้จักปรับปรุงการเรียนของตน จึงมีผลการเรียนดีขึ้นมาก

แผนการสอนครั้งที่ 11

หัวเรื่อง สรุป

เวลา 50 นาที

ความถี่ความบ่อย

สรุปข้อคิดและสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในการสอนตามปกติเกี่ยวกับ
เรื่องความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

จุดมุ่งหมาย

นักเรียนสามารถสรุปเนื้อหาของความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานได้

สื่อการเรียน

วัสดุที่ใช้ สมุด ปากกา

กิจกรรมในการเรียนการสอน

1. ครูตั้งปัญหาให้นักเรียนช่วยกันตอบดังนี้
 - 1.1 พฤติกรรมที่แสดงว่าไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานมีอะไรบ้าง
 - 1.2 บุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของตนจะเกิดผลดีอย่างไรบ้าง และถ้าบุคคลไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของตนจะเกิดผลเสียอย่างไรบ้าง
2. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปถึงพฤติกรรมของบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของตนแล้วเขียนลงสมุด
3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้
4. ครูกล่าวปิดโปรแกรมการเข้าร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการตอบปัญหของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามความพึงพอใจต่อหน้าที่การงาน

และ

คุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจต่อหน้าที่การงาน

กระดาษคำตอบ

ข้อ	ก ทำ	ข ไม่ทำ	ค ไม่แน่ใจ
๐		✕	
๐๐	✕		

ข้อ (๐) หมายความว่า ถ้านักเรียนเป็นวิภา นักเรียนจะไม่ทำเช่นเดียวกับวิภา

ข้อ (๐๐) หมายความว่า ถ้านักเรียนเป็นมังกร นักเรียนจะทำเช่นเดียวกับมังกร

ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบให้นักเรียนขีด ----- ทับข้อที่ไม่ต้องการแล้วขีด ✕ ลงในช่องใหม่ตามต้องการ คำตอบของนักเรียนจะไม่มีผลต่อการสอบวิชาอื่น ๆ แล้วจะไม่นำไปเปิดเผยในที่ใด ๆ เป็นรายบุคคล ขอให้ให้นักเรียนตอบอย่างสบายใจและตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. ปรีชากำลังทำการบ้าน ซึ่งต้องส่งพรุ่งนี้ยังไม่เสร็จ แต่ประชามาชวนไปดื่มจักรยานและจะเลี้ยงขนมปรีชาด้วย ดังนั้นปรีชาจึงไปกับประชาและตั้งใจจะไปลอกการบ้านที่ตนยังทำไม่เสร็จจากเพื่อนพรุ่งนี้เช้าที่โรงเรียน ถ้านักเรียนเห็นปรีชาจะทำเช่นนั้นหรือไม่

ก. ทำ

ข. ไม่ทำ

ค. ไม่แน่ใจ

2. นิยะรัตน์มีหน้าที่ทำความสะอาดบ้าน วันหนึ่งขณะที่เธอซักผ้าบนรั้วในบ้านของคุณป้าที่เธออาศัยอยู่ด้วย นิยะรัตน์ทำแจกันตกแตกและในเวลานั้นไม่มีใครอยู่บ้านเลย เมื่อคุณป้ากลับมาและถาม เนื่องจากนิยะรัตน์เกรงว่าคุณป้าซึ่งเป็นคนเจ้าระเบียบจะตำหนิและไม่ไว้ใจตน จึงบอกว่าแมวทำแจกันตกแตก ถ้านักเรียนเป็นนิยะรัตน์จะทำเช่นนั้นหรือไม่

ก. ทำ

ข. ไม่ทำ

ค. ไม่แน่ใจ

3. ทอศักดิ์ทำรายงานชิ้นหนึ่งส่งครู ก่อนจะส่งเขาต้องเสียเวลาอยู่นานในการ
 ตรวจสอบรายงานของเขาว่าเรียบร้อยหรือบกพร่องตรงไหนบ้าง เมื่อพบ
 ข้อบกพร่องเขาก็จะแก้ไขเสียใหม่ จนเพื่อน ๆ มักพูดว่าเขาเป็นคนขี้มดขี้มด
 ถ้านักเรียนเป็นทอศักดิ์จะทำเช่นนี้หรือไม่
 ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
4. นกมณีมีผลการเรียนอ่อนลง เนื่องจากเธอรู้ว่าเธอได้เวลาในการดูหนังสือ
 น้อย เพราะปกติเธอจะดูตอนเช้าก่อนมาโรงเรียนเท่านั้น ดังนั้นเธอจึงเพิ่ม
 เวลาในการดูหนังสือในตอนค่ำก่อนนอนอีกครั้งหนึ่ง ถ้านักเรียนเป็นนกมณีจะ
 ทำเช่นนี้หรือไม่
 ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
5. กมลเป็นหัวหน้ากลุ่มและนัดหมายให้ผู้ร่วมงานทุกคนมาทำรายงานพร้อมกันในเช้า
 วันเสาร์ที่โรงเรียน แต่เมื่อเช้าวันเสาร์กมลเกิดท้องเสียและกลัวว่าจะเสีย
 เวลาในนัดหมายกันไว้ ซึ่งบ้านกมลอยู่ใกล้โรงเรียนจึงได้คนที่บ้านมาบอกเพื่อน ๆ
 ที่โรงเรียนว่าตนท้องเสียอาจจะมาสายกว่าที่นัด แต่อย่างไรก็ตาม ถ้านักเรียน
 เป็นกมลจะทำเช่นนี้หรือไม่
 ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
6. ครูมอบหมายให้นักเรียนทุกคนทำงานชิ้นหนึ่งโดยประดิษฐ์จากเศษวัสดุมาส่ง
 คนละชิ้น กนกกรมีมารดาที่เก่งในเรื่องนี้ แต่กนกกรไม่มีความสามารถในด้านนี้
 เลย จึงให้มารดาทำแทนแล้วนำมาส่งครู ถ้านักเรียนเป็นกนกกรจะทำเช่นนี้
 หรือไม่
 ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
7. ครูลัดดาต้องไปประชุมจึงมอบหมายให้สมชาย ซึ่งเป็นหัวหน้าห้องดูแลเพื่อน ๆ
 แทน และในระหว่างที่ครูไปประชุมนั้นเพื่อน ๆ อายากจะออกไปเล่นข้างนอกห้อง
 จนอาจถึงอุบัติเหตุได้เพื่อนออกไปเล่นข้างนอกได้ ถ้านักเรียนเป็นสมชายจะทำ
 เช่นนี้หรือไม่
 ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ

13. ในวันอาทิตย์ พี่สาวของวิภามารับวิภาและน้อง ๆ ไปดูภาพยนตร์รอบค่ำซึ่งฉายวันนี้เป็นวันสุดท้าย วิภาอยากไปดูภาพยนตร์เรื่องนี้มาก แต่พรุ่งนี้เป็นวันสอบ ดังนั้นวิภาจึงไม่ไปดูหนังกับพี่สาวเพื่อดูหนังสื่อสอบ ถ้านักเรียนเป็นวิภาจะทำเช่นนี้หรือไม่
- ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
14. มณฑาได้รับมอบหมายให้ทำรายงานเรื่องหนึ่ง เธอพยายามศึกษาหาแนวทางจากตำราต่าง ๆ ปรัชญาครู และรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์พร้อมทั้งค้นคว้าตามห้องสมุดต่าง ๆ ที่พอจะไปหาได้ หลังจากการปรับปรุงแก้ไขจนดีแล้วจึงเขียนส่ง ถ้านักเรียนเป็นมณฑาจะทำเช่นนี้หรือไม่
- ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
15. มงคลเป็นหัวหน้าทำงานกลุ่ม เขาได้แบ่งงานออกเป็นสอง ๆ เมื่องานเสร็จแล้วปรากฏว่าผลงานในส่วนของผู้ร่วมงานคนหนึ่งมีข้อบกพร่องถูกครูตำหนิ มงคลยอมรับความผิดนั้นมาปรับปรุงแก้ไขเอง เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ที่ตนควบคุมไม่ดี ถ้านักเรียนเป็นมงคลจะทำเช่นนี้หรือไม่
- ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
16. เมื่ออุตสาหกรรมจะทำงานอะไรเชคมักใคร่ครวญล่วงหน้า ว่า การทำงานนั้น ๆ จะมีผลดีผลเสียอย่างไรบ้าง จนเพื่อน ๆ ที่สนิทมักกล่าวว่า อุตสาหกรรมเป็นคนช่างคิดและคิดมาก ถ้านักเรียนเป็นอุตสาหกรรมจะหาเวลาหรือไม่
- ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
17. คุณครูสั่งให้นักเรียนทำรายงานชิ้นหนึ่งเป็นรายงานกลุ่ม ๆ ละ 5 คน ให้เวลาทำประมาณ 2 เดือน กลุ่มของธิดามีธิดาเป็นหัวหน้ากลุ่ม จึงบอกให้เพื่อน ๆ มารวบรวมทำรายงานทุกเช้าวันเสาร์ รุจีเป็นสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มของธิดาซึ่งบ้านอยู่ไกลกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ เธอจึงมาสายเป็นประจำ ถ้านักเรียนเป็นรุจีจะทำเช่นนี้หรือไม่
- ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ

18. ออมรได้รับมอบหมายจากมารดาให้สมัครเข้าเรียนที่ตำหนัก แรกนั้นหน้ากับท่า
ขอมันเป็นเวลานานแล้ว แต่ก็ไม่ได้เสียที แต่เขาก็ไม่ยอมแพ้ยังพยายามแก้
ต่อไป ถ้านักเรียนเป็นอมรจะทำเช่นนั้นหรือไม่
ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
19. เพื่อสนิทของวัฒนาพาชวนวัฒนาไปทัศนาวรที่ จังหวัดอยุธยา ในวันหยุดซึ่ง
วัฒนาอยากไปมากเพราะไม่เคยไป แต่วัฒนาไม่กล้าที่จะไปคนเดียว
ให้น้อง เขาจึงอยู่สอนพิเศษให้น้องแล้วค่อยไปวันหลังกับน้องเพื่อมีโอกาส
ทำนักเรียนเป็นวัฒนาจะทำเช่นนั้นหรือไม่
ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
20. ครูให้นักเรียนปลูกต้นไม้คนละต้น ปรากฏว่าต้นไม้ที่มีงอรปลูกเกิดตายลง
งอรเลยเลิกปลูกต้นไม้และไม่สนใจอีกต่อไป ถ้านักเรียนเป็นงอรจะทำ
เช่นนั้นหรือไม่
ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
21. คุณครูสั่งให้นักเรียนทุกคนส่งการบ้านในคอมเร็ววันจันทร์ แต่เอกยังไม่ทำ
ไม่เสร็จจึงบอกกับครูว่าลืมเอาการบ้านมา ถ้านักเรียนเป็นเอกจะ
ทำเช่นนั้นหรือไม่
ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
22. ทั้ง ๆ ที่สมชายรู้ว่าผลการเรียนของเขาน่าดี แต่ก็ยังไม่ยอมลุกขึ้นสู้
เหมือนเดิม สมชายจะลุกขึ้นสู้เพราะเมื่อสอบใกล้สอบ เพราะคิดว่าเขาน่าดี
ลองพยายาม ๆ จะล้มเหลว ถ้านักเรียนเป็นสมชายจะ
ทำเช่นนั้นหรือไม่
ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
23. มงกตมีหน้าที่ดูแลน้องที่กำลังงูนอน สดชื่นเมื่อเขาเข้าจึงอยู่กับน้องเพลิน
จนลืมมองท่าโพ่งสลัดจากเก้าอี้และร่วงไปนอนเต็ม การว่าได้ยิน
เสียงน้องร้องก็ออกมาดูพร้อมทั้งไปรีบวิ่งมาช่วย เมื่อการถามมงกตก็
บอกสาเหตุและยอมรับผิด ถ้านักเรียนเป็นมงกตจะ
ทำเช่นนั้นหรือไม่
ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ

24. ทุกวันศุกร์จะต้องมีการบ้านมาทำที่บ้าน ส่วนใหญ่มองมาถึงบ้านจะมีรายการโทรทัศน์ที่ตนเองชอบและอยากดูมาก แต่ศุกร์ก็พยายามทำการบ้านทุกอย่างให้เสร็จเรียบร้อยเสียก่อนแล้วจึงไปดูโทรทัศน์ ทำให้ศุกร์ไม่ได้ดูรายการบางรายการที่ชอบ ถ้านักเรียนเป็นศุกร์จะทำเช่นนี้หรือไม่
- ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
25. สมทรงหยุดโรงเรียนไป 2 วัน เพราะป่วยเป็นไข้หวัด เมื่อหายป่วยแล้ว
 * สมทรงจึงมาโรงเรียน แล้วสมทรงก็ปล่อยเลยตามเลยกับบทเรียนที่ตนไม่ได้มาเรียน เพราะไม่ใช่บทเรียนที่สำคัญมากนัก ถ้านักเรียนเป็นสมทรงจะทำเช่นนี้หรือไม่
- ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
26. อรสาได้รับมอบหมายให้นำอุปกรณ์บางอย่างจากที่บ้านไปโรงเรียนในวันพรุ่งนี้ เพื่อนำไปใช้ในการทำรายงานชิ้นหนึ่งในชั่วโมงวิชาการงานอาชีพ ดังนั้นพออรสากลับถึงบ้านตอนเย็นวันนี้ เธอจึงเตรียมอุปกรณ์ที่ต้องการไปใส่ถุง และพรุ่งนี้เช้านำไปโรงเรียน เธอก็ตรวจดูสิ่งของอีกครึ่งหนึ่งว่าเอาไปครบหรือไม่ ถ้านักเรียนเป็นอรสาจะทำเช่นนี้หรือไม่
- ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
27. วินัยชอบทำงานให้เสร็จอย่างรวดเร็วโดยไม่ยี่เกียติบ จนเพื่อน ๆ ชมเชยว่าเป็นคนที่ทำงานรวดเร็วดี แต่บางครั้งเขาก็จะทำงานแบบขอไปที เมื่อคิดว่าไม่มีใครทราบหรือใครเห็น ถ้านักเรียนเป็นวินัยจะทำเช่นนี้หรือไม่
- ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ
28. ครูให้นักเรียนมาซ่อมรถที่โรงเรียน แต่วิริยามาสายเป็นประจำทำให้เพื่อน ๆ ต้องรอ สุกาเป็นหนึ่งคนที่ครูนัดหมายให้มาซ่อมรถด้วย เธอจึงมาให้ตรงกับเวลาที่วิริยาเคยมาจะได้ไม่เสียเวลารอ ถ้านักเรียนเป็นสุกาจะทำเช่นนี้หรือไม่
- ก. ทำ ข. ไม่ทำ ค. ไม่แน่ใจ

กระดาษคำตอบ

ชื่อ เลขที่

โรงเรียน ชั้น

ข้อ	ก ทำ	ข ไม่ทำ	ค ไม่แน่ใจ	ข้อ	ก ทำ	ข ไม่ทำ	ค ไม่แน่ใจ
1				16			
2				17			
3				18			
4				19			
5				20			
6				21			
7				22			
8				23			
9				24			
10				25			
11				26			
12				27			
13				28			
14				29			
15				30			

คุณภาพของแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานเป็นรายข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก t	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก t	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก t
1	3.5230	11	4.5	21	3
2	7.2	12	5.1333	22	5.5
3	5.1764	13	5.3684	23	4.5294
4	6.6666	14	3.5833	24	5.2222
5	3.8823	15	5.8666	25	3.8333
6	4.1538	16	8	26	3.4285
7	3.5	17	4.4444	27	4.1285
8	3.2352	18	7.6	28	5.5862
9	8.3333	19	4.5294	29	4.6
10	3.5294	20	5.7058	30	4.2

คุณภาพของแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานทั้งฉบับ

R	N	$\bar{X}$	S^2	r_{tt}
30	140	75.65	84.29	.83

ผลการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงาน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
คุณหญิง ทรัพย์ประยูร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สิงหาคม 2529

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติในการพัฒนา
 ความรับผิดชอบต่องานที่การงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน โรงเรียนวัดรางบัว เขตภาษีเจริญ จังหวัด
 กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2525 ซึ่งมีความรับผิดชอบต่องานที่การงานต่ำ กลุ่ม
 ตัวอย่างได้มาจากการใช้แบบสอบถามความรับผิดชอบต่องานที่การงาน คัดเลือกผู้ที่
 มีความรับผิดชอบต่องานที่การงานต่ำแล้วสุ่มอย่างง่ายให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองอีก
 กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ
 ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนรู้จากการสอนตามปกติ หลังการทดลองผู้วิจัยได้ทำการทดสอบ
 นักเรียนทั้งสองกลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบความรับผิดชอบต่องานที่การงาน แล้วจึงนำ
 ข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ โดยใช้ t -test

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. การพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อน
 และหลังการใช้บทบาทสมมติ พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีการพัฒนาความรับผิดชอบ
 ต่องานที่การงานสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. การพัฒนาความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนกลุ่มควบคุม
 ก่อนและหลังการใช้การสอนตามปกติ พบว่านักเรียนกลุ่มควบคุมมีการพัฒนาความ
 รับผิดชอบต่องานที่การงานสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ความรับผิดชอบต่องานที่การงานของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่ม
 ควบคุม ภายหลังการทดลองใช้บทบาทสมมติ และการสอนตามปกติ พบว่า นักเรียน
 กลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบต่องานที่การงานสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .05

THE EFFECT OF USING ROLE PLAYING ON DEVELOPING RESPONSIBILITY
FOR TASK ROLES OF MATHAYOM SUKSA I STUDENTS AT
WAT RANGEUA SCHOOL IN BANGKOK

AN ABSTRACT

BY

DOOTSADEE SUBPROONG

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the master of education degree
at Srinakharinwirot University

August 1986

The purpose of this experimental research was to study the effect of using role playing on developing responsibility for task roles. The subjects were the 30 Mathayom Suksa I of Wat Rangua in Bangkok in the academic year 1986. They were responsible for task roles at the low level by the given questionnaire and randomly selected into the experimental group and the control group; each group consisted of 15 students. The experimental group was treated with role playing program and the control group was taught by the conventional method. After the experiment both groups were post - tested by the same questionnaire. T-test was used for analysis.

The results were as follows :

The development of responsibility for task roles of the experimental group was significantly higher than before the experiment at .01 level. The development of responsibility for task roles of the control group was significantly higher at .01 level. Responsibility for task roles of the experimental group was significantly higher than that of the control group at .05 level.